

Leto XXI. Stev. 85
 GLAVNI IN ODGOVORNI
 UREDNIK
 IVAN SINKOVEC
 UREJA UREDNIŠKI ODBOR
 List izhaja vsak dan razen
 petka. # Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

„LJUDSKA PRAVICA“
 USTANOVLJENA 8. OKTOBRA
 1934 # MED NARODNOOSVO-
 BODILNO BORBO JE IZHA-
 JALA KOT 14-DNEVNIK IN
 TEDNIK. OD OSVOBODITVE
 DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
 NIK. NATO PA KOT TEDNIK
 # OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
 V REDAKCIJSKI POVEZANO-
 STI Z „BORBO“

Družbeno upravljanje v šolah

Te dni je začel veljati Splošni zakon o upravljanju šol. S tem je bil storjen še en pomemben korak v nadaljnji demokratizaciji našega družbenega sistema, zagotovljeno je bilo samoupravljanje delovnih ljudi na področju šolstva.

Dejansko je bila s tem zakonom potrjena že obstoječa praksa, ker je že pred njegovo izdajo v vseh ljudskih republikah prišlo do pobud, naj bi v šolah uveljavili družbeno upravljanje, bodisi na enem delu ozemlja, bodisi v vsej republiki. Z uveljavljanjem novega zakona bo v vsej državi v šolskih odborih in desetstisoče državljanov. S tem bo demokratično načelo o samoupravljanju delovnih ljudi v enem delu prosvete — v šolstvu — praktično uresničeno.

Izdaja tega zakona je posebna pomena za razvoj naših šol, ker bo pospešila njihovo preobrazbo in omogočila, da bodo po svojih notranjih odnosih, kakor tudi po načinu del in položaja v skupnosti bolj kot doslej izpolnile svojo nalogo — izobraziti in vzgojiti nove rodove.

Ljudski odbori, prosvetni organi, politične, družbene, gospodarske organizacije, strokovna združenja in društva morajo zdaj nemudoma začeti pripraviti na ustanovitev šolskih odborov — organov družbenega upravljanja v šolah. Funkcija teh odborov je zelo pomembna, kajti po zakonu skrbe za celotno življenje in delo šole, obravnavajo rezultate in stanje v njej in izdajajo ukrepe za izboljšanje vzgoje in izobraževanje učencev.

V šolskem odboru je določeno število članov, ki jih imenuje pristojni ljudski odbor, določeno število članov izvolijo zbori volivcev iz vrst državljanov s šolskega področja, nekaj članov pa izvoli profesorski zbor iz svojih vrst. Razen tega je v njem tudi šolski upravitelj. V šolskem odboru strokovnih šol je tudi nekaj članov, ki jih izvolijo delavski sveti oz. organi upravljanja gospodarskih organizacij in združenj, ki so zainteresirana na delu posameznih šol. V splošno izobraževalnih srednjih šolah in v vseh strokovnih šolah izvolijo dijaki iz svojih vrst predstavnika v šolskem odboru.

Pri izvolitvi članov šolskih odborov, bodisi da gre za tiste, ki jih imenujejo ljudski odbori, bodisi za tiste, ki jih volijo na zboru volivcev ali imenujejo organi upravljanja gospodarskih organizacij in združenj, je treba paziti, da bodo izvoljeni ljudje najrazličnejših strok, tisti ljudje, ki se, kakor je rečeno v zakonu, zanimajo za življenje in delo šole in ki lahko prispevajo k ureditvi šolskih vprašanj.

Prav tako je važno ustanoviti šolske odbore — zlasti tam, kjer jih še ni — že maja, da bi lahko sodelovali pri splošnem sestanku ob koncu šolskega leta, ko po šolah rezimirajo sadove dela v minulemu letu. Razen tega je to potrebno, da bi se hkrati že med letom seznanili s šolsko problematiko in pripravili vse potrebno za delo šole na začetku prihodnjega šolskega leta.

Kdaj nam bodo ZDA izročile vojnega zločinca Artukovića?

New York, 9. aprila (Tanjug). V ZDA se mudita profesorja Weiss in Despot, ki sta prispela semkaj v zvezi z jugoslovansko zahtevo, naj bi izročili vojnega zločinca Artukovića. Skupaj z ameriškimi advokati sta sestavila pritožbo, ki jo bodo predložili sodišču. Po njunem mnenju spriče tempa pravosodja v ZDA, zlasti še v tem primeru, ni treba pričakovati odločitve pred julijem, in sicer celo pred jesenjo, pa niti tedaj ne bo dokončne odločitve o izročitvi. Kakor kaže, bo o tem odločala še višja instanca.

Sestanek štirih v Rangunu

Rangun, 9. apr. (Reuter). Kitajski ministrski predsednik in zunanji minister Ču En Laj bo 13. aprila prispel v Rangun na tridnevni obisk in bo gost ministrskega predsednika U Nuja. V komunikaciji o tem obisku je rečeno, da se bo kitajski ministrski predsednik ustavil v Rangunu na poti v Bandung, kjer bo sodeloval na konferenci afriških in azijskih dežel.

V Rangunu se bo sestal tudi z ministrskima predsednikoma Indije in Egipta, ki bosta prispela v Rangun 15. aprila. Kaže, da bodo U Nu, Nehru in Naser skupaj potovali v Bandung.

V pristojnih krogih izjavljajo, da sestanek štirih ministrskih predsednikov ne bo uradnega značaja in da bodo imeli pripravljene razgovore o bandunski konferenci.

V Foreign Office, ki čaka na sovjetsko obvestilo, preden bo zavzel svoje dokončno stališče, izjavljajo samo, da je britanska vlada že januarja razložila svoje mnenje o tem vprašanju. Britanska vlada je tedaj pripisala SZ odgovornost za sedanjo »tragično in nevarno« razdelitev Nemčije in Evrope in spomnila na to, da so sklenili Zahodno Nemčijo ponovno oborožiti šele potem, ko je Vzhodna Nemčija že dobila »znatne oborožene sile«.

SZ razveljavlja pogodbe

o prijateljstvu in medsebojni pomoči z Veliko Britanijo in Francijo

Moskva, 9. apr. (Tanjug). Sovjetska vlada je danes sklenila predlagati prezidiju Vrhovnega sovjeta razveljavljanje angleško-sovjetske in francosko-sovjetske pogodbe o medsebojni pomoči.

V obrazložitvi predloga je poudarjeno, da sta Anglija in Francija s svojo privolitvijo v ponovno oborožitev Zahodne Nemčije in njeno vključitev v zahodne vojaške zveze prekršili obveznosti, ki sta sprejeli s tema pogodbama. Dalje je v obrazložitvi rečeno, da se je sovjetska vlada pri sprejemu tega sklepa oprla na note, poslane Franciji 16. dec. 1954 in 18. marca 1955 ter Veliki Britaniji 20. dec. 1954 in 28. febr. 1955, v katerih je obe vladi opozorila, da bi sprejem in ratifikacija pariških pogodb nujno izvali razveljavljanje prejšnjih pogodb med tema dvema državama in SZ.

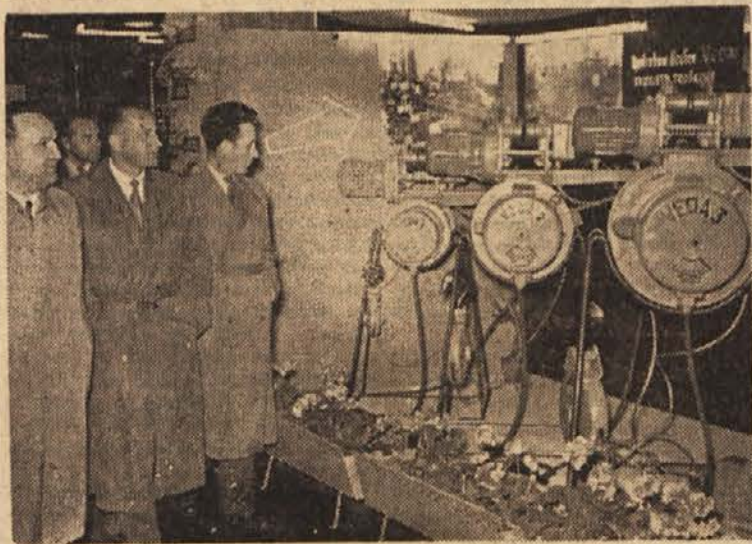
Francija še vedno za »dobre odnose«

Pariz, 9. apr. (AFP). Spričo sklepa sovjetske vlade, da bo predlagala Vrhovnemu sovjetu odpoved francosko-sovjetskega pakta opozarjajo v pristojnih francoskih krogih na to, da stvar ni nova in da je sovjetska vlada že 16. decembra 1951 s posebno noto obvestila francosko vlado, da bodo v primeru ratifikacije pariških sporazumov pakt odpovedali. V Parizu sodijo, da je sovjetski ukrep neopravičljiv, ker ne vidi nobenega razloga za preklic enega izmed poroštov evropske varnosti, ki ga želi Francija ohraniti. Prav tako poudarjajo, da so pariški sporazumi, ki vsebujejo določbo o omejitvi in kontroli oboroževanja, docela obrambnega značaja in da nikakor niso v nasprotju s francosko-sovjetskim paktom. V dobro poučenih krogih poudarjajo, da sovjetska grožnja ne bo prav nič vplivala na francosko zunanjo politiko v okviru Atlantske zveze. Francija bo skupaj z ZDA in Veliko Bri-

V Bonnu zavračajo sovjetsko »grožnjo«

Bonn, 9. apr. (AFP). V zahodnonemških vladnih krogih sodijo, da je sklep sovjetske vlade, da bo predlagala Vrhovnemu sovjetu razveljavljanje francosko-sovjetskega in anglo-sovjetskega pakta, poslednji poskus, da bi do skrajnosti potencialno grožnjo, ki ni več nova.

V teh krogih poudarjajo, da so pariški sporazumi docela obrambnega značaja in da potemtakem sklep sovjetske vlade ni upravičen.

V petek je bila svečana otvoritev zagrebškega velesejma. Po otvoritvi si je predsednik Sabora LR Hrvatske dr. Vladimir Bakarić ogledal razstavne prostore

Sovjetska deklaracija zahodnim silam o ureditvi avstrijskega vprašanja

Moskva, 9. apr. (Tanjug). — Molotov je danes sprejel veleposlanika Velike Britanije in ZDA ter odpravnika poslov francoskega veleposlaništva v Moskvi in jim izjavil, da sovjetska vlada meni, da bo izmenjava mnenj s predstavniki Avstrije v Moskvi pripomogla k ureditvi avstrijskega vprašanja. Pripomnil je, da so predstavniki avstrijske vlade po berlinskem posvetovanju že imeli takšne sestanke in izmenjali mnenja z odgovornimi predstavniki Velike Britanije, Francije in ZDA. Sovjetska vlada, je rekel Molotov, izraža upanje, da bo moč kmalu doseči nujno soglasje o sklenitvi avstrijske državne pogodbe, če si bodo zainteresirane države prizadevale, da bi to dosegle.

Novinarjem so na tiskovni konferenci potem sporočili, da je Molotov poudaril, da je Sovjetska zveza že na berlinski konferenci predlagala, kako naj bi uredili avstrijsko vprašanje. Spoznava pa niso dosegli in avstrijsko vprašanje je ostalo brez krivde Sovjetske zveze neurejeno. Opozoril je tudi na druge ukrepe Sovjetske zveze v tej smeri.

Molotov je nadalje v izjavi veleposlanikoma Velike Britanije in ZDA ter odpravniku poslov francoskega veleposlaništva poudaril, da je Sovjetska zveza, ki smatra za neumestno kakršnokoli

zavlačevanje avstrijskega vprašanja, 8. februarja stavila nove predloge. O teh predlogih je rekel, da je njihov cilj napraviti konec sedanjemu nenormalnemu stanju v Avstriji, ki je deset let po osvoboditvi izpod Hitlerjeve oblasti še zmeraj pod kontrolo okupacijskih organov štirih držav. Molotov je omenil, da je sovjetska vlada na berlinskem posvetovanju februarja 1954 predlagala, naj bi najpozneje leta 1955 znova proučili vprašanje umika tujih čet z avstrijskega ozemlja. Letos, konec februarja in v marcu, so bile izmenjane misli med

sovjetsko vlado in predstavniki Avstrije v zvezi s predlogi Sovjetske zveze z dne 8. februarja in pri tem so ugotovili, da so zdaj možnosti, da bi pospešili ureditev avstrijskega vprašanja s sklenitvijo ustreznih pogodb med štirimi državami s sodelovanjem Avstrije. Postalo je tudi jasno, da bi lahko osebnosti stiki med voditelji Sovjetske zveze in Avstrije pripomogli k ureditvi tega važnega vprašanja. Zato so sklenili povabiti delegacijo avstrijske vlade s kanclerjem Raabom na delu v Moskvo. Obisk je napovedan za 12. aprila.

Na tiskovni konferenci so novinarjem še sporočili, da so predstavniki treh zahodnih držav Molotovu izjavili, da bodo o teh predlogih Sovjetske zveze obvestili svoje vlade.

Prvi vtis na Dunaju

Dunaj, 9. aprila (AFP). Sovjetska deklaracija o Avstriji, ki so jo danes v Moskvi izročili predstavnikom treh zahodnih velesil, tudi na Dunaju ni izzvala nobenega presenečenja.

V vladnih krogih deklaracije nočejo komentirati, pravijo pa, da je namenjena izključno zahodnim silam in da pomeni v nekem smislu sovjetski odgovor na skupno deklaracijo zahodnih velesil o avstrijski državni pogodbi, ki je bila objavljena dne 5. aprila.

Sirski parlamentarci v Splitu

Perspektive nadaljnjega razvoja našega sodelovanja pri industrijski izgradnji Sirije

Split, 9. apr. Sirski parlamentarna delegacija, ki se te dni mudi v naši deželi, je prispela sinoči z motorno ladjo »Vuk Karadžić« iz iz Dubrovnika v Split.

Sirski gosti so si danes ogledali razne kulturne in zgodovinske znamenitosti Splita in okolice, ladjedelnico »Split«, tovarno »Jugovinit« in gradbišče severnega splitskega pristanišča.

Predsednik MLO Ivo Senjanović jim je priredil kosilo v hotelu »Mossors«, ki so se ga razen gostov udeležili tudi splitski javni in kulturni delavci ter predstavniki Jugoslovanske vojne mornarice.

Na kosilu je vodja sirske delegacije g. Nazem Kuds izjavil: »Upamo, da bomo v Siriji zgradili več industrijskih objektov v sodelovanju z Jugoslavijo.« Predsednik Senjanović pa je poudaril, da Splitskane zlasti veseli, ker ravno oni grade pristanišče Latakija.

Pred odhodom iz Splita so se sirski parlamentarci sestali še s

predstavniki splitskega pomorskega gradbenega podjetja, kate-rega strokovnjaki že tri leta grade največje sirsko pristanišče Latakija.

Vodja delegacije Nazem Kuds je ob tej priložnosti izrazil zadovoljstvo spriče doslej uspešno opravljenih del. Direktor podjetja Ante Nejasmić se je zahvalil v imenu delovnega kolektiva za pozornost, ki jo sirske oblasti izkazujejo našim strokovnjakom.

Nocoj so sirski parlamentarci odpotovali v Zagreb.

Priprave za nemško oborožitev

Washington, 8. apr. (AP). Zahodnonemška delegacija, v kateri so člani parlamentarnega odbora za varnost in vladnega urada za varnost, je prispela sinoči v Washington, kjer bo proučevala organizacijo ameriške vojske in njen odnos do zakonodajne in izvršne oblasti.

Nov zakon o delavskem samoupravljanju pripravljajo

Razgovor s predsednikom in tajnikom skupne komisije Zvezne ljudske skupščine in Zveznega izvršnega sveta

Beograd, 9. apr. (Tanjug). Predsednik skupne komisije Zvezne ljudske skupščine in Zveznega izvršnega sveta za predpise o delavskem samoupravljanju Dragi Stamenković in tajnik komisije dr. Pavle Kovač sta danes v pogovoru z novinarji obravnavala nekatera temeljna vprašanja delavskega samoupravljanja, v katerih je komisija na svojih sejah od 4. do 7. aprila opredelila svoje stališče. V delu komisije so sodelovali tudi člani komisije Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije za vprašanja delavskega samoupravljanja ter predstavniki glavnih odborov posameznih sindikalnih organizacij.

Naloga skupne komisije Zvezne ljudske skupščine in Zveznega izvršnega sveta za delavsko samo-

upravljanje je, da pripravi gradivo in temelj zakona o delavskem samoupravljanju. Na nedavnih sejah je komisija proučila naslednja vprašanja: potrebo po spremembah in dopolnitvah predpisov o volitvah delavskih svetov in upravnih odborov ter o postopku pri odločitvi delavskega sveta oziroma posameznih članov, razne oblike neposrednega sodelovanja delovnega kolektiva pri upravljanju podjetja (referendum, zbori proizvajalcev, sestanki delovnega kolektiva, ankete itd.), mesto, vloga in pooblastila organov delavskega upravljanja v posebnih oddelkih in poslovnih enotah srednjih in večjih podjetij.

Komisija je obravnavala tudi vprašanje poročanja o delu podjetja in njegovih organov pred delovnim kolektivom, vloge in naloge delavskega sveta, upravnega odbora in direktorja podjetja ter njihovih medsebojnih stikov, način imenovanja in izmenjave direktorjev podjetja, specifičnosti organizacije in delovanja delavskega samoupravljanja v posameznih vrstah in kategorijah

podjetij, kakor so trgovinska, gostinska, obrtna in komunalna, dalje železnica, pošte, podjetja pomorskega in rečnega prometa in druga ter razmerje med podjetji in njihovimi delavskimi sveti ter družbeno skupnostjo, zbornicami in strokovnimi združenji, zlasti vprašanje tesnejše in bolj neposredne organske zveze med delavskim svetom in zborom proizvajalcev ljudskega odbora okraja oziroma mesta.

KAKO NAJ BI V PRIHODNJE VOLILI DELAVSKE SVETE

Kar se tiče sprememb in dopolnitev predpisov o volitvah delavskih organov upravljanja, je komisija proučila zadnje čase čisto poudarjen predlog o podaljšanju mandata delavskega sveta na dve leti. Večina članov komisije meni, da je treba mandat podaljšati na dve leti tako, da bi vsako leto izvolili polovico članov delavskih svetov (sistem rotacije). V tej zvezi so v komisiji proučili dve možnosti, in sicer, ali da bi ugasnil mandat tiste polovice članov, ki je na prvih volitvah dobila manjše število glasov, ali pa da bi že na volitvah izvolili polovico članov na eno, drugo pa na dve leti. Seveda bi po poteku prvega leta to vprašanje ne nastalo več. Pri tem so v komisiji izrazili mnenje, da ni nevarnosti pred birokratizacijo delavskega sveta zaradi podaljšanja mandata na dve leti, česar so se bali nekateri člani komisije,

ki so bili proti podaljšanju. Če bi pa vendarle prišlo do tega, komisija meni, da je stvar samih delavcev ter njihovih družbenih in političnih organizacij, da v takšnem primeru sprožijo odpoklic vsega delavskega sveta ali posameznih članov. Na drugi strani predlagani sistem trajanja mandata dve leti krepi odgovornost delavskih svetov za uspešno upravljanje podjetja. Z uporabo tega sistema bi zagotovili potrebno nepretrganost v delu delavskega sveta in hkrati omogočili, da bi vsako leto sestavo delavskega sveta pomladili z izvolitvijo polovice novih članov, pri čemer so seveda lahko izvoljeni tudi člani, ki jim je mandat potekel.

Razen tega je komisija predlagala, naj bi v posameznih podjetjih s specifičnimi delovnimi pogoji mandat trajal samo leto dni (na primer v podjetjih s sezonskim poslovanjem) in da bi to določili že v predpisih ali pa bi pooblastili ljudski odbor, da bi o tem odločil. Izrečeno je bilo enotno mnenje, naj bi predsednika delavskega sveta volili vsako leto in da bi bilo treba izvoliti tudi njegovega namestnika. Kar se tiče upravnega odbora, se je postavila komisija na stališče, da njegovega mandata ne bi kazalo podaljšati in tudi ne za organ uporabljati sistema rotacije.

V razpravi o podjetjih s samostojnimi poslovnimi enotami se je postavila komisija na stališče, da bi bilo treba v novih predpisih računati z možnostjo izvolitve de-

(Nadaljevanje na 2. strani).

Vremenska napoved

za nedeljo, 10. aprila:

Precej oblačno vreme. V severni in srednji Sloveniji bo zlasti sprva nekaj padavin, medtem ko bodo v zahodni Sloveniji vmes krajevne razjasnitve. Se toplo, pozneje se bo temperatura nekoliko znižala, predvsem v višjih predelih.

RAZGOVOR S PREDSEDNIKOM IN TAJNIKOM SKUPNE KOMISIJE ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE IN ZVEZNEGA IZVRŠNEGA SVETA ZA PREDPISE O DEL. SAMOUPRAVLJANJU

ORGANI UPRAVLJANJA V OBRATIH

Nadaljevanje s 1. strani

Lavskih svetov v takšnih podjetjih na podlagi enotnih kandidatnih list (kakor doslej) in po volilnih enotah, to se pravi, da bi vsaka enota izvolila svoje predstavnike v delavski svet. S pravilni podjetja bi tudi določili, ali se bodo vršile volitve delavskih svetov po volilnih enotah ali na podlagi enotne kandidatne liste, dalje število volilnih enot in število članov delavskega sveta podjetja, ki jih bo izvolila vsaka volilna enota. Komisija meni, da je treba način odločitve delavskih svetov in upravnih odborov urediti s pozitivnimi predpisi temelj, ker je bila uporaba odločitve doslej zelo redka, čeprav so bili večkrat za to upravičeni razlogi in ker način odločitve ni bil zmeraj v skladu z načeli delavskega samoupravljanja (na primer za odpoklice so javno glasovali ali ga sklenili na sindikalnih konferencah in podobno).

Komisija je določila svoje stališče tudi v drugih vprašanih v zvezi z volitvami delavskih svetov in upravnih odborov, n. pr. o tem, da lahko člane upravnega odbora izvolimo samo iz vrst članov delavskega sveta, da morajo biti volitve delavskih svetov po sprejetih zaključnih računih, najpozneje pa do konca maja ali v juniju, odlok o razpisu volitev pa izda delavski svet in odbori ga okrajni ljudski odbor. Aktivne in pasivne volilne pravice ne bi bilo treba pogojno vezati na določeni delovni staž.

V zvezi z vprašanjem, ali je treba omogočiti vzpostavitev organov delavskega upravljanja v posebnih oddelkih in poslovnih enotah srednjih in večjih podjetjih, komisija meni, da je to potrebno in koristno ne samo v podjetjih, katerih oddelki so prostorno oddaljeni, marveč tudi v srednjih in večjih podjetjih, ki imajo več oddelkov v istem kraju, kajti takšni oddelki so posebej gospodarske enote v okviru podjetja, v katerih lahko uporabljajo poseben gospodarski račun in razdele skupni dohodek po oddelkih. Od sestave podjetja bo odvisno, ali naj bosta v oddelku delavski svet in upravni odbor ali pa samo eden izmed teh dveh organov. To bi moralo biti urejeno s pravili podjetja. Tu ne gre, kakor so poudarili v razpravi, za delavske svete s polnimi pooblastili (kakor jih imajo delavski sveti podjetij), marveč za notranjo decentralizacijo delavskega upravljanja, to se pravi za organizacijo delavskih svetov in upravnih odborov v več stopnjah, kakor je to urejeno na železnici in poštah. Izkušnje iz dosedanjega dela na železnici in na poštah kažejo, da takšni delavski sveti in upravni odbori niso ovirali enotnosti teh gospodarskih organizacij.

SKUPŠČINA DELOVNEGA KOLEKTIVA IN ORGAN UPRAVLJANJA

Večina članov komisije meni, da bi bilo treba v bodočem zakonu predvideti referendum kot

obliko neposrednega odločanja delovnega kolektiva, toda samo za posamezna važna vprašanja in za vprašanja, ki so neposrednega pomena za vse člane delovnega kolektiva. Glede tega, ali naj bi v zakonu predvideli skupščino delovnega kolektiva kot novi organ delavskega upravljanja z odločujočimi funkcijami, ki bi mogla razveljavljati ali spreminjati sklepe delavskega sveta, večina članov komisije meni, da to ne bi koristilo demokratičnosti in nadaljnemu razvoju delavskega samoupravljanja. Kot razlog za to so poudarili, da je delovni kolektiv telo, ki ni ne tehnično, ne pravno sposoben, da bi neposredno ukrepalo (razen v referendumu, toda samo v izjemnih primerih). Delavski svet kot izvoljen predstavniški organ ne bi mogel uspešno opravljati svoje funkcije, če bi lahko delovni kolektiv na vsakem svojem sestanku razveljavil ali spremenil posamezne njegove sklepe. Če delovni kolektiv ni zadovoljen z delom delavskega sveta, ga lahko vsak čas odpokliče v celoti ali samo posamezne člane. To je najmočnejša sankcija za delavski svet, da v svojem delu upošteva voljo in koristi delovnega kolektiva kakor tudi vse družbene skupnosti. Načelo, da delovni kolektiv neposredno upravlja podjetje, lahko uporabimo samo v manjših podjetjih, kar je uveljavljeno že v sedanjem zakonu.

Kot posebno obliko sodelovanja delavcev v upravljanju podjetij predlaga komisija zbor delavcev v posameznih oddelkih in poslovnih enotah. S pravili podjetja bi določili, katera vprašanja morajo obravnavati zbori delavcev, delavski svet pa bi lahko storil to tudi v drugih primerih. Razen tega je komisija sprejela predlog, naj bi z novimi predpisi zagotovili slehernemu članu delovnega kolektiva pravico, da kakorkoli predlaga ali izreče svoje mnenje, s katerim se pospešuje organizacija in poslovanje podjetja, kakor tudi obveznost pristojnih organov podjetja, da vsak tak predlog proučijo in o njem obveste predlagatelja.

NEKAJ O ODNOSIH MED DELAVSKIM SVETOM, UPRAVNI ODBOROM IN DIREKTORJEM

O delu podjetja bi bilo treba po mnenju komisije poročati delovnemu kolektivu pogosteje in bolj redno kakor doslej. Razprava o vlogi in nalogah delavskega sveta, upravnega odbora in direktorja podjetja ter o njihovih medsebojnih stikih bistveno novih momentov ni poudarila. Delavski svet kot najvišji organ podjetja naj bi tudi v prihodnje sprejel samo najvažnejše, načelne sklepe o celotni dejavnosti podjetja in določal smer poslovne politike, stvar upravnega odbora in direktorja podjetja pa je, da sklepe in smernice delavskega sveta uveljavlja. Vzpostavitev stalnih in časnih komisij de-

lavskega sveta za proučevanje posameznih vprašanj in pripravljane predlogov so ocenili kot pozitivno in koristno obliko dela delavskega sveta, ki prispeva k temeljitejšemu proučevanju in pravilnejšemu ukrepanju. Naloga teh komisij pa bi bilo treba omejiti samo na pripravljane predlogov, kajti v nasprotnem primeru bi bila nevarnost, da se razbije enotnost delavskega sveta oziroma da bi se te komisije neupravičeno vmešavale v posle upravnega odbora ali direktorja.

V komisiji so poudarili, da bi moral upravni odbor dobiti bolj značaj izvršilnega organa delavskega sveta, ki med drugim nadzira delo direktorja in ostalih voditeljev. Ni pa dvoma, da naj upravni odbor tudi samostojno odloča o tekoči gospodarski problematiki podjetja, ki ne sodi v redno poslovanje in o kateri direktor ne bi mogel odločiti sam, brez sodelovanja upravnega odbora.

Kar se tiče položaja direktorja, je komisija mnenja, da nastane zdaj vprašanje stabilnosti njegovega položaja in da lahko vodi podjetje z večjo samostojnostjo. V komisiji so poudarili, da bi bil najhujši udarec za nadaljnji razvoj proizvodnih sil in delavskega samoupravljanja sploh, če bi direktorje ter vse gospodarske in tehnične strokovnjake v podjetjih obravnavali kot uradnike, ki samo čakajo na ukaz in ki nimajo nobene pobude in samostojne odgovornosti v delu.

Kar se tiče vzpostavitve strokovnega kolegija, proti kateremu so prej navajali razloge, da bi pravzaprav pomenil nevarnost, da bi obravnavali zadeve mimo delavskega sveta in upravnega odbora, komisija meni, da te nevarnosti ni več in da je strokovni kolegij nujno potreben organ, ki naj vskladi delo voditeljev vseh sektorjev in službo v podjetju. Zato naj bi ga imenoval delavski svet, v pravih podjetjih pa bi natanko določili njegovo organizacijo in način dela.

NADALJNE NALOGE KOMISIJE

Komisija je obravnavala tudi predloge za spremembo imena delavskega sveta, ki naj bi se imenoval delavski zbor, oziroma imena upravnega odbora, ki naj bi se imenoval izvršilni odbor delavskega zbora. Čeprav predlagani imeni bolj ustrežata pravi funkciji organov delavskega samoupravljanja, se je postavila komisija na stališče, da vprašanje imen ni bistveno in da jih ne kaže spreminjati, ker so se dosedanja imena udomačila in ker že imajo tradicijo.

Kar se tiče več drugih podobnih vprašanj s področja delavskega samoupravljanja in podobnosti že proučenih vprašanj, je komisija naročila svojim podkomisijam, naj jih temeljito proučijo in v tej zvezi pripravijo predloge.

Povečanje števila obrtnih obratov

bo pomagalo izboljšati kakovost obrtnih storitev in znižati cene izdelkov

Na petkovi seji MLO Ljubljana je predsednik Gospodarskega sveta MLO tov. Klemenčič poročal o predlogu družbenega plana za leto 1955. V svojem referatu je posebej naglasil nekatere značilnosti gospodarske politike MLO v minulem letu.

Investicijska sredstva je Mestni ljudski odbor vložil večidel v take objekte, ki v kratkem času povrnejo družbi vložena sredstva. To so dosegli tako, da so izboljšali delovne pogoje z mehanizacijo pri gradbenih podjetjih, da so odpravljali ozka grla v industriji in razširili dosedanje obrtne obrate.

Tov. Klemenčič je v nadaljevanju svojega poročila govoril o

obrtiškimi uslugah. V našem mestu število obrtnih obratov nikakor ne zadošča. Da bi to stanje izboljšal, je usmeril MLO svojo politiko na povečanje privatnih obrtnih delavnic. L. 1954 se je število obrtnih delavnic povzpelo od 1782 na 2010. Povečanje kapacitet bo izboljšalo proizvodnjo in zagotovilo konkurenco, kar bo ugodno vplivalo na znižanje cen obrtnih proizvodov. Iz takega načina gospodarjenja se ne morejo razviti kapitalistični stremeljenja, ker ima za to MLO dober regulator — omejevanje zaposlovanja delovne sile. Če pa bi se morda kljub temu pojavili kakršni koli primeri kapitalističnih tendenc, bi moral to

MLO preprečiti s pravilno davčno politiko.

Ker se je taka gospodarska politika MLO v glavnem v preteklem letu obnesla, bodo tudi v letošnjem letu razširjali in ustanavljali nove obrtne obrate.

Ko je govoril o plačnem sistemu in dosedanjem načinu nagrajevanja, ki ni dajal osnove za dvigovanje proizvodnosti dela, je grajal nagibanja nekaterih podjetij k temu, da hočejo deliti dobiček vsem enako, kar pa nasprotuje smislu novega plačnega sistema.

V nadaljevanju svojega poročila se je še enkrat dotaknil obrtniških uslug. Podjetja, ki delajo posebne usluge in reparature in podjetja uslužnostne proizvodnje, namreč niso v enakopravnem položaju s privatnimi podjetji, kar se tiče nagrajevanja delavcev. Zaradi tega v mnogih primerih sposobni kvalificirani delavci zapuščajo svoja stara mesta in se vključujejo v privatni sektor, ker jim privatni obrtnik nudi boljše plačo in boljše delovne pogoje. MLO bi moral tak odtok s pravilno gospodarsko politiko v podjetjih socialističnega sektorja energično preprečiti.

Pri MLO se bo letos na novo osnoval sklad za pospeševanje kmetijske proizvodnje. Računajo, da bo ta sklad že v letošnjem letu dosegel 12 milijonov dinarjev. Čeprav ta vsota ni ravno največja, bo vendarle služila za osnovo v prihodnjih letih. Ta denar bodo uporabili v glavnem za kmetijska posestva.

Ljudske odbornike je tudi opozoril, da bo MLO moral nekatera investicijska sredstva, n. pr. v Litostroju, tovarni pisalnih strojev, Zmaju, Izolirki in Telekomunikacijah ustaviti, ker s sredstvi, s katerimi razpolaga, ne bo mogel kriti vseh del v letošnjem letu.

O predlogu družbenega plana bodo razpravljali še na svojih zborih ljubljanski volivci in o njem povedali še svoje mnenje.

Podpredsednik Kardelj sprejel predstavnike Zveze gostinskih zbornic

Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj je sprejel večeraj predstavnike Zveze gostinskih zbornic in se z njimi dalj časa razgovarjal. Govorili so o vprašanih samoupravljanja v gostinstvu in o problemih Zveze gostinskih zbornic. Govora je bilo tudi o nekaterih tekočih vprašanih s področja gostinstva in o možnostih za nadaljnji razvoj te panoge našega gospodarstva.

DNEVNA KRONIKA

Odbor za organizacijo oblasti začel obravnavati osnutek zakona o narodni obrambi

Odbor za organizacijo oblasti in upravo Zveznega sveta Zvezne skupščine je začel večeraj popoldne obravnavati osnutek zakona o narodni obrambi. Na dnevnom redu tega odbora je tudi razprava o osnutku zakona o Jugoslovanski ljudski armadi.

Vladimir Bakarić sprejel delegacijo meduniverzitetne konferencie

Predsednik Sabora Hrvatske dr. V. Bakarić je sprejel večeraj delegacijo II. meduniverzitetne konferencie ter se nekaj časa prisrčno razgovarjal s predstavniki jugoslovanskih univerz. Zanimal se je za delo konferencie, ki je bila v Zagrebu, in za probleme pouka in znanstvenega dela na univerzah.

Velika transformatorska postaja v Ledincih začela obratovati

Danes je začela obratovati nova transformatorska postaja v Ledincih, nedaleč od Novega Sada, s katero bo vojvodinski industriji omogočeno uporabljati okrog 6 megavatov električne energije iz Jablanice in drugih hidrocentral. Za izgradnjo tega modernega elektroenergetskega objekta in daljnovidnega omrežja so porabili okrog 900 milijonov din. Gradili pa so ga štiri leta.

Konferenca Zveze komunistov bujskega okraja

Večeraj je bila v Bujah v navzočnosti 100 delegatov in člana Izvršnega komiteja ZK Hrvatske Mike Spiljaka konferenca Zveze komunistov bujskega okraja. V referatu sekretarja Okrajnega komiteja, Vanje Vranicana, in v razpravi je bilo poudarjeno, da

so organizacije Zveze komunistov v minulem razdobju v glavnem dobro delale.

Priporočila Republiškega odbora sindikata gradbinec Srbije

Skupščina Sindikata gradbinec Srbije, ki je večeraj zaključila delo v Cortanovcih, je priporočila sindikalnim organizacijam, naj posvetijo še večjo skrb krepitvi in utrditvi delavskega upravljanja, naj se bore proti slehernemu razpisništvu in gospodarskemu kriminalu, naj zaostre boj proti nepotrebnim stroškom, omogočijo čim širše sodelovanje članov kolektiva pri sestavljanju tarifnih pravilnikov in pravilnikov o normah.

Proslava desetletnice osvoboditve Ogulina

Večeraj so v Ogulinu zaključili svečane proslave desetletnice osvoboditve mesta. V okviru večdnevne proslave so priredili številna predavanja in partizanske večere, v Domu JLA pa so odprli mednarodno razstavo otroških risb. V novem kinematografu je bila svečana akademija, improvizirali pa so tudi napad na mesto.

Skandinavski in nizozemski novinarji v Beogradu

Skupina 15 novinarjev iz Norveške, Švedske, Danske in Nizozemske, ki so prišli v našo deželo na povabilo Turistične zveze Jugoslavije, je prispela popoldne z letalom iz Sarajeva v Beograd. Gosti si bodo ogledali znamenitosti našega glavnega mesta, zatem pa bodo obiskali turistične kraje v Srbiji.

V proslavo 10. obletnice osvoboditve Ljubljane bo 7. in 8. maja v Ljubljani zbor XVIII. udarne divizije. Pozivamo vse borce te divizije — pripadnike nekdanje Levstikove osme, devete in Ljubljanske, desete brigade ter ostalih enot v sklopu te divizije, da se pisмено čimprej prijavijo na naslov: Stab XVIII. divizije, Glavni odbor Sindikatov Slovenije, Ljubljana, Miklošičeva 22/II, soba 155.

»TT« - ilegalna tiskarna v senci kvesture

Bilo je v predmestju, že v mraku, ko sem pozvonil na vrata. Stara ženica mi je odprla. Povedal sem ji geslo: »Bregar me pošilja«. Stopil sem v mračno sobo. Tam so me čakali. Nisem jih mogel razločiti.

Z rezkim glasom se je oglasila neka tovarišica in odredila: »Florijan, svoje posle boš predal teje tovarišu, ti pa boš odšel v bunker, kor si grafičar.«

Nisem takoj odgovoril. Temne mi, ali so me obšle. Zdelo se mi je, da je v meni premalo drznosti za tako delo. Bil sem tudi zelo rahlega zdravja; imel sem odprto rano na vratu. Toda ker so me tam potrebovali, mi ni prišlo na misel, da bi ugovarjal.

»Jutri ob petih te počaka Fiks. Ni treba posebne povezave, ker te pozna. Tudi on je grafičar. Daj ti bo nadaljnja navodila.«

Odšel sem. Šele kasneje sem izvedel, da je bila tovarišica, ki me je poslala v bunker, Lidija Šentjurčeva. Takrat smo jo klicali z ilegalnim imenom »Jožica«.

Naslednjega dne ob peti uri sem se res sestel s Fiksom. Pot naju je vodila mimo zloglasne kvesture. »Počez na dvorišče«, mi je rekel, »isto stavbo na levi strani! Tam bova jutri upostavljata grafični bunker!«

Ostala sem brez besede. Fiks me je stresel za roko: »Zdaj pa naprej, ne smeva biti sumljiva!«

Zavedel sem se in se nasmehnil tako smeli misli. Se zmerom sem rabilo dvomiti. Saj me je skuša. To je nemogoče; tiskarna na policijskem dvorišču!

(Spomladi leta 1942 je bilo, ko je tov. Edvard Kardelj poudaril potrebo po globlji ilegalni. Tudi je tovariš Petrač tudi prepričal tov. Kardelja, naj bi izvedli to zamisel; v neposredni bližini kvesture upostaviti tehniko,

Kardelj mu je naposled dovolil, da je to fantastično namero uresničil.

S Fiksom sva potlej šla še po Suhičevi ulici in v Nunako ulico. Ko sva si segla v roke, mi je naročil: »Na svidenje jutri zjutraj ob osmi uri na tem mestu.«

Tedaj sem uvidel, da misli resno in tako se je pričela moja pot v bunker.

Naslednje jutro sva se znašla na dvorišču ljubljanske kvesture. Samo nizka ograjca naju je ločila od sivog zidovja, za katerim so bile grozovite fašistične mučilnice. Mnogokrat ponoči, ko je bilo vse mirno, je bilo slišati obupno vpitje in ječanje naših ljudi, ki so jih mučili poživljeni kvesturini.

Zamislil sem se: »Zakaj postavljamo tiskarno ravno na tem kraju, pred očmi okupatorja in skoraj pod isto streho s njim?«

Fiks se je nasmehnil in odgovoril: »Dobro bomo zaščiteni. Fašistična svojat sama nas bo varovala. In kar je najvažnejše, tu se nas bodo tudi najmanj nadejali, kajti niti na misel jim ne bo prišlo, da bi mogli biti tako predrzni.«

Moral sem mu pritruditi. Nato smo pričeli s pripravami za ureditev bunkerja. V prvem delu stavbe je bilo gradbeno podjetje, v drugem, tik pred našim bunkerjem, pa je bila knjigovoznica. Obe podjetji sta bili le na videz legalni. Delali sta v sklopu naše tehnike.

Na dvorišču je nastalo živahno gibanje. Začeli so dovažati stroje in tiskarski material. Vse to je bilo navajeno s ponarejenimi dokumenti. Legalna knjigovoznica Silvestra Škrla

Tiskarna »Tone Tomšič« je delovala od junija 1942 do februarja 1943, to je v času, ko je teror in besa okupatorja dosegel najvišjo stopnjo. Ko je okupator bunker odkril, je sam komisar »Ljubljanske pokrajine«, Grazloli moral priznati izredno smelost ilegalnih delavcev. Dal je fotografirati vse podrobnosti. Posnetki so bili po osvoboditvi najdeni na takratni kvesturi (policiji).

V tiskarni so delali Srečko Ploško (Fiks), Janez Štrekelj (Florijan), tik pred padcem pa tudi Rudi Buril (Buro) in Niko Stare (Miha). Tiskarna »Tone Tomšič« je bila obnovljena leta 1956. (Objavljeni prispevek je povzet iz gradiva za »Ljubljanski zbornik« v NOB).

pred bunkerjem je na umeten način ustvarila ogromen promet, da prikrije naše delovanje. Zidar Franc Petek, ki je delal bunker, je gradil hkrati tudi ograjo na dvorišču kvesture, da bi s tem zakril delo pri bunkerju.

Naposled smo bunker zgradili, vhod pa dobro zamaskirali. Električne signale naprave so bresibno delovale; s stikalom v kuhalniki je bil znak v raznih barvah... za večjo ali manjšo nevarnost...

Lastnica hiše si je ogledala prostore v knjigovoznici. Niti najmanj ni slutila, da smo zgradili bunker v njenih prostorih. Ker je bila narodno zavedna, smo ji povedali, da smo zasidrali le nekaj slovenskih knjig.

Čez deset dni se je začelo delo v bunkerju. Imenovali smo ga »TT« - Tehnika Toneta Tomšiča — po začetniku grafične tehnike.

Prihajanje in odhajanje v bunker je bilo skrajno prikrito, v začetku podnevi, kasneje pa samo v mraku. Vsa okolica je bila polna kvesturinov, zato je bilo treba biti zelo previdni. Zlasti vodje tehnike Lado Šubič, Kartaz in Škerlavaj Milan so

moral biti zelo oprezní, kajti bili so ilegalci. Vsem je bila pollelja nevarna za petami.

V bunkerju smo se v začetku zadrževali po tri dni, kasneje pa tudi po več tednov. Dnevno smo delali po 16 do 18 ur. S primitivnimi tiskarskimi stroji in materialom smo tiskali časopise, brošure, letake, dokumente, žvlske nakaznice, skratka vse, kar so lahko uporabljali naši ljudje v boju proti okupatorju. Iz teh temnih prostorov smo spili luč med narod. Tiskana beseda je prihajala v vas, trge in mesta, bodrila je naše ljudi, jih hrabrila v najhujših trenutkih in krepila njihovo zavest, da so šil močnejši in pripravljivi v nesporen boj proti tlačilju.

Kurirka Olga Verbič je dnevno prinášala nove izdane dokumente okupatorske oblasti. Takoj smo jih ponaredili, jih neopazno vračali v urade in ustanove, tja, od koder so prejšli dan tudi neopazno izginiti. Okupator je ob vsaki izdaji našega tiska besnel, toda do živca nam ni mogel priti. Noč in dan je stikal za našo postojanko, kajti sklepal je, da gre za veliko grafično podjetje; toda

ni slutil ni, da bi le-ta mogla biti na njegovem dvorišču. Skratka, sami so stražili tiskarno, ki jim je povzročala toliko preglavice.

Bili smo v stalni ofenzivi kot naši tovariši v partizanih. Zaradi stalne živčne napetosti, prekomernega dela in slabega zraka so tovariši v bunkerju pogosto omedleli. Iz bunkerja ni bilo izhoda, ki bi nam v primeru izdaje omogočil beg. Zivi smo bili zadržani, orožja nismo imeli. V žepu slehernega ilegalnega tiskarja je tičala majhna epruveta s clankalijem.

Ilegalci nad našim bunkerjem so se umaknili. Kmalu za tem smo prebili luknjo v strop. S tem nam je bil slednjič omogočen beg v primeru nevarnosti. Po izdaji je ta luknja v resnici pripomogla, da sta se dva tovariša lahko izmaknila Italijanom.

Gradbeno podjetje, ki ga je vodil Stane Šefič, je moralo zaradi sumljivosti preiti v likvidacijo, tovariši pa so se umaknili v partizane. Zatem je bilo ustanovljeno še podjetje z namišljenim naslovom »Italbas«, nekakšno zastopstvo Italijanskih podjetij za prodajo papirja na debelo, ki naj bi tudi pomagalo kvesturinom zadržati sled za partizanskimi tiskarji. Na dvorišču kvesture se je razvijal ogromen promet. Vse dovršene tiskovine in propagandni tisk so potovale ven s triletkom, ki je imel dvojno dno. Niko Stare (Miha) je odvažal tiskovinski material na razne javke. Vseskozi spretno in smelo je opravljal to nalogo.

Legalna knjigovoznica je prikrila ves promet ilegalne tiskarne. Vrh tega je knjigovoznica zbirala ves ostali material in ga pošiljala v partizane. V knjigovoznici so delovali

Anton Baggla, šef knjigovoznice, Zinka Kisovec in Nada Smerajc. Stanovalec hiše so morali nekaj slutiti. Ko so posedali na dvorišču, je iz spodnjega prostora zamolklo bobnelo. Tudi hišnik in merilec elektrike sta postala pozorna, in sleer zaradi nenormalne porabe električnega toka. V bunkerju smo namreč ves čas delali samo pri električni razsvetljavi.

Okupatorju je stvar postala sumljiva. Začel je poizvedovati, zakaj je bilo gradbeno podjetje likvidirano in kakšno je delovanje ostalih podjetij. Zaradi povečanega suma je okupator vdrl v knjigovoznico, zadnji hip je zagorel signal: Rdeči! Skrajno nevarno!

Okupatorjevi agenti so našli lišček... »rinajstiče... pollelji dobro znano geslo. Iskali so še naprej in našli lišček s srpom in kladivom. Vse tovariške iz knjigovoznice so aretirali in odgnali, tehniko pa zaplenili. Vsa stavba je bila obkoljena, vsepovsod zasede. Nekateri ilegalci so nasedli. Dva grafičarja sta ostala v bunkerju. Na srečo ju niso odgnali in sta 2 uri ostala v zapечатem prostoru. Mrzlično sta razmišljala, kako bi se rešila. Naposled sta se odločila: skozi prebit strop sta se rešila v goranji prostor in skozi okno na dvorišču. Beg je bil zelo tvegan, kajti utegniti bi ju opaziti v okna kvesture. Ker pa je bilo jutro megleno, sta imela srečo. Rešila sta se.

Vest, da so Italijani odkrili bunker, se je naglo razširila po vsej Ljubljani. Ostale ilegalce je bilo treba opozoriti na pretečo nevarnost, posebno tiste, ki so imeli dnevno opravka s to tehniko »TT«.

Takoj po padcu Tomšičeve tehnike je zažvela nova postojanka. Tovaršili so delali s podvojenjo silo noč in dan na Kodeljevem. Ivan Štrekelj

MINULI TEDEN PO SVETU

INDUSTRIALIZACIJA GOSPODARSKO NERAZVITIH DEŽEL

Brez senzacij

Minuli teden je bil brez senzacij. Prinesel je sicer pomembnih dogodkov, vendar je za vse svet vedel že vnaprej. Bill niso nepremisljivo brez senzacionalni, marveč so ostali v predvidenih okvirih. Položaj na svetu je ostal približno tak, kakršen je bil prejšnje dni. Noben dogodek namreč ni sprožil večjih premikov v tej ali oni smeri.

Churehili je odstopil. Ta dogodek je sam po sebi nedvomno pomemben in zanimiv, ne bo pa v ničemer bistveno izpremenil političke angleske vlade in na splošno razmere ne bo vplival, vsaj ne neposredno. Konferenca Britanija se je priključila bagdadskemu paktu, kar je svetovna politična javnost že pričakovala. Spodnji dom je sprejel ta sklep soglasno. Ker pomeni to nekakšno uzakonitev dosežane politike, je tak ukrep še bolj povečal zaupanje v tako nemirna položaja na Srednjem vzhodu.

V Jemenu je nastal državni prevrat, toda s kratkotrajnim uspehom. Vzmogljiv kralj Ahmed je znova prevzel oblast, udrži svoj položaj ter kavalari upornike. Značilno je, da je prišlo do prevrata takoj po izjavi Jemena, da se bo pridružil paktu med Egiptom, Sirijo in Saudovo Arabijo. Mar sta sta dva skoraj istočasna dogodka v medsebojni zvezi?

Toda tretjega spoznamo v Kairu niso podpisali. Podpisovanje se baje odgodilo do konca banduške konferencie. Sirska vlada je baje pripravila več spremembljivih predlogov, ki jih Naser ni mogel sprejeti. Sirija se baje zavzema za obzirnost stališča do Iraka in bagdadskega pakta. Ali je bila to posledica sedem dni trajajočega obsega sirskega zunanje ministrstva v Iraku, še ni znano. Za zdaj je položaj zelo nejasen, kar velja po vseh znakih sodeč tudi za usodo novega arabskega pakta.

Azija in Afrika sta zadnje dni v znamenju Bandunga. Tam se pridno pripravljajo na sestanek predstavnikov dobre polovice vseh ljudi na zemlji. Dejavnost je izredno živahna, splošno vtis pa na predloženega pomena prvihkrat v zgodovini bodo narodi Azije in Afrike govorili sami o sebi

in o svojih zadevah tako, kakor znanjo, čutijo in žele.

Japonska je znova vzbudila pozornost svetovne javnosti. Na dnevnem redu je še zmeraj vprašanje ureditve stikov med Sovjetsko zvezo, Japonsko in Kitajsko ter oborožitev Japonske. O tem se zadnje dni pogajajo v Tokiju predstavniki ZDA in Japonske. Sovjetska zveza je predlagala, naj bi se o ureditvi stikov med obema deželama pogajali v Tokiju ali v Moskvi. Japonska pa še zmeraj vztraja na New Yorku. Moskva v to neče privoliti in se sklicuje na obljube, ki pa jih Tokio zanika.

Sigurno bi se rad v Washingtonu razgovarjal z Dullesom, ki pa ga ni hotel sprejeti. V Washingtonu so rekli, da ta sestanek ni domemben. Sporno je vprašanje sodelovanja Japonske v izdatkih za ponovno oborožitev. Hatojama želi, da bi se sedanjih delež zmanjšal. Američani na pravilo, da je že tako premajhen. Kako pa presoja Washington morebitno sodelovanje pri poravnavi sovjetsko-

japonskih sporov in možnost, da bi se uredili gospodarski stiki med Moskvijo in Pekinom? Pravilo, da zelo ugodno. Vse kaže, da bo tisk o tem še dolgo pisal.

V zadevi Avstrije si svetovna javnost obeta končne odločitve. Jutri bo kancelar Raab odpotoval v Moskvo. Molotov je včeraj objavil deklaracijo o avstrijskem vprašanju. Pred nekaj dnevi so zahodne države pojasnile kancercu svoje stališče. Pripravljene so na nove razgovore štrih, toda sestati naj bi se samo veleposlaniki. Ali bo Moskva privolila v to?

Glavna skrb avstrijskih državnikov je poročilo o nevtiralnosti in proti priključitvi. Ali se bodo velesile o tem sporazumeli? Ali so pripravljene podrediti ožje koristi blokvske politike in blokvskih koncepcij splošnim koristim? Vse to še ni pojasnjeno. Avstrijski kancelar je rek, da bi morale velesile na avstrijske vprašanje napraviti izpit iz najvažnejšega predmeta — miru.

O. Milčević

Nezadosten odgovor

Druška svetovna vojna je močno spremenila politično lice sveta. Mnoge dežele so postale samostojne in v mnogih se je družbeni red spremenil. Posledica tega je bila gospodarska preobrazba in boj proti zaostalosti. Zgovoren primer je v tem oziru Indija, ki je povečala industrijsko proizvodnjo za dobrih 30%, odkar je postala neodvisna. V Evropi pa je izrazil primer naša država. V primerjavi z letom 1939 se je obseg naše industrijske proizvodnje malone podvojil, v nekaterih panogah pa je narasel še bolj.

Na splošno v gospodarsko nezadostno razvitih deželah obseg industrijske proizvodnje nenehoma narasča. Če vzamemo v primerjavi za podlago leto 1948 (indeks 100) je

znašal predvojni indeks (1938) 60, predlaskim pa 127. To je treba pripisati v glavnem naporom neindustrijskih dežel, da bi zgradile lastno industrijo, predvsem pa je tudi pripomogla pomoč iz tujine, razna posojila, investicije privatnega kapitala itd. Zlasti mnogo so sturili v tem oziru OZN in njene specializirane agencije. Tudi Mednarodna banka je dala nerazvitim deželam velika posojila. Do 30. junija 1954 so znašala ta posojila 1.000,4 milijone dolarjev. Ameriška izvoznovozna banka je dala od februarja 1934 do 31. decembra 1953 za razvoj industrije v nekaterih nerazvitih deželah 1.999,3 milijone dolarjev posojil. Privatne ameriške investicije pa so znašale 16.304 milijone.

Ti podatki so objavljeni v razpravi oddelka OZN za gospodarska in socialna vprašanja »Procesi in problemi industrializacije v nezadostno razvitih deželah«. Ta publi-

kacija je pravzaprav cela razprava o težavah, na katere zadevajo nerazvite dežele, ko grade industrijo. Njihovo industrializacijo čisto ovirajo stiki z industrijsko razvitimi deželami. Razprava obsega 150 strani in od teh je 70 posvečenih ukrepom in možnostim, da bi se nerazvite dežele čimprej otresle zaostalosti.

Clovek pa dobi vtis, da so se pisec ra-prave ogledal enemu glavnih vprašanj, namreč, kako olajšati industrializacijo gospodarsko nerazvitih dežel oziroma kako pripraviti gospodarsko razvite zlasti »bogate« dežele, da bi prispevale nerazvitim na pomoč. Pisec razprave se zavzema za postopni, razmeroma zelo počasni, razvoj gospodarsko nerazvitih dežel, namesto da bi se lotili tega vprašanja od praktične strani, da bi proučili vse tisto, kar je potrebno, da bi vzpostavili poseben sklad ZN za gospodarski razvoj nerazvitih področij.

B. LAZIC

Zahodni razgovori o Indokini spričo južnovietnamske državljanske vojne

(OD STALNEGA DO PISNIKA »BORBE«)

Pariz, 9. apr. Nacionalni obrambni svet, najvišja vojaška ustanova v ZDA je obravnaval na tajni seji razvoj dogodkov v Indokini, ki so postali iznemisljivi. Po premirju, sklenjenem v Ženevi, s katerim je Ho Si Minh dobil severni, nacionalisti pa južni del Vietnama, je razdor med slednjimi postal tako hud, da se je kaj kmalu pretvoril v oroženo spopad.

Ameriška uprava sodi, da je položaj skrajno resen in nič manj napet, kakor v Formozski ožini. Rešiti mora problem: ali odločno pomagati Ngo Diemovi vladi, ali pa z nadaljnjim obotavljanjem tvegati državljansko vojno. Toda ravnanje

francoskega poveljstva v Indokini otežuje ameriškem obrambnemu svetu, da bi nemudoma in precizno odgovoril na to vprašanje. Če bi odločno interveniral v sporu med Ngo Diemom in upornimi ločinami, bi si ZDA utegnile — kakor sodijo v Washingtonu in v Parizu ne zanikajo, nakopati jezo Francozov, ki jih Washington dolži, da s svojim ravnanjem odkrito podpirajo uporne ločine proti Ngo Diemovi vladi.

Da bi izgladili spor, predlaga ameriško državno tajništvo za zunanje zadeve, kakor poroča »Associated Press«, ameriško-francosko konferenco, ki naj bi bila 20. aprila v Washingtonu (in sicer namesto trojne konference s sodelovanjem Britanije, ki bi jo pri teh dvostranskih razgovorih samo obveščali o sporu, ki se tiče — kakor sodijo v Washingtonu — samo dveh zainteresiranih partnerjev v Indokini).

V pristojnih francoskih krogih pripominjajo, da med razgovori po redni diplomatski poti še ni bilo govora ne o kraju ne o datumu

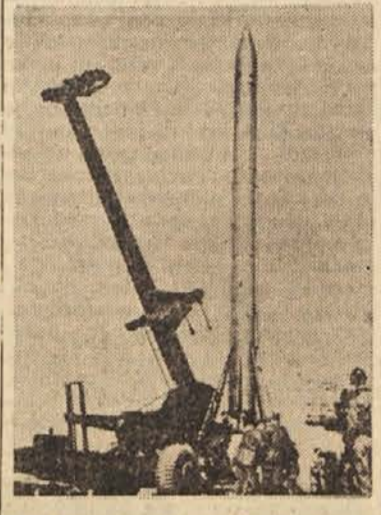
konference.

Dejstvo, da so na ameriški strani precej živčni in se jim z razgovori mudi, zbuja v Parizu vtis, da skušajo pritiskati na francosko vlado, da bi čimprej privolila v zahtevane razgovore.

Francoska vlada se strinja, da je treba nekatera vprašanja obravnavati na razgovorih v dvoje. Ne odreka pa se trojne konference. Povečano zanimanje Foreign Officea za razvoj položaja v Indokini je dofridošlo Franciji, ki je s tem dobila zaželenega zaveznika v vprašanih, v katerih bi bila v slabšem položaju, če bi o njih razpravljala le z ZDA. Zato se njeno stališče glasi: najprej dvojni, zatem pa trojni razgovori.

Kandla namesto Karačija

New Delhi, 9. apr. (Reuter). — Eno izmed šestih velikih indijskih pristanišč Kandla so danes slovesno odprli. Novo pristanišče, ki bo služilo ogromnemu zaledju zahodne in srednje Indije, naj bi nadomestilo pristanišče Karači, ki je po razdelitvi Indije pripadlo Pakistanu. Kandla leži ob zalivu Kuč, kakih 350 km južno do Karačija. Za zgraditev pristanišča bodo porabili približno 140 milijonov rupij (10,5 milijona funtov). Pristanišče bo v celoti dograjeno leta 1957. (vsih izvorov)

Teledirigirana raketa »Corporal« s kakršnimi je zdaj oborožena ameriška vojska

Aretacije v Sv. Križu

Javni tožilec obtožuje mladince, ki so razbremenili mladince, obtoženega »sramotitve« italijanske zastave

Koper, 9. aprila. Tržaško potratno sodišče je postavilo na zatožni klopi še enega slovenskega mladince iz bližnjega Sv. Križa, in sicer 24-letnega Angela Svaba, češ da je »sramotil« italijansko zastavo. Po dva dni trajajo-

či razpravi, na kateri pa mu ni bilo mogoče ničesar dokazati, so Angela Svaba do nove sodne obravnave začasno izpustili iz zaporov. Na zahtevo javnega tožilca pa so prijeli iz zaprti šest slovenskih mladincev iz iste vasi, ki so pred sodiščem pričali o nedolžnosti obtoženega Angela.

Vsek šest mladincev so zaprli, kakor je obrazložilo sodišče zaradi »indicieja, da so pred sodiščem dali lažne izjave«. Javni tožilec, na čigar zahtevo se je sodišče strinjalo z aretacijo, jih je imenoval »ljudi, primerne za vesala«.

M. P.

Nacionalizacija premogovnikov v Severnem Vietnamu

Pariz, 9. apr. (Reuter). — Francija in Severni Vietnam sta sklenila sporazum, s katerim so uredili vprašanje premogovnikov v Tankinu, ki so poprej pripadali neki francoski družbi. Ti rudniki, vredni okrog 5 milijard frankov, so postali zdaj last severnovietnamske države, ki bo francoski družbi na račun odškodnine dobavila milijon ton premoga v enakih letnih obrokih.

Tonkinški premogovniki so dali 1,7 milijona ton antracita letno.

ZDA rešujejo Čangkajska pred referendumom na Formozu, kakor ga terja Velika Britanija

Washington, 9. apr. (AFP). Bivši predstavnik 16 držav, ki so sodelovale v korejski vojni, Arthur Dean, je predlagal v članku, ki ga je objavila revija »Foreign Affairs«, naj bi pričel obravnavati možnost »dveh Kitajsk«. V okviru takšne politike naj bi priznali kitajsko vlado in LR Kitajsko sprejeli v OZN, medtem ko bi na Formozu ostal Čangkajski režim. Dean sodi, da kuomintangovci ne morejo računati s tem, da bodo ponovno osvojili celino brez znatne pomoči ZDA. Takšna pomoč pa bi utegnila sprožiti splošno vojno, v kateri bi ZDA tvegale, da postanejo tarča atomskih napadov.

Predstavniki ameriškega zunanje-ga ministrstva je danes negativno odgovoril na vprašanje novinarjev, ali ta članek pomeni stališče državnega tajništva za zunanje zadeve.

Toda vzlic takšnemu odgovoru poudarjajo diplomatski opazovalci, da pridobiva teza o »dveh Kitaj-

skah« v ZDA čedalje bolj na pomenu. Tu tudi narasča prepričanje, da je treba zapustiti otoka Kemoj in Macu. Ti opazovalci poudarjajo, da ZDA menijo — drugače kot Velika Britanija, ki želi naj bi prebivalstvu Formoze dovoliti, da bi se v bližnji prihodnosti izreklo o svoji politični ureditvi — da sploh ne pride v poštev, da bi bodočim kuomintangski vlade na Formozu in Peskadorskih otokih prepustili referendumu.

Napad na kitajsko topničarko

Tajpeh, 9. apr. (AP). — Kuomintangsko letalstvo je danes objavilo, da so patroljna letala zadržala neko kitajsko topniško ladjo v Formozski ožini. Ladja je bila napadena pri otoku Kingtan, 55 milj južno od Macuja. Otok Kingtan je v kitajskih rokah.

Japonski odgovor Sovjetom

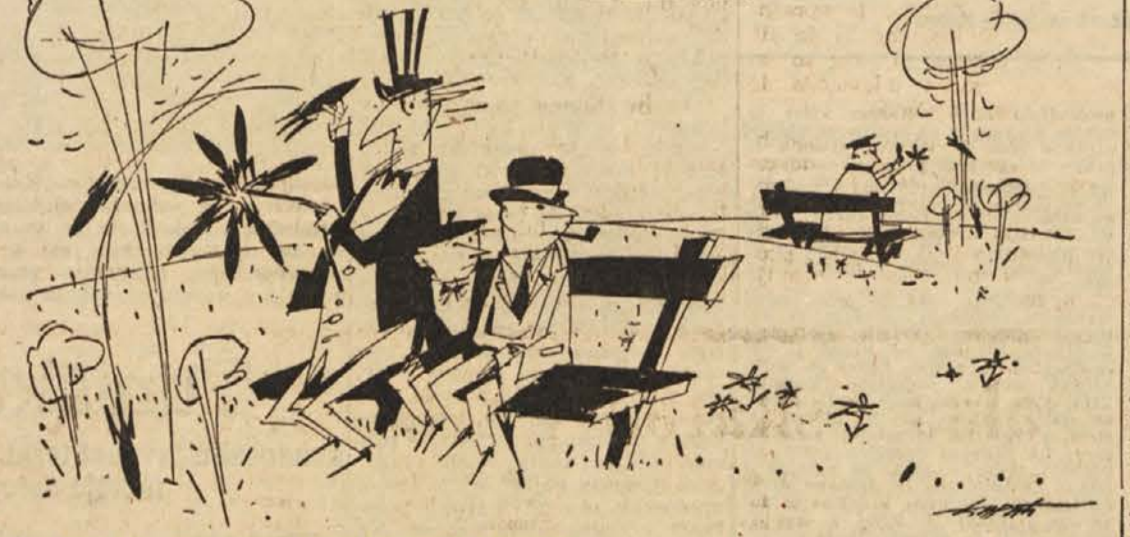
New York, 9. apr. (AFP). Japonska misija v OZN objavlja, da je japonski opazovalec v OZN Rencu Savada ustmeno obvestil vodjo sovjetske delegacije Soboleva o notni japonske vlade v odgovor na zadnje sovjetsko pobudo glede pogajanj o normalizaciji odnosov med obema državama. Vsebinsko japonske note še ni znana. Tudi niso znane nikake domneve o tem, ali je privolila, da bi se pogajanja začela v Moskvi ali Tokiju, oziroma v Ženevi.

Scelba o odnosih v vladni koaliciji

Rim, 9. aprila (Tanjug). — V izjavi, ki jo je predsednik vladne Scelba dal glasilu krščanskih demokratov »Popoluc«, se je prvič dotaknil nesoglasij v vladni koaliciji. Scelba je zlasti menil, da bi si morale vladne stranke bolj prizadevati, da bi rešile »problem demokratične koalicije«. Apeliral je tudi na demokrščansko stranko in poudaril, da se bo vladi z njeno podporo posrečilo odpraviti nesoglasja.

Beograd, 9. apr. (Tanjug). Petnajst novinarjev iz Norveške, Švedsk., Danske in Nizozemske, ki so gostje Turistične zveze Jugoslavije, so prispeli danes v Beograd. Ogledali si bodo znamenitosti našega glavnega mesta, zatem pa bodo obiskali turistične kraje v Srbiji.

KAKO BO Z RAZGOVORI VELIKIH SIL?

— Bo prišel na rendez-vous, ne bo prišel, ho, ne bo?

Spet incident pri Gazi

Tel Aviv, 9. aprila (AFP). — Predstavniki izraelske vojske je danes izjavil, da je bil na področju Mirima ob demarkacijski črti blizu Gaze en izraelski vojak ubit, štirje pa ranjeni. Vojaki so s bili na kamionu, ki je naletel na mino.

Volitve novega predsednika republike v Italiji

Rim, 9. apr. (AFP). Italijanska zbornica in senat bosta imela 28. aprila skupno sejo, na kateri bodo izvolili novega predsednika republike. Glasovali bodo tudi po trije delegati iz generalnih svetov za Sicilijo, Sardinijo in Južno Tirolsko. Za izvolitve predsednika je potreban dvotretjinska večina.

Z VSEH STRANI SVETA

GRCIJA DEMONSTRACIJE NA RODOSU

Rodos, 9. apr. (Reuter). Po večeršnjih demonstracijah na otoku Rodosu so angleške oblasti ukrenile vse potrebno za varstvo britanskega imetja. Včeraj je demonstriral po ulicah in pred britanskim konzulatom več sto dijakov, ki so zahtevali, naj se Ciper pridruži Grčiji. Vojaška policija je z bajoneti na puškah razpila demonstrante. Pri tem sta bila ranjena dva srednješolca.

IRAN IN ATENAH NOVA VLADA

Atene, 9. apr. (AFP). Danes dopoldne je bilo v Atenah v spopadu s policijo laže ranjenih 10 študentov. Dva tisoč študentov se je namreč davi zbralo kljub prepovedi notranjega ministrstva, ki sredi mesta ni dovolilo nikakih manifestacij za Ciper. Študentje so hoteli v sprejeto odločitev do univerze, kjer naj bi bilo protestno zborovanje. Demonstrantki, ki so nosili transparente s protibritanskimi gesli, je policija preprečila dostop do univerze.

IRAN NOVA VLADA

Teheran, 9. apr. (AFP). Iransko vlado je sestavil Husein Ala in je davi predstavil šahu. Husein Ala je bil v prejšnji vladi dvorni minister. Dosedajni ministriški predsednik general Zahedi je iz zdravstvenih razlogov odstopil in je odpotoval v Nemčijo na zdravljenje.

JEMEN KRALJEVA BRATA PRED SODIŠČEM

Taez, 9. apr. (AFP). V Jemenu so postavili pred sodišče zaradi veleizdaje vstop in upora dva kraljeva brata, Abasa

PAKISTAN VPRAŠANJE INDIJSKIH IZSELJENCEV

Karači, 9. apr. (IIS). Indijski minister za rehabilitacijo Mehr Chand Kana je imel včeraj v Karačiju razgovore s predsednikom pakistanske vlade o množičnem izseljevanju Indijcev iz vzhodnega Pakistana v Indijo. Kana se je razgovarjal tudi s pakistanskim ministrom za begunce o imetju teh izseljencev.

INDIJA VEDNO VEČ KREDITOV ZA PROSVETO

New Delhi, 9. apr. (IIS). Indija bo med izvajanjem drugega petletnega plana porabila za prosveto dvakrat več kot sedaj. Tajnik v indijskem ministru za prosveto prof. Humajun Kabur je na konferenci prvotnih delavcev izjavil, da bo Indija porabila za izpolnitev prosvetnega programa v drugem petletnem planu približno 8,8 milijard rupij.

VIETNAM POSLEDNJI UMIKI NA SEVERU IN NA JUGU

Hanoi, 9. apr. (AFP). Na seji mešane komisije za nadzorstvo nad premirjem v Indokini so sklenili, da se bodo oborožene sile Francoske unije umaknile s področja Hajfonga med 22. aprilom in 16. majem. Sporazumel so se tudi, da se bodo tudi severnovietnamske čete v kratkem umaknile s področja Kwang Ngaja, ki leži niže od 17. vznošenja.

JUŽNI VIETNAM VRHOVNA POLITIČNA INSTANCA

Saigon, 9. apr. (AFP). 25 predstavnikov političnih strank, sindikatov in skupin se je davi sestalo s predsednikom južnovietnamske vlade Din Diemom. Razgovarjali so se o ustanovitvi »visokega političnega sveta«. V poročilu o sestanku pravijo da je bilo doseženo popolno soglasje glede te ustanove.

Prihodnji sestanek bo v sredo. Tedaj bodo obravnavali sestav, odgovornost in pristojnost političnega sveta.

NAPAD NA VILO UPORNIŠKEGA GENERALA

Saigon, 9. apr. (Reuter). Danes so v Saigону neznanici vrgli iz avtomobila ročno granato na vilo generala Tran Van Soaja, poveljnika ločine Hoa Hao in nasprotnika predsednika južnovietnamske vlade Din Diema. Pri tem je bil ranjen neki vojak, porušen sprednji del poslopja in uničen avtomobil, ki je stal pred njim. Ob napadu se je general mudil v svojem štabu, oddaljenem 100 kilometrov od Saigona. Napadalcu so pobegnili.

ZDA SABOTAŽE V TENESSEJU

Atalanta, 9. apr. (AFP). Sinoči je bilo zaradi eksplozije v Chatanagui (Tennessee) uničeno omrežje telefonskih kablov, ki združujejo zvezo s planinskimi kraji. Policija pripisuje to sabotažo stavkajočim uslužbenecem in delavcem telefonske družbe »Southern Bell«, ki zahtevajo višanje plač. Te dni je prišlo do podobnih eksplozij tudi v drugih krajih v Tennesseeju.

OPPENHEIMER IN WASHINGTONSKA UNIVERZA

Washington, 9. apr. (AP). Univerzitetni svet washingtonske univerze je danes objavil, da se ne strinja s skle-

pom predsednika univerze, naj prepovedo znanstveniku dr. Robertu Oppenheimerju, da bi kot gost predaval na tej univerzi. Oppenheimer bi moral imeti to pomlad na washingtonski univerzi več predavanj. Predsednik univerze je izjavil, da nastop Oppenheimerja ne bi najbolje koristil univerzi. Univerzitetni svet pa sodi, da je treba popraviti škodo, ki je bila prizadeta univerzi sričo te predsedniške izjave.

PISMO IZ ZDA

Megla v Washingtonu ali kdo bo koga v zvezi z Japonsko

Washington, marca.

Tojna živcev, ki jo bife Eisenhowerjeva vlada v zvezi s Kemojem in Macujem, morda bega Peking ali tudi ne, nedvomno pa bega Washington, je napisal te dni vodja urada »New York Timesa« v glavnem mestu ZDA, James Raston. Kot eden izmed vodilnih, vsakakor pa najboljših komentatorjev, ki je imel dovolj razlogov, da je to napisal. Dullesova zamisel, »da je treba sovražnika pustiti v negotovosti«, je sprožila mnogo nasprotujočih si vesti in vse so prihajale z »zelo avtoritativnega mesta«. Rečeno je bilo, da sta lahko Kemoj in Macu življenjsko važna za obrambo Formoze, ali pa tudi ne. Rečeno je bilo tudi, da bo Kitajska najbrž napadla Macu sredi aprila ali pa da se ne bo odločila za ta napad. Če bi prišlo do napada, bi nastopile ZDA proti ali pa tudi ne. V prvem primeru bi uporabile taktično atomsko orožje ali pa tudi ne.

Tako človek pravzaprav ne ve, za kaj gre in kakšni so načrti v zvezi s Formozo. To zmedo je začel admiral Carney na kosilu, ki ga je priredil novinarjem. Po kosilu je izjavil, da je treba pričakovati ofenzivo na Macu sredi aprila in da se bodo morale ZDA v istem trenutku odločiti za začetek sovražnosti s Kitajsko. Novinarji so izjavili člana skupnega generalštaba razlagali kot stališče vojaških voditeljev ZDA in tisk jo je objavil in prvih straneh. Potem pa je tajnik za tisk predsednika Eisenhowerja, vrhovnega komandanta ameriške vojske, tudi priredil skupini dopisnikov Belega doma kosilo in jim dovolil objaviti iz »avtoritativne-

ga vira iz predsednikove pisarne, da Eisenhower meni, da ni nevarnosti, da bi se vnela vojna zaradi Macuja, vsaj ne v bližnji prihodnosti.

Duhovi pa so bili že razburjeni in časniki so jeli pisati o »sklepu ZDA, da bo začela vojno s Kitajsko«. Ta sklep naj bi sprejeli na sestanku predsednika ZDA z voditelji vladne in opozicijske stranke. Senatni republikanski prvak Knowland je na televizijskem programu ZDA izjavil, da morajo ZDA braniti Macu in Kemoj tudi če bi bilo treba začeti tretjo svetovno vojno. Hkrati pa je demokratični predsednik močnega senatnega zunanje-političnega odbora Walter George predlagal, naj bi se sestali najvišji predstavniki zahodnih držav in sovjetske vlade. Drugi republikanski senator Bridges je hotel morda priti še malo olja v ogenj in zato je pozval ameriško vlado, naj uporabi ameriške čete v Aziji, z nekaterimi pomembnimi odgo-

voru na vprašanja novinarjev. Med drugim je rekel, da bi v primeru, če ne bi mogel Cankajšek sam napasti kitajske celine, uporabil ameriško mornarico in letalstvo, ne zavzema pa se za uporabo ameriških belih vojakov na azijskem kontinentu. S tem je mislil ameriške vojake, češ da bi uporabil Južne Korejce in kitajske nacionaliste ter nekatere ameriške zaveznike v Aziji. Politika predsednika Eisenhowerja in tretnega dela Republikanske stranke pa sloni na proklamacijah za mir in proti rasni diskriminaciji.

Ko je prišel leta 1953 republikanski predsednik na krmilo, je obljubil volivcem, da bo končal vojno na Koreji. Na lanskih volitvah je Eisenhowerjevo geslo »miru v naši dobi« pridobilo mnoge za republikance sicer izgubljene glasove, da je bil njihov poraz manjši. Vse kalkulacije za prihodnje predsedniške volitve leta 1956 naslanjajo »Eisenhowerjevi republikanci« na politiko, ki bi lahko prinesla njihovim stranki ime stranke miru. Nekateri zelo vplivni republikanski voditelji, kakor Knowland in Bridges, izpodbijajo to prizadevanje svojega predsednika.

Javnost in politiki ZDA zahtevajo jasno stališče. Tudi iz Londona, Ottawe in drugih zaveznških glavnih mest se zmeraj prihajajo zahteve, naj ZDA jasno povedo, kakšno je njihovo stališče in kaj nameravajo. Predsednik Eisenhower na to vprašanje ni odgovoril. Jasno pa je povedal, da stvari miru ni moč koristiti, če mnogo govorimo o vojni.

Na tiskovni konferenci in na sestanku s političnimi voditelji obeh strank Kongresa je ovrgel mnenje vrhovnega poveljnika pomorskih operacij generala Carneyja in podaril naslednje tri glavne momente:

1. da ne pričakuje v bližnji bodočnosti vdora na Kemoj in Macu;

2. da se še ni odločil, kakšno akcijo bi začele ZDA, če bi prišlo do tega vdora in

3. da po njegovem mnenju sploh ni moč sklepati vnaprej, ker je ta sklep odvisen od narave in srčnosti napada.

To mnenje so raztolmačili tukajšnji opazovalci kot znamenje, da Belj dom še zmeraj meni, da bi bil najboljši izhod, če bi mogle ZDA zapustiti Kemoj in Macu brez hujših posledic za svoj ugled.

Jasja Levi

V Južnem Vietnamu je pretekli teden izbruhnila državljanska vojna, ko so oboroženi oddelki verskih ločin blokiral Saigon in terjali odstop sedanje vlade pod vodstvom Nga Diema, eksponenta francoskih interesov v Južnem Vietnamu. Na sliki redna vojska, ki naj bi bila upornike zadržala. Medtem je nastalo v deželi začasno premirje, v katerem bodo skušali spor mirno izgladiti.

PO KONGRESU NENNIJEVIH SOCIALISTOV

ZAČETEK NOVE BITKE

OD POSEBNEGA DOPISNIKA »BORBE«

Rim, 9. aprila. Kongres Nennijske Socialistične stranke je še zmeraj v središču politične polemike v Italiji. Slo je v glavnem za kongres vodilnega aparata. Kongres, ki je obravnaval samo možnost sodelovanja z meščanskimi naprednimi skupinami in katoliško levico, je prinesel v italijansko politiko nekaj novega.

Delno je podrl ograjo, ki je doslej stajala na ločilu dva bloka političnih sil v Italiji. S tem, da je premaknil svojo stranko na ta tir, je Nenni odprl perspektive za novo politično potovanje z novimi sopotniki. Kam drži ta nova pot, je zdaj še težko reči. Vsekakor sta se nova politična akcija in smer Socialistične stranke premaknila na tla, kjer so možnosti diferenciacije med politiko Komunistične partije in Socialistične stranke.

Izbira politične teme za kongres je bila tudi izraz notranjih težav. V razpravi so mnogo bolj prišlo do izraza neodvisne težnje v Nennijski stranki, kakor jih je bilo moč slutiti od zunaj. Različna stopnja težav po neodvisnosti in diferenciaciji glede na KP Italije je privedla tudi do upostavitve izkristaliziranih notranjih struj v stranki. V Socialistični stranki so tri struje. Po njihovem mnenju naj socialisti ne bi bili množični, ki naj bi se utopila v politični reki, katere tok naj bi določil izključno Togliatti. Na drugi strani pa so se opredelile struje, ki se zavzemajo za nujnost in nerazdružljivost pakta o enotnosti akcije s KP Italije.

Vse te skupine so se borile na kongresu bolj ali manj odkrito. Nenni je se je posrečilo vsiliti stranki novo temo, ki jo razlagajo politični krogi tudi kot podlago za politično smer stranke v njem bodoči dejavnosti. Na drugi strani pa je Nenni doživel tudi neuspeh, kajti strankina baza na kongresu ni ne zrela, ne pripravljena reagirala na njegovo operacijo. Preostane mu samo še, da začne s skupinami, ki mu sledijo, v stranki, da bi postala njegova, vodstvu vsiljena, tema konkretna politika vse stranke. V razvoju politične akcije Nenni in njegova skupina najbrž nista dovolj upoštevala okrepitve svojih položajev v organizaciji stranke. Na kongresu je bilo čutili nevidno aranžersko roko organizacijskega tajnika Morandija. Vodstvo stranke je bilo izvoljeno z javnim glasovanjem, tudi na Morandijevo pobudo, in v njem je povečano število Morandijevih funkcionarjev iz strankinega aparata. Nekateri kandidati, ki so jih predlagali na Nennijsvo osebno inter-

vencijo, je kandidacijska komisija črtala iz liste novega CK.

Kongres v Turinu je torej javen začetek, ne pa konec politične bitke, ki so jo sprožili nen-

nijevci v svoji in v drugih strankah. Njen razvoj je enako odvisen od razvoja zbiranja sil v Socialistični stranki po skupinah in od splošne politike socialnih razmer v Italiji. Demokristjani so za zdaj odgovorili na Nennijsvo poziv rezervirano, ne pa negativno, socialni demokrati pa so ga odklonili.

Dosedanji razvoj položaja je spričo ekstremnih sporov privedel v Italiji do statične razdelitve sil, ki je skaliha perspektivo napredne ureditve najbolj perečih vprašanj. »Operacija Nenni« je poskus, hkrati pa izraz nujnosti, da bi razbili ekstremistične ograje in razširili področje za napredne akcije tudi med množicami, ki so na drugi strani opozicijske in ideološke pregrade.

F. Barbieri

Kriza v Južnem Vietnamu

Saigon, 9. apr. (Reuter). — Predstavniki južnovietnamske vlade je danes potrdili, da so odstopili zunanji minister Tran Van Do, minister za zdravstvo Huin Kim Hu in minister za delo Nguyen Tan.

Ti ministri, znani pod imenom »intelektualna skupina«, bodo ostali na svojih položajih, dokler ministri predsednik Dien Diem ne bo sestavil nove vlade. Diem zdaj, kot kaže, podpira samo še pet ministrov, izmed katerih nobeden nima velikih izkušenj v državnih poslih.

»Intelektualna skupina« je pred tednom dni zahtevala, naj bi bolj upoštevali njene nasvete glede važnejših političnih odločitev. To je bilo v času, ko so poveljniki armad upornih verskih ločin grozili, da bodo Saigon docela blokiral.

V uradnih krogih izjavljajo, da bo Tran Van Do bržkone imenovan za veleposlanika v Londonu.

Sirski zunanji minister Kalem el Azem in saudski ministri predsednik Fejsal sta se mudila te dni v Kairu, kjer sta se s predsednikom Naserjem razgovarjala o novem arabskem paktu

Tuniška dilema

Francoska javnost terja, naj v pogajanjih s Tunizijci nehajo »stopicati na mestu«

Tporočilih o francosko-tuniških pogajanjih o »notranji avtonomiji«, ki naj bi jo dobil Tunis, so izražene zdaj optimistične napovedi, da bodo pogajanja uspešno končana, zdaj spet pesimistično naštevaje starih in novih ovir, ki bi jih bilo treba premagati. Zadnje vesti iz Pariza spet bolj omenjajo težave. Francoski udeleženci pogajanj so znova načeli nekatera vprašanja, o katerih je bil dosežen sporazum že med več meseci trajajočimi pogajanja, ko je bil ministrijski predsednik še Mendès France. Francoske zahteve se gibljejo v glavnem okrog zagotovitve trdnih poroštev, da bodo francoske čete ostale v Tunisu oziroma, da bo omejena notranja avtonomija, ki bi jo moral Tunis šele dobiti.

Pogajanja so se začela lani septembra, februarja so jih prekinili, 15. marca pa obnovili. In ves ta čas stoji vsaka stran na svojem stališču. Predstavniki Tunisa zahtevajo notranjo avtonomijo, večina v francoskem parlamentu, ki odločilno vpliva na stališča vlade in ki jo ovira celo v primerih, ko bi bila morda sama pripravljena bolj popustiti, pa meni, da je notranja avtonomija za Tunis največ, kar bi mogla dati Francija, da je to bolj perspektiva kakor neposredno uresničenje, da je potrebna pri tem velika previdnost, da ne bi bile v nevarnosti koristi Francije v Severni Afriki. Seveda je v takšnih razmerah pot k sporazumu polna ovir.

Ceprav Mendès-Franceova vlada ni padla samo zaradi politike

v Severni Afriki, ki je dala povod za njen padec, ni dvoma, da bo to vprašanje za vsako francosko vlado zmeraj pereče, ker se bo znašla v kleščah med zahtevami severnoafriškega prebivalstva in odporom znatnega dela parlamenta proti tem zahtevam.

Sklep Faurove vlade, da bo nadaljevala pogajanja na tistem mestu, kjer so bila prekinjena, pa dokazuje, da ureditve tega vprašanja kljub vsemu ni moč neskončno zavlačevati. »Odločni ukrepi« v zvezi z nemiri v Severni Afriki so rodili kaj klavne sadove. Zato tudi konservativni krogi čedalje bolj poudarjajo, da bi bila sleherna ureditve, ki ne bi iskala globokih korenin zlasti zunaj neposrednih nerodov, že vnaprej obsojena na neuspeh.

Neredi v Alžirju in Maroku, prepričanje, da bi prenehali, če bi dosegli sporazum o Tunisu, bojazen za zavlačevanje sporazuma ne bi okrepilo še bolj ekstremnih težav, kakor jih zagovarja vlada Tahar ben Amara, pa tudi Neodestur, vse to so činitelji, ki vzlic vsem težavam narokujejo sporazum. Podrobnosti o francosko-tuniških pogajanjih niso objavili. Javnosti so znane v glavnem samo izjave o dobrih željah na obeh straneh. Vendar pa kaže, da so v drugi etapi pogajanj, ki se je začela v dokaj napetem vzdušju, vendarle dosegli nekaj uspehov. Večina francoskega tiska, vstevši časnike, katerih je izraženo uradno mnenje, zahteva, naj »prenehajo stopicati na mestu«.

G. Altman

Konferenca KP Kitajske

Prihodni podatki agencije »Nova Kitajska« ne nudijo podlage, da bi si ustvarili nazornostjo sliko o sklepih partijske konference na Kitajskem. Če to, da gre za partijsko konferenco, pa dokazuje, da so bili na njej sprejeti sklepi važni. Po VII. kongresu KP Kitajske pred desetimi leti se je zdaj prvikrat spet sestel širši partijski forum. Od leta 1945 so bila samo zasedanja CK, zadnje, četrti, je bilo lani februarja.

Tudi takšno skopo poročilo pa nam dovolj prikaže obsežnost problemov, s katerimi se ukvarja Kitajska v svojem notranjem razvoju, oziroma ki jih morajo naenkrat v zvezi z izpolnjevanjem prvega petletnega plana, katerega glavna naloga je težka industrija. Resolucija o podpisu plana najbrž pomeni, da so natanko določili naloge novih industrijskih podjetij, ki jih nameravajo zgraditi 600. To kaže tudi na konec razprav o obsegu proizvodnje, ki so se začele pred dvema letoma, ko so razglasiili prehod na načrtno gospodarstvo.

Usode prvega predsednika planske komisije Kuo Kanža je moč delno poljasniti v luči nove usmeritve na hitrejšo industrializacijo in centralizacijo. K temu naj bi vsakakor pripomogel sklep o ustanovitvi posebnih partijskih kontrolnih odborov. Ta usoda nam vsakakor tudi poljasni smisel polemike, na katero je opozoril Liu Sao Či, ko je v obratnoizvirni ustave v minulem oktobru napadel prišleke stalinizma, quod odroma nove demokratične (bolj liberalne) poti v notranjem razvoju Kitajske. M. A.

V času zadnjih nemirov v Saigonu

NOVI ČINITELJI V AZIJI IN AFRIKI

FILIPINI

Ozemlje filipinske republike obsega 7110 otokov Malajskega otočja, ki so viece 2000 km daleč v smeri sever-jug in je široko približno 1200 km v smeri zahod - zahod. Samo 462 otokov je večjih od 2 do 3 kv. km. Ima samo 2441 otokov, 4669 pa jih je brez imena. Samo 11 otokov je večjih od 2500 kv. km: Luzon, Mindanao, Samar, Negros, Palawan, Panaj, Mindoro, Leyte, Cebu, Bohol in Masbat.

Glavno mesto je Manila, ki leži na otoku Luzonu. Na Filipinih živi 29 milijonov 631 tisoč prebivalcev. Najštevilnejši so Malajci, razen njih prebiva tu nad 120.000 Kitajcev, 20.000 Japancev, 10.000 Američanov itd. Filipine je odkril portugalski pomorščak Magellan leta 1521. Bil je pod špansko oblastjo polnih 350 let. Španska vlada je leta 1898, po kratkotrajni samostojnosti otokov zamenjala ameriška, med drugo svetovno vojno so prišli Japonci 1942, pa so Filipini postali samostojni.

Filipini sodijo med tiste dežele, ki po svojem izrazitem mednarodnem položaju, po politiki in orientaciji svojih vlad zelo jasno ponazarjajo težnje skilicateljev konference v Bandungu, da bi bila zasnovana na čim bolj široki podlagi.

Filipini so namreč dežela, katere vlada je v prijateljskih odnosih s Formozo, Južno Korejo, Slamom (Tajem) in Južnim Vietnamom, medtem ko so stiki z naprednimi azijskimi državami, Indijo in Burmo, z Indonezijo in z nekaterimi drugimi zelo hladni in slabi.

Zunaj azijskih meja se filipinska vlada naslanja na Washington. Ta položaj je v glavnem posledica stanja, v katerem so bili Filipini od 1898, ko so ZDA po pariškem sporazumu dobile Filipine od Španije. Španska nadoblast je pred tem strogoglavil filipinski uporniki voditelj Andruas Bonifacio.

Med drugo svetovno vojno so Filipine okupiral Japonci, proglasili so marionetno republiko in se zagnili v vrtno srdite osvobodilne vojne, ki jo je Hukbalahap — Hukbong Bajan Laban Hapon, ljudska protijaponska kmečka armada — bil proti okupatorju in njegovim sodelavcem, ki jih je bilo zlasti mnogo med veleposestniki in ustvarjal organe nove oblasti.

ščenja filipinskih naravnih bogastev in glede gospodarskih investicij. Američani do 1970. z dolarjem, valuto povežemo do 1970. z dolarjem, ameriška vojska pa je postala gospodar svojih oporil za 35 let.

Očitno se na Filipinih vzporedno bife politični in oroženi boj med ilegalnim gibanjem Huk (prejšnji Hukbalahap) in režimom ter med meščanskimi strankama — narodno in liberalno — za oblast.

Zanimivo je, da se borba med obema meščanskima strankama razvija večidel v znamenju medsebojnih obdolžitev na račun proamerikanizma, dasiravno se program obeh strank na splošno tu še posebej glede nuanse politike bistveno prav nič ne razlikujeta.

Leta 1953. se je boj zaključil z začasno zmago narodne stranke, katere kandidat Magsaysay je na predsedniških volitvah premagal liberalnega kandidata — dotodanjega predsednika Quirina. Na Filipinih ima predsednik republike, katerega mandat traja štiri leta, izvršno oblast in tudi vlado imenuje sam. Zbornica ima 98 članov, senat pa 24.

Gibanje Huk je v zadnjem času

preživljalo hude notranje krize in doblilo udarec, ki so znatno zmanjšali njegovo moč. V vodstvu gibanja je prišlo do spora med dvema strujama. Na čelu ene je bil Jesus Lava, o katerem trdijo, da uliva podpore ZSRS, na čelu druge pa Louia Taruk, ki je bil kot Lavin nasprotnik, izključen iz politbiroja KP Filipinov in se kmalu zatem predal Magsaysayevim četam.

V zadnjem času je eno izmed osrednjih političnih vprašanj na Filipinih problem revizije ameriško-filipinske pogodbe, po kateri je gospodarstvo te dežele, kakor so trdili kritiki, docela podrejeno koristim ZDA. Celu iz vrat meščanskih strank so prišle zahteve, naj bi ukinili sistem, s katerim je celotni ameriški izvoz na Filipine oproščen carin, filipinski izvoz v ZDA pa omejen s fikšno kvoto (okrog tri četrtine skupne trgovine Filipinov s tujino je povezano z ZDA). V zvezi s tem so pobudjarji, da takšno stanje ne samo ovira že tako zelo slabo razvito industrijo temveč da povzroča tudi hude motnje v kmetijstvu, ki je zdaj glavna gospodarska panoga te dežele (sladkorni trs, bombaž, koruza, tobak, kava, kakao, sadje, zlasti banane in kavčiki).

Razvoj po ovira tudi specifični položaj Filipinov, kjer imajo večji veleposestniki, ki tvorijo le 10% vsjega prebivalstva, v rokah 95% zemlje, kar daje pečet tako gospodarskemu kakor političnemu življenju otoka.

Področje konference azijsko-afriških dežel v Bandungu: črtane dežele so bile na konferenco povabljene in se je bodo udeležile, črno označene dežele nanjo iz načelnih (Koreja in Južnoafriška unija) ter taktičnih (Israel) razlogov niso bile povabljene. Pikčasto označenih dežel niso povabili, ker so v kolonialni ali polkolonialni odvisnosti od zahodnih dežel

DRUŽBENO UPRAVLJANJE V ZDRAVSTVU

Problematika zdravstva je stvar vse družbe

Upravnim odborom zdravstvenih ustanov še ni uspelo dovolj prodreti v javnost

Ze pred nekaj leti smo spoznali, da zdravstvene dejavnosti ne bo moč v nedogled voditi na izrazito administrativnem načinu, saj bi prišli s tem v nasprotje z ostalim našim demokratično-socialističnim razvojem. Uvedba družbenega upravljanja na področje zdravstva pa ni bila preprosta stvar, kajti razne pomanjkljivosti in prehodne težave bi lahko občutili ljudje, ki se zatekajo v naše zdravstvene zavode v najtežjih trenutkih življenja, ko obolijo in jim je potrebna zdravniška pomoč.

Po dobrih dveh letih prakse družbenega upravljanja v zdravstvenih ustanovah lahko sedaj dokončno ugotovimo, da je bila neupravičena bojazen, da bo decentralizacija zdravstvene službe, samostojno financiranje teh ustanov in družbeno upravljanje poslabšalo kakovost zdravstvene službe. Ves ta čas v nobenem zdravstvenem zavodu v Sloveniji nismo opazili nazadovanja. Ugotovili pa smo lahko tudi to, da je bil le prav najhen del zdravniških krogov nasproten družbenemu upravljanju iz egoističnih razlogov in zaradi tega, ker si ni želel družbene kontrole. Velika večina tistih zdravnikov, ki so dvomili v uspešnost družbenega upravljanja, so imeli pomisleke zaradi nepoznavanja osnovnih principov družbenega upravljanja v zdravstvu, hkrati pa iskreno želeli, da se raven naše zdravstvene službe ne bi znižala.

Drug pojav, ki še sedaj marsikje zavira uspešnejšo pot družbenega upravljanja v zdravstvu, pa je še manj utemeljen, kot so bili utemeljeni pomisleki zdravnikov. Tu mislimo na ostanke administrativno-birokratskih mišljenj nekaterih uslužbencev sekretariata v svetih, ki mislijo, da so upravičeni po lastni presoji posegati v delo neke zdravstvene ustanove mimo njenega upravnega odbora, čeprav bi bil za te stvari pristojen le upravni odbor dotične ustanove. Take pojave smo opazili predvsem v odnosu do kliničnih bolnišnic v Ljubljani.

Kljub takim tendencam pa moramo vendarle ugotoviti, da so uspehi družbenega upravljanja v zdravstvu zelo dobri in da so nasplošno vsi upravni odbori dosegli pozitivne rezultate. Zdravstvene ustanove spoznavajo pomen družbenega upravljanja v družbeni kontroli, povečanju odgovornosti kolektiva, o kolektivnem reševanju vsakovrstne problematike, v koristnem varčevanju materiala, izboljšanju organizacije dela, v boljšem reševanju gospodarsko-financične problematike itd. Pomanjkljivo je bilo samo to, da je večina upravnih odborov zožila svoj delokrog ter reševala najožje finančno in personalno problematiko, tuja pa jim je ostala širša zdravstvena problematika. Prav zaradi tega ponekod niso dojele bistva družbenega upravljanja, ki je prav v tem, da upravni odbori kot organi družbenega upravljanja zainteresirajo javnost za problematiko zdravstvene službe, seznanijo družbo z delom, nameni in težavami zdravstvenih ustanov. Tako so ponekod ostali problemi zdravstvene službe še vedno samo problemi zdravstvenih delavcev in zdravstvene ustanove, ne pa problemi družbe, čeprav daje prav družba, naši delavci v proizvodnji vsa sredstva, ki so potrebna za razvoj zdravstvene službe.

Sprva teh pomanjkljivosti, da upravni odbori niso uspeli dovolj prodreti v javnost, ne bi mogli šteti za napako. Vendar pa sedaj to od njih že upravičeno zahtevamo, zaradi česar tudi na vseh zborih in sestankih zasledimo težnje, naj bi v družbene organe zdravstvenih ustanov dejansko izbrali ljudi, ki bodo znali na tem mestu zastopati interese družbe, hkrati pa ljudi seznaniti s problematiko zdravstvenih zavodov.

Marsikaj pozitivnega so organi družbenega upravljanja storili že doslej. Čakajo pa jih še velike naloge. V naši največji zdravstveni ustanovi, v Kliničnih bolnišnicah, nadaljnja decentralizacija, najsi še toliko govorimo

o njej, še vse naprej ostaja zgolj v načrtu. V lekarniški službi je bilo delo upravnih odborov preveč formalistično, čeprav bi prav ti odbori lahko odločno vplivali na formiranje cen za račune, ki jih plačuje socialno varovanje. Lekarnam ni treba zaračunati vedno le najvišje cene, toda čeprav so lanj mnoge ustvarile dobičke, ni bilo nobenega primera, da bi lekarna zaračunala zdravilo pod odobreno maksimalno ceno.

Obširno smo že pisali o zobozdravstvu, o težavah zaradi preobremenjenosti, o nestimulativnem nagrajevanju zobozdravstvenih delavcev, o dolgih terminih, preden pridejo ljudje na vrsto itd. — kar vse bi morali reševati tudi organi družbenega upravljanja.

Se večje uspehe pa pričakujemo od decentralizacije zdravstvene službe na področju preventivne zdravstvene službe, ki je tesno povezana s kurativno in kateri se obeta razvoj zlasti sedaj, ko hkrati s formiranjem komun formiramo zdravstvene domove. Pregled nad delovnim področjem bo olajšan, hkrati pa bo olajšano tudi delo organom družbenega upravljanja pri njihovi poglaviti nalogi — seznanjanju in pritegnitvi družbe k reševanju problemov zdravstvene službe. Zbori volivcev in SZDL bodo samaj terjali pojasnila ter dajali predloge, da se prepreči obolenje ljudi, zdravstveni službi pa pomagali k nadaljnjemu razvoju.

M. N.

GRADNJA VELIKEGA INDUSTRIJSKEGA PODJETJA V KOPRU

Motorna vozila za delovne ljudi

Novo podjetje »Tomos« bo izdelovalo motorna kolesa najsodobnejših tipov

V neposredni bližini Kopra, v Skočjanu ob cesti v Smarje, na področju, kjer naj se po urbanističnih načrtih razvija industrija, so konec marca uredili gradbišče za gradnjo tovarne motornih koles »Tomos« in začeli prva gradbena dela za zgraditev glavnega tovarniškega objekta, kmalu pa bodo začeli graditi tudi ostale stranske objekte. Začetek gradnje tega velikega industrijskega podjetja, ki bo v obsegu, kakor se zdaj gradi, zaposlovalo okrog 1600 delavcev, je pomemben dogodek ne le za mesto Koper, marveč tudi za ves koprski okraj.

Po lanski ureditvi tržaškega vprašanja smo se takoj lotili problematike, ki jo je razmejeval s Trstom postavila v ospredje. Razen ukrepov za čimprejšnjo ureditev prometnih zvez koprskega okraja z zaledjem, kakor tudi plovbe in sploh pomorskega gospodarstva, smo se lotili tudi vprašanja, kako nuditi delovnim ljudem Kopra intenzivnejšo zaposlitev, zlasti tistim, ki so prej iskali posredno ali neposredno zaposlitev v Trstu. Tu gre ne le za nekvalificirane, marveč v velikem številu tudi za kvalificirane delavce, med katerimi je zlasti mnogo mehanikov in strokovnih delavcev kovinske stroke.

Da se vsa ta pereča vprašanja uredi, je zvezni družbeni plan za letošnje leto določil med investicijami iz sredstev federacije 750 milijonov dinarjev za gospodarske investicije na področju Kopra, in to poleg 750 milijonov za gradnjo ceste Senožče—Koper. Zvezni družbeni plan razen tega prepušča koprskemu okraju vse zvezni davek na dobiček, ki bo porabran na njegovem ozemlju, da ta sredstva uporabi za svoje nujne

investicijske potrebe. V sporazumu z okrajnimi so tudi zvezni in republiški činitelji prišli glede razvoja industrije v koprskem okraju do prepričanja, da je treba zgraditi večje industrijsko podjetje takšne vrste, ki bo nudilo zaposlitev kadru razpoložljivih kvalificiranih delavcev in bo lahko tudi temelj bodočega gospodarskega razvoja Kopra, hkrati pa podjetje, ki je potrebno našemu skupnemu gospodarstvu in je važno tudi s stališča naše gospodarske bilance s tujino. Tako je prišlo do odločitve, da se razen drugih objektov zgradi v Kopru tovarna motornih koles.

Tipi motornih vozil, ki povsod osvajajo trg

Na temelju licenčne pogodbe z avstrijskim podjetjem Steyer-Daimler-Puch bo koprška tovarna izdelovala predvsem motorna kolesa, namenjena delovnim ljudem. To je predvsem lahko motorno kolo tipa »Moped«. Ta tip se je po vojni postopno razvil iz običajnega kolesa s pomožnim motorjem v pravo motorno kolo. Zadnja leta se je naglo uveljavil zlasti v Evropi. Samo v Nemčiji je šlo v dveh letih v promet nad 400.000 takih motornih koles. Samo nemška tovarna NSK izdeluje mesečno okrog 20.000 vozil tega tipa. Prednost »Mopeda« je poleg zanesljivosti in razmeroma nizke cene tudi majhna poraba goriva. Motorno kolo tega tipa, kakršnega bo izdelovala koprška tovarna, ima motor za skoraj dve konjski moči (50 cm³); vozilo ima dve brzini in premaguje vzpone do 19 %, vozi pa s hitrostjo do 50 km in pri tem porabi 1,4 do 1,8 litra bencina na 100 km. To je tipično vozilo za delavca in uslužbenca,

ki se vozi na delo. Stalo pa bo, ko bodo obvladali njegovo proizvodnjo, okrog 80.000 dinarjev, kar predstavlja le dvojno ceno običajnega kolesa z dinamom in lučjo. Pomagalo bo reševati stanovaljsko stisko v industrijskih središčih, kajti delavec ali uslužbenec, ki nima primerne železniške ali avtobusne zveze do delovnega mesta, se bo lahko redno vozil na delo s svojim lastnim vozilom.

Drug tip motornega kolesa, ki ga bodo izdelovali v Kopru, pa je tako imenovani »Scooter«. Tudi vozila tega tipa so si v neverjetno naglo osvojila trg. Motorno kolo tipa »Scooter« se je razvilo iz majhnih vojaških pomožnih vozil ameriških padalcev, ki so se med vojno spuščali s padali skupaj z vozilom. Italijani so prvi komercialno začeli razvijati novi tip vozila s svojimi motorji »Vespa«, »Lambretta« itd. Ta tip pa se nadalje razvija in se čedalje bolj uveljavlja kot prevozno sredstvo za delovne ljudi, hkrati pa tudi kot motorno vozilo za daljše vožnje, zlasti ker ni več enosedelno, marveč dvosedelno. Motorno kolo tega tipa, ki ga bodo izdelovali v Kopru, je nekoliko večje od italijanskih in predstavlja sodobno konstrukcijo »Scooterja«. Z motorjem 5,1 konjske moči (125 cm³), s največjo brzino 75 km na uro in s porabo 2,1 litra bencina na 100 kilometrov premaguje to vozilo z eno osebo vzpone do 35 %, z dvema osebama pa do 23 %. Cena pa se bo gibala od 175.000 do 200.000 dinarjev.

Razen navedenih dveh tipov ima podjetje v programu tudi proizvodnjo močnejšega vozila z motorjem 250 cm³, in to v dveh izvedbah: kot turno vozilo z motorjem 14 k. m., ki doseže brzino 105 km na uro in porabi 3,1 litra bencina na 100 km, in kot športno vozilo z motorjem 17 k. m. z brzino do 122 km in porabo 3,2 litra bencina na 100 km. Za nadaljnji razvoj pa imajo v načrtu še motorno kolo z motorjem 10 k. m. (175 cm³), ki bo doseglo brzino 100 km. Pogonske motorje navedenih tipov pa bodo izdelovali z manjšimi spremembami tudi za druge namene, tako n. pr. v izvedbi motorja s krmilom, ki se da namestiti na navadni čoln (Aussenbordmotor).

Ves proizvodni program je izdelan na široki kooperaciji z obstoječimi podjetji, ki bodo izdelovali potrebne specialne sestavne dele, kakor so elektrooprema, gume, vzmeti, odkovki itd. V svojih začetnih prostorih v Kopru so že začeli montirati prva taka motorna kolesa iz uvoženih sestavnih delov. Pri tem bodo v čedalje večji meri uporabljali posamezne dele, izdelane doma. Tako računajo, da bodo marsikaj že sami izdelovali, ko se bo prihodnje leto v novi tovarni že začela proizvodnja.

L. O.

F. S.

Nasadi ostrig ob obali Slovenske Istre

V nekem domačem priročniku sem bral naslednjo ugotovitev: »Ostrigo zapirata dve lupini, ki ju v sredi veže ena sama močna

Najstarejši gojitelj ostrig na Koprskem s pridelkom

mišlica. Ljudje jih uživajo v živem stanju, ponavadi obrizgane z limoninim sokom. Iz ostrig pripravljajo različne vrste jedi. Nekateri menijo, da je najbolj primerna k ostrigam omake iz kisa, popra in nasekljane šalotke.

Zdaj bi pri nas vsi ti recepti spadali v pozabljen kuharski leksikon, če ne bi bilo ljudi, ki se intenzivno ukvarjajo z vprašanjem gojitve ostrig na obali Slovenske Istre. Ostrige so ob Tržaškem zalivu gojili sicer že pred sto leti, vendar so se morali ribiči s svojimi gojišči vedno bolj

Taborniki tekmujejo v počastitev 10. obletnice osvoboditve

Na nedavnem III. zboru načelnikov so sklenili razpisati tekmovanje rodov in samostojnih družin Združenja tabornikov Slovenije v počastitev desete obletnice osvoboditve. Tekmovanje se je začelo v začetku aprila in bo trajalo do konca letošnjega leta.

Taborniški rodovi in družine tekmujejo za naslov »Partizanski rod« oziroma »Partizanska družina«, in sicer v zvišanju števila članov, v organizacijski utrditvi vodov, v izpolnjevanju obveznosti do Združenja, v številu izletov, pohodov in taborjenj, v organizaciji poletnih taborjenj, v sodelovanju z množičnimi organizacijami pri raznih akcijah in taborjenjih in v sodelovanju pri proslavi desetletnice osvoboditve.

Taborniki Slovenije bodo proslavili desetletnico osvoboditve s raznimi propagandnimi tabori, razstavami, partizanskimi pohodi, izletmi v partizanske kraje in podobno.

J. S.

umikati pred naraščajočo industrijskizacijo Trsta. Tovrstne sklojke so namreč zelo občutljive za snago in ne prenesejo umazane vode. Iz nekdanjega središča ostrig — Milj so se umaknili v Ankarano, iz Ankarana v Strunjan. Tu je počasi vsa stvar zamrla.

Ko so pred tremi leti začeli strokovnjaki Zavoda za pospeševanje gospodarstva v Kopru z novimi poskusi gojitve ostrig ob naši obali, so mnogi zmajevali z glavjo: ali se bodo vložena sredstva rentirala ali pa je vse skupaj le muha znanstvenikov?

Poskusi niso bili zaman. Ostrige, ki so jih gojili v Ankaranu,

Skrb za družbeno prehrano v Zagrebu

Med razpravo o družbenem planu Zagreba so se mnogi prebivalci vpraševali, ali se bo v mestu zboljšal položaj glede družbene prehrane. Tajnik gostinske zbornice Vlado Mikulec pravi, da na pristojnem mestu nudijo to vprašanje in da imajo že pripravljene nekaj ukrepov. Treba bo zgraditi oziroma organizirati restavracije, v katerih si bodo gostje stregli sami. V takšnih restavracijah je hrana znatno cenejša. V mnogih evropskih delelah so se prepričali, da je hrana za 30 do 50 % cenejša kakor v drugih gostinskih podjetjih. Večje gospodarske organizacije bi lahko organizirale kantine oziroma menze, ki bi kuhale hrano samo za njihove delavce in uslužbence. Podjetja bi morala dati osnovna sredstva in jih ne obremeniti s obrestmi in amortizacijo. Režijske stroške in plače zaposlenega osebja pa bi morale prevzeti gospodarske organizacije.

Obnova reške luke in graditev stanovanj

Po javni razpravi v delovnih kolektivih in na zborih volivcev sta o osnutku družbenega plana Reke že razpravljala tudi oba sveta MLO, ki sta ga sprejela. Osnutek predvideva 68 milijard 400 milijonov bruto proizvodila ali za 3 milijarde več kakor lani. Narodni dohodek naj bi znašal 23 milijard 476 milijonov. Lanske gospodarske investicije v znesku 768 milijonov so omogočile nadaljnje povečanje industrijske proizvodnje. Z lokalnimi sredstvi pa niso mogli vplivati na razvoj pomorstva, ki je zelo važna gospodarska panoga. V pomorstvo so investirali samo 29 milijonov. Ker letos ne bo treba plačevati davka na dobiček, bo na razpolago kakih 160 milijonov za investicije v reški luki. Razen tega bodo posvetili veliko pozornost tudi graditvi stanovanj. Za izboljšanje cestnega prometa so določili 117 milijonov.

»JUGOPROEKT« — SKOPJE

PREDUZEČE ZA PROJEKTOVANJE INDUSTRIJSKIH OBJEKATA

POSTNI PREDAL 217 — TELEFON 16-39

ISČE VEČJE STEVILO

strojnih in gradbenih inženirjev in tehnikov

NASTOP TAKOJ — PLACA PO TARIFNEM PRAVILNIKU

Prav tako potrebuje ekonomiste, ki lahko samostojno obdelujejo projekte elaborata ★ Iščemo tudi večje število strojepisk I. razreda

»JUGOPROEKT« — SKOPJE — POSTNI PREDAL 217

1948

IZ DRUŽBENE PROBLEMATIKE

Tri hude posledice neodgovornega ravnanja staršev

Navedel bom gola dejstva o treh zoligrah, ki so se pred kratkim resnično odigrale na neki naši gimnaziji, brez imen in podatkov: šestnajstletna šestosolka si je prerezala žile na roki in komaj so ji rešili življenje, sedmosolca so odpeljali hudo bolnega v umobolnico, dvajsetletno osmosolko pa so pred dnevi pokopali, ker je napravila samomor. Nobene ožje vezi ni bilo med temi tremi, vsak je ukrepal in odločil po svoje, pa vendar, ko smo se pogledali v njihova dejanja, smo našli skupne vzroke. Težko je napisati resnico, še težje obsoditi kogarkoli in mu napraviti izdajo krivdo, ker vpliva na naše življenje, čustvovanja in dejanja toliko velikih in malih činiteljev, toda kljub vsemu smo v gornjih treh primerih našli prve vzroke, ki so bili osnova za vsa nadaljnja dogajanja v teh mladih ljudeh, v njihovih družinah. Družinskega življenja, kakršnega pojmujejo mi, ko so nam našli starši, pokojni ali še živi, vdeležni nesebičnih, dobrih in poštenih ljudi in življenja, kjer ni bilo malo samoodpovedi, trpljenja, razočaranja, garanja, pa tudi veselja in uspehov — vsega tega pri gornjih treh ni bilo. Manjkalo je nekaj ali pa vsega. V grobih obrisih za vsakega posebej:

življenje. Ko je živela še mati, je dala sinu nežno vzgojo. Zato je bilo vse to novo in grdo zanj preveč, nabiralo se je v njem tri leta, prilo je do zloma in zdaj se zdravi v umobolnici.

Osmosolka: Čudno mater je imela, oče je že dolgo v grobu. Doma so bile težavne gmojne razmere, mati je bila vedno le v svojih skrbeh, hči tujska v hiši, navezana izključno sama nase. Dekle je bilo nežno, občutljive narave, pogrešala je materine ljubezni, iskrenega postenega prijateljstva. Ze v šestem razredu ji v šoli ni prav dobro šlo, mišleca, Ljudje jih uživajo v živem stanju, ponavadi obrizgane z limoninim sokom. Iz ostrig pripravljajo različne vrste jedi. Nekateri menijo, da je najbolj primerna k ostrigam omake iz kisa, popra in nasekljane šalotke.

Taborniki tekmujejo v počastitev 10. obletnice osvoboditve

Na nedavnem III. zboru načelnikov so sklenili razpisati tekmovanje rodov in samostojnih družin Združenja tabornikov Slovenije v počastitev desete obletnice osvoboditve. Tekmovanje se je začelo v začetku aprila in bo trajalo do konca letošnjega leta.

Taborniški rodovi in družine tekmujejo za naslov »Partizanski rod« oziroma »Partizanska družina«, in sicer v zvišanju števila članov, v organizacijski utrditvi vodov, v izpolnjevanju obveznosti do Združenja, v številu izletov, pohodov in taborjenj, v organizaciji poletnih taborjenj, v sodelovanju z množičnimi organizacijami pri raznih akcijah in taborjenjih in v sodelovanju pri proslavi desetletnice osvoboditve.

JAK.

Sedmosolca: Mati, na katero je bil fant silno navezan, je umrla. Ljubil je tudi očeta in nikdar ni podvomil v ljubezen med staršema. Po materini smrti je je oče na zelo grob način omeđeval materin spomin v mladeniču in mu pripovedoval grde zgodbe iz njenega življenja. Oče sam je začel živeti z mlado služkinjo in sinu na vulgaren način dokazovati, da je pač tako

NAŠI KRAJI OB PRIPRAVAH NA PROSLAVO 10. OBLETNICE OSVOBODITVE

8. maja bodo v Cirkulanah VELIKI PRIRREDITVE

Občinski štab za pripravo proslave 10. obletnice osvoboditve in občinskega praznika ima te dni polne roke dela. — 8. maja bodo številne slavnosti in prireditve. Igralska družina IZUD »Franeček Kozel« pripravlja »Divjega lovca«, ki ga bodo igrali na prostem, v osnovni šoli pa bodo imeli lutkovno predstavo. Šolski odbor je zbral že

40.000 din za nabavo projektorja in diapozitivov za razna predavanja. Tudi novoustanovljeno TVD »Partizan«, ki šteje že 285 članov, se pripravila na prvi množični nastop tega dne. Sedaj urejajo prireditveni prostor in okolico. Za proslavo bodo postavili paviljone na prostem. Poseben odsek prireditvenega štaba bo poskrbel za ozvočitev in elektrifikacijo prireditvenega prostora. Večer prej bodo goreli po haloških gričih kresovi. Cirkulane bodo 8. maj svečano proslavile. M. R.

Strelici bodo tekmovali

Pred nekaj dnevi je bil ustanovljen občinski odbor Okrajnega strelskega društva za OLO Ptuj. Delegati so poročali, da so strelske družine imele redne vaje in prirejale tudi tekmovalja. Nov odbor si bo prizadeval, da bo še bolj razširil strelstvo v ptujškem okraju. Za proslavo desetletnice osvoboditve bodo organizirali tekmovalja v streljanju z rračno in vojaško puško. Od 15. aprila pa do konca meseca bodo tekmovali člani družin. Junija pa bodo ekipna tekmovalja v prvenstvo okraja. Razen tega pa bodo celo leto prirejali še druga tekmovalja. Najboljše strelske družine in posamezniki bodo nagradjeni. J. Z.

Danes slave v Središču občinski praznik

Že od nekdaj je bilo Središče ob Dravi narodnostno zaveden in napreden kraj. Tudi med fašistično zasedbo ljudje niso klonili, saj je bil že oktobra 1941 v Središču ustanovljen odbor Osvobodilne fronte. Do osvoboditve je mnogo rodoljubov trpelo v gestapovskih zaporih in taboriščih. Središče je dalo 33 borcev v razne partizanske enote.

Spomenik žrtvam NOV v Središču. Na njem so vklesana imena 19 padlih borcev, 18 talcev in 15 žrtev fašističnega nasilja.

Literarni večer slovenskih književnikov

Društvo slovenskih književnikov je v preteklem tednu priredilo tri literarne nastope. Dne 2. aprila so slovenski književniki imeli literarni večer v Kropi, svoja dela so brali France Bevk, Ivan Minatti, Janez Zupančič, 5. aprila so France Bevk, Lili Novy, Tone Pavček in Josip Ribičič brali šolski mladini v Soštanju. Včeraj, 8. aprila, pa so obiskali šolsko mladino v Semptenu in v Biljah pri Gorici. Brali so: France Bevk, Vera Albreht, Tone Pavček in Venčeslav Winkler.

Združevanje majhnih pevskih zborov ni vedno koristno

Več dobrih pevskih zborov za nastope, v manjših pa naj bi se čimveč ljudi naučilo sodobnih pesmi

Mariborska kulturno umetniška društva in Svobode imajo 27 pevskih zborov in tri godbe. Najboljša pevška zborstva imata Svoboda Tabor in KUD Jože Hermanko. Se več drugih je precej dobrih. Je pa tudi nekaj takih, ki imajo razne težave; nimajo dovolj ustreznih glasov ali so pa pevci premalo navdušeni za vaje in nastope. Navadno pa sta ti dve oviri med seboj povezani. Včasih so tudi še drugi vzroki, kot so materialne težave, prostori in podobno. Teh zadnjih pa z dobrimi pevci in vztrajnostjo ni težko premagati.

Zaradi raznih težav se včasih pojavljajo težnje, da bi se dva ali več pevskih zborov združilo v enega večjega. Novi pevski zbor bi bil številčno močnejši in bi imel boljše glasove. Morda bi s tem rešili tudi vprašanje prostorov in drugih materialnih potreb. Upeštevajoč vse to, bi z združitvijo majhnih pevskih zborov morali le pridobiti. V resnici pa ni vedno tako.

To je med prosvetnimi delavci sprožilo vprašanje, ali naj bo pri združevanju malih pevskih zborov odločujoča le kakovost nastopov, ali je treba upoštevati tudi to, da bi pelo čim več ljudi. V Mariboru je potrebnih več kakovostnih pevskih zborov, ki z javnimi nastopi lahko zadovolje Mariborčane, hkrati pa vzpodbujajo tudi manjše. Pri manjših pevskih zborih pa bi morda dajali prednost temu, da bi pritegnili čim več ljudi, ki bi se v njih naučili naših ljudskih in delavskih pesmi. Mnogokrat namreč ugotavljamo, da naši ljudje pojejo premalo sodobnih pesmi. Ali ni morda vzrok v tem, ker se jih še niso naučili?

To opravičuje obstoj takih pevskih zborov, ki nimajo možnosti, da bi v bližnji bodočnosti prirejali koncerte. Še več! To jim nalaga veliko nalogo, da so-

dobne pesmi širijo tudi med tiste ljudi, ki se ne čutijo sposobne, zapeti na odrskih deskah. P.

MITT ima dva obratna zdravnik

V velikem kolektivu Mariborske tekstilne tovarne en sam zdravnik ni zmogel vseh pregledov in zdravljenj. V prejšnjem letu je bilo 21.516 zdravniških pregledov. Pri pregledih je bilo ugotovljeno največ boleznih na dihalih. Tudi poškodbe zaradi nezdod je bilo mnogo. Da bi lahko zadostili vsem zdravstvenim potrebam članov delovnega kolektiva, predvsem pa poječali preventivno službo, so leta marca nastavili še enega stalnega obratnega zdravnika.

V bližnji bodočnosti bo postala obratna ambulanta zdravstvena ustanova s samostojnim finansiranjem. Vodstvo ambulante pa je zaprosilo delavski svet podjetja, naj ji pomaga nabaviti rentgenski aparat in urediti laboratorij.

Rojstva poroke in smrti v Mariboru

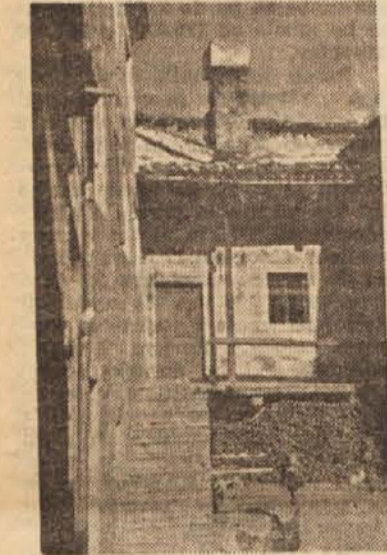
Rodila so: Rozalija Tomšič, 44 let, gospodinja, Podvelka; Srečka; Marija Žilček, 26 let, gospodinja, Apače; Marico; Angela Ferš, 25 let, gospodinja; Braumiro; Justina Uršl, 21 let, delavka, Vrhloga; Zdenko; Ana Hajsek, 23 let, gospodinja; Bojanka; Justina Harl, 27 let, gospodinja, Osek; Ivanka; Alojzija Sovec, 30 let, kmečka hči, Ostrožno; Franca; Katarina Simončič, 27 let, stroj. delavka, Orehova vas; Božidarja; Ana Borovič, 21 let, gospodinja; Milana; Ana Zunko, 26 let, delavka; Borisa; Marija Ternik, 23 let, gospodinja, Sp. Vižnja; Marjana; Marija Osojnik, 22 let, kuharica, Kozji vrh; Branka; Marija Korošnik, 17 let, poljska delavka, Kremberg; Cvetko; Pavlina Stankov, 22 let, tkalka; Draga; Marija Majcenčič, 32 let, delavka; Vilijama; Marija Gradišnik, 32 let, poljska delavka, Planica; Marijo; Marija Pieteršek, 24 let, gospodinja, Dobrovec; Milana; Nežka Lah, 21 let, delavka; Dragica; Zora Radan, 25 let, gospodinja; Vinko; Julijana Božič, 21 let, kontrolerka; Leopolda; Angela Sitar, 28 let, tov. delavka; Ivana; Ana Jenuš, 40 let, gospodinja; Ireno; Olga Florjančič, 32 let, gospodinja; Milana; Desanka Jurčič, 26 let, gospodinja; Milko; Elizabeta Toplak, 18 let, gospodinja, Jančeva gora; Vinka.

Porobili so se: Friderik Ferš, 39 let, krojač; Marija Turšič, 35 let, pručena strugarica; Jakob Ferič, 29 let, strojni ključavničar; Pavlina Škrablj, 25 let, bolniška strojnica; Mavran Medved, 22 let, delavec; Vasilija Hrasovec, 29 let, delavka; Silvija Mitev, 29 let, tekst. pomošter; Sonja Kraner, 16 let, čistilka; Vencelj Selimšek, 29 let, mehanik sofer; Draga Konopa, 32 let, gospodinja; Jožef Spindler, 44 let, kurjač; Otilija Gomišek, 46 let, gospodinja; Ivan Volmajer, 27 let, delavec; Erna Kraner, 26 let, hči posetnika; Nest Fras, 26 let, elektromontažnik; Vlasta Keber, 21 let, tiskar; Franciška Golnar, 25 let, kuharica; Željka Žvko, 21 let, gospodinja; Alojz Jesenič, 25 let, livar; Angela Vojnovič, 24 let, šivilja; Stanislav Rosček, 28 let, strugar; Ana Remak, 23 let, brusilka; Feliks Kurnik, 21 let, elektromonter; Lidija Grubelnik, 24 let, hči posetnika; Marja Lovrenčič, 20 let, električarka; Ivan Jager, 22 let, tiskar; Ivan Urošič, 26 let, mizar; Marija Smolc, 26 let, kuharska pomošnica; Franjo Murko, 39 let, kurir; Alojz Sterek, 43 let, delavec; Kresimir Heinrich, 37 let, veterinar; Dušan Jovan, 36 let, zdravnik; Iva Josipovič, 26 let, podoficer; Ana Lovrenčič, 19 let, kuharica; Umrli so: Tereza Zadravec, 61 let, posetnica; Vlasta Zappan, 69 let, umetnica.

Nekaj kratkih iz Ajdovščine

Zdravstvena služba v okolici Ajdovščine se je izboljšala na splošno zadovoljstvo prebivalstva. Ambulanta je odprta vsak dan, razen ob nedeljah. Tako je

dovršeni že takoj po osvoboditvi težave zaradi prostorov in seveda tudi zaradi stanovanj. Ves ta čas pa niso zgradili nobenega poslopja za urade.

Motiv iz Ajdovščine

Takoj pri vходу v Ajdovščino iz postojnske smeri so na lepem prostoru neke razvaline. Marsikateri tujec meni, da so ostanki bombardiranja. Vendar temu ni tako. Pred osmi leti so tu skopali in sezidali temelje za kulturni dom. Od takrat naprej pa se zanje ni nihče več zmenil. S. D.

ustrežno marsikomu, ki želi k zdravniku. Če je zaposlen dopoldne, gre k zdravniku popoldne, ali pa obratno.

V Črničah je tudi ambulanta, kjer ordinirata zdravnik iz Ajdovščine trikrat na teden. To je za tamkajšnje prebivalce velika pridobitev, če pomislimo, da so morali prej bolni ljudje prihajati v 15 km oddaljeno Ajdovščino k zdravniku.

Ajdovščina je precej veliko središče na Goriškem. Že pred nekaj leti je bilo z uredbo določeno, da bodo v Ajdovščini ustanovili okrajno sodišče z vsemi oddelki. Sodišča pa še sedaj ni. Ima pa tukaj sodišče iz Gorice dvakrat na teden uradne ure. Vendar to ne zadostuje za potrebe kraja. Sodišča pa ni, ker nimamo ustreznih prostorov.

Ajdovščina je določena za sedež bodoče velike občine za gornjo Vipavsko dolino. Ljudski odbor mestne občine je o tem že mnogo razpravljal, vendar je vedno ugotovil, da urada za občino nima kam razmestiti. Omeniti je treba, da so bile v Aj-

OD VSEPOVSOD

MARKOVCI PRI PTUJU

Pred dnevi so nas obiskali člani igralske družine IZUD iz Muretince z A. Remčevim igrarjem »Volkodlak«. Obisk je Markovčane zelo razveselil in so se tudi predstave polnoštevilo udeležili. M. R.

MURETINCI

V zadrčni dvorani so se pred dnevi združili predstavniki organizacij SZDL in izvolili iniciativni odbor za formiranje komune. Na sestanku so razpravljali o vseh problemih področja, katero bo zajela bodoča komuna.

STOPERCE

Občnega zbora KZ se je udeležilo 180 članov. Na zboru so se zadržali pomenili o vseh problemih združništva v tem kraju. Razprava je pokazala, da se člani zadrge živo zanimajo za njeno poslovanje. Sklenili so, da bodo dobiček minulega leta v celoti vložili v investicijski sklad. Nato so izvolili nov upravni in nadzorni odbor.

Stoperce je obiskala igralska družina in pevski zbor IZUD Zetale s

Ustanovljen je Svet tabornikov Primorske

Minulo nedeljo so se na Nanosu zbrali zastopniki rodov iz Postojne, Nove Gorice, Idrije, Koprna, Kanala ob Soči, Pivke in Ajdovščine ter izvolili Svet tabornikov Slovenskega Primorja. Za predsednika Sveta je bil izvoljen tov. Rudi Hömm iz Nove Gorice, za podpredsednika tovarišica Dagmar Salomon iz Koprna in za tajnika tov. Emanuel Stakovec iz Nove Gorice. V Svet sta bila imenovana iz vsakega rodu po dva člana. Posvetovanja primorskih tabornikov se je udeležil v imenu Starešinske uprave ZTS načelnik Zdrženja tov. Rudi Wölle iz Skofje Loke.

Svet je na svojem ustanovnem zasedanju razpravljal še o okvirnem programu za tekoče leto. Sklenili so izvesti Zlet primorskih tabornikov

spevoigro »Nezaželeni zet«. Ker tukaj ni prireditvene dvorane so nastopili kar v učilnici v šoli. Predstavo si je ogledalo okrog 250 Stopercanov, ki so bili navdve veseli tega prijateljskega obiska.

ŠOŠTANJ

Letošnje logorovanje obveznikov predvojaške vzgoje bo zelo prijetno. Logorovanje bodo na otoku PAČ, kjer ima OLO Šoštanj svoj positiški DOM. Prva skupina tri slo. mladincev bo odšla že v začetku meseca maja. Letos bodo dobili nove uniforme, ki jim jih bo nabavil OLO ter nekatera podjetja. To logorovanje pa ne bo za obveznike, ki so ušenci v gospodarstvu, ker imajo letiš redna predavanja v svojih centrih. Prav tako bodo imeli mladinci Gradis svoje logorovanje.

Minuli teden je bilo v Šoštanju zanimivo predavanje o naprednem kmetijstvu. Predaval je predsednik okrajne združene zveze iz Celja. Takih poučnih predavanj si soštanjani želijo še več. Le škoda, da ni bilo na predavanju več kmetov.

Pri kmetijskem gospodarstvu KZ Salek je ustanovljena perutinarska postaja, ki bo močno reško in razmnoževalno središče za perutnino v

Saleški komuni, OLO Šoštanj je iz sklada za pospeševanje kmetijstva k temu prispevalo 1.500.000 din. Nekaj pa bodo prispevale tudi KZ in okrajna združena zveza. (K)

SOLKAN

Podjetje »Remont« je začelo preurejati in razširjati kino dvorano. V njem bo nastopalo goriško gledališče, v njem bodo sploh vse prireditve in nastopi, dokler ne bodo v druzi Gorici zgradili kulturnega doma. V dvorani bo tudi posel 150 sedežev in okrog 30 stojšč. Povečali bodo le oder, tako da bodo na njem igrali tudi večje dramske skupine. V pogodbi je določeno, da bodo dela končana do 15. avgusta in da bodo dvorano lahko začeli takrat uporabljati.

Divjaštvo brez primere

V tovarni dušika v Rušah je prišlo v času malice do pretepa med delavcem podjetja »Gorant«. 19-letni Viktor Hren je prošil 50-letnega kmetiča Hudička, da bi mu odrezal kos kruha in mesa. Le-ta se je razjezil in se začel s Hrenom prepirati. Med prepriro je odprl velik žepni nož in zamahnil z njim proti Hrenu, ki je ležal na postelji. Le-ta se je odmaknil tako, da je dobil le manjšo poškodbo pod pazduho. Vendar pa, ko je videl, da ima nasprotnik v rokah nož, je hotel pobegniti iz sobe. Toda Hudiček ga je dohitel ter zasadi Hrenu nož tako močno v levo senco, da se je pokvarilo rezilo pri držaju in ga je moral s silo izvleči iz glave. Kljub hudi rani je bil Hren še toliko pri moči, da je zbežal. Ostali so pa navallili na Hudička, ki je še vedno lovil Hrena ter ga prijel. Napadenec se odpeljal v bolnišnico in je njegovo zdravstveno stanje zelo kritično. Hudiček se bo za svojo posurovelost zagovarjal pred sodiščem.

da ima M. J. dragocene prstane. Zato se ji je začela »irodno dobrikati in si je tako pridobila njeno zaupanje. Ko pa se je počutila M. J. 10. marca, vrnila domov, je postrela briljantni prstan, ki je bil vreden 50.000 din. Ne da bi tatvino prijavila, je ga skušala najti sama. In res ga je našla v neki ljubljanski trgovini, nakar je prijavila poizvedovalnim organom TNZ Ljubljana mesto, ki so prstan zasegeli in ga vrnili lastnici. Osumili so Zoro Kralj, ki je sicer nerada, vendar priznava, da ga je ukradla in skušala prodati za 18.000 din. Za storjeno dejanje se bo morala zagovarjati pred sodiščem. K. A.

KOLESARJEVA NEPREVIDNOST

Res, da so kolesarji drugi najštevilnejši koristniki javnih cest, saj so takoj za pešci, zato pa vseeno nimajo nobene posebne prednosti pred ostalimi in veljajo zanje pravila o prometu na javnih cestah kot za vse ostale. Teh pravil pa kolesarji mnogokrat ne upoštevajo. Tako tudi ni čudno, da je bilo letos že 25 prometnih nezdod, pri katerih so bili v 16 primerih krivi kolesarji in pri katerih sta bila dva kolesarja smrtno ponesrečena, 12 teže in 25 lažje telesno poškodovanih. Iz gornjega je razvidno, da niso krivi nezdode vedno vozniki avtomobilov, in lahko mirno trdimo, da so pri nezdodah, kjer so soudeleženi kolesarji in soferji, v večini primeri krivi nezdode kolesarji, in sicer zaradi neoprevidnosti, pijanosti in neupoštevanja drugega vozila. Tako je bilo tudi v petek popoldne

Novi slovenski grobovi na tujem

V Clevelandu so umrli: Vera Sadler, rojena Kosoglav, stara 39 let, rojena v Clevelandu; Jože Leskovec, star 67 let, doma iz Rovt pri Logatcu; Miha Markušič, star 43 let, rojen v Clevelandu; Eunice Strauska, Petric Zalar, stara 42 let, Frančiška Petrovič, rojena Perušek, stara 73 let, doma v vasi Hudi konec; Forest City; star 33 let, rojen v Forest City; star 78 let, doma iz Bočne pri Gorici; star 78 let, doma v Elyju Pavlina Vozrček, stara 63 let, doma iz Spodnje Idrije; v Chicagu pa Angela Kaluša, stara 77 let.

Potrebna nam je večja količina poljskega tira in vagonetov

Sprejeli bi jih kot prenos osnovnih sredstev, oz. odkupili. GRADJEVINSKO PREDUZEČE »MOSTOGRADNJA« - BEOGRAD - ČUKARICA Telefoni: 55-133 in 55-189 8376

Industrija in električne centrale, pozor!

Kupimo 610 m podzemnega kabla NKBA za napetost 10 kW — 3×95 mm² (eventualno 3×120 mm²)

Ponudbe je treba poslati na naslov: »RADIONICE ŽELEZNIČNIH VOZILA« — ZAGREB — TRNJANSKA 1 ali na telefon 34-247.

KOMBINAT PREHRAMBENE INDUSTRIJE

SERVO MIHALIČ - RENJANIN

proda potniški avtomobil znanke »Buick«

Model 1947, v dobrem stanju, 6-sedežni, z dobrimi gumami. — Avto je na ogled v podjetju.

8429

NOVE KNJIGE

Slovenske balade in romance

Zanimiva novost našega knjižnega trga

Dokaj drzno dejanje. V dneh, ko tudi dobra pesniška zbirka komaj najde pet do šest sto kupcev, je založnica »Kmečka knjiga« izdala »Slovenske balade in romance« v nakladi 6.000 izvodov. Komercialna kratkovidnost? Ne, prav to žalostno dejstvo — pojemajoče zanimanje za slovensko pesem — je bil eden glavnih, če že ne glavni impulz, ki je vzpodbudil založbo, da se je odločila za tako publikacijo. Balade in romance — dobro urejene in bogato ilustrirane — naj bi nekako osvobodile tisti, še vedno širok, točneje povedano: čedalje širši krog ljudi, ki so v oglašujočem hrupu vsakdanjih skrbi že skoraj docela izgubili poslušanje za tiho, nevsiljivo melodijo stiha. Plastična, polna in dramatična vsebina balade ter vedno in topla preprostost romance naj bi ob živih, umetniški ilustraciji opozorili na veliko, vsem dosegljivo bogastvo besedne umetnosti.

In tako imamo zdaj že tretjo zbirko Slovenskih balad in romanc. Prva je izšla pri Mohorjevi družbi že leta 1912, uredila sta jo Jakob Sket in Josip Westar, ilustriral pa jo je Anton Koželj; 1925 je podobno zbirko, z istim naslovom, le da v manjšem obsegu in neilustrirano, pripravil Cvetko Golar; sedanjo je uredil France Novšak, ki je antologijo opremil tudi s kratkim uvodom, ter opombami k pesmim in avtorjem, ki so v knjigi zastopani.

Primerjava med temi tremi edicijami bi govorila odločno v prid najnovejši, vendar — čeprav bi bila taka primerjava sama po sebi zanimiva — bi vendarle bila nekako brezpredmetna, saj — če ni drugega ne, — že čas sam je nudil uredniku poslednje dokaj več možnosti tako pri ureditvi kakor tudi pri izboru.

Novšakove slovenske balade in romance obsegajo z ilustracijami, uvodom in opombami tri sto dvajset strani velikega formata. V zbirki je objavljenih sto enajst pesmi, urednik jih je zaokrožil v tri obsežnejše cikle, v Narodne, Klasične in Moderne balade in romance. Zbirka se začne z Lepo Vido, končuje pa s partizansko pesmijo Petra Levca, predstavnika povojne pesniške generacije, in je urejena po kronološkem načelu, predvsem velja to za drugi in tretji cikel. Odločilno merilo je rojstna letnica pesnikov. Ta princip ima svoje dobre in slabe strani: vernejše in polnejše predstave posameznih avtorjev, nazorno pokaže rast, dozorevanje in spreminjanje baladnega stila, neizbežno pa moti vsebinsko uravnovesje celotne zbirke. Konkretno: v tretjem delu zbirke, pri Moderni baladi in romanci, se je dosledno uveljavljanje tega principa dokaj očitno maščevalo. Za Igom Grudnosa, ki je zastopan samo s pesmimi iz koncentracijskega taborišča (Rabske pesmi), sledi Tone Seliskar, z izključno socialnimi motivi iz dole med obema vojnama (Sedmorjenki, Pretrgana popisnica), za Seliskarjem sta Tone Vodnik in Božo Vodusek vsak z eno partizansko pesmijo, nato spet korak nazaj:

Srečko Kosovel in Mile Klopčič, za njima pa spet partizanska balada Geneta Vipotnika, Mateja Bora in drugih.

Sicer pa je prav ta, tretji del najzanimivejši in »najoriginalnejši«, nov. V njem so razen že omenjenih Grudna, Seliskarja, Vodnika, Voduseka, Kosovela in Klopčiča, Vipotnika in Bora zastopani še Kette, Murn, Cankar, Zupančič, Maister, Golar, Petruska, Vladimir Levstik, Gradnik, Golia, Albreht, Udovič, Kajuh in Peter Levček. Zanimiv je ta del že zato, ker nam je pesem teh avtorjev vsebinsko in časovno najbližja, predvsem pa zato, ker doživlja v tej pesmi balada in romance docela drugo podobo, včasih tako različno o klasičnega pojma te zvrsti poezije, da lahko govorimo ne samo o izpremenjeni, moderni baladi in romanci, temveč da imamo pri marsikateri teh pesmi opravka že s pravo liriko, ki ima s pripovedno pesmijo prav malo ali nič skupnega.

Vendar, da je urednik segel tudi po takih delih, je antologiji samo v dobro. Uvod in dodatek z opombami — oboje informativnega značaja — sta primerna in smiselna. In zbirka, ki skupaj z narodnimi obsegi sto enajst pesmi, je po izboru avtorjev, kakor tudi njihovih del dovolj kritično urejena, da ji tudi pri strogih estetskih kriterijih lahko priznamo antologijsko vrednost.

Posebno oceno bi knjiga zaslužila glede na ilustracije. Slovenske balade in romance sta ilustrirala priznana slovenska umetnika, akademski slikarja Maksim Gaspari in Gvido Birolla, in vendar... njune ilustracije, ki jih je — večjih in manjših — nad osemdeset, niso to, kar bi morale biti. Njihova glavna slabost: izrazita konvencionalnost. Pred štiridesetimi, morda tudi pred tridesetimi leti bi take ilustracije še »dovoljile«, danes pa prav gotovo ne več, vse preveč je v njih tiste lažnarodne romantike, mehknobnosti, natrpanosti »narodnih rekvizi-

tove«, in — kot že rečeno — stereotipnosti: vrtno gredice, nageljni, pušeljci na klobuku ali na popotni palici, prapor, mala prekrižana okna s polkni, z izrezanimi srčki in podobno. Posebno močno se to kaže pri Gaspariju. Pri narodni in klasični baladi smo se takih ilustracij že nekako navadili, težko pa se spriznamo z njimi pri moderni, sodobni pesmi. Naj konkretiziram to s primerom ilustracije h Kettejevi pesmi »Skozi gozd je šel« in k znani Kosovelovi »Baladi« o brinovki.

Je to koncesija »ljudskemu okusu«? Strinjam se, da bodi ilustracija jasna in razumljiva, mnenja pa sem, da mora biti tudi sodobna, originalna, umetniška. Marsikatera ilustrirana izdaja Mladinske knjige dokazuje, da so moderno, originalno ter preprosto in razumljivo pojmi, ki se ne izključujejo.

Ob koncu še to: Balade in romance so tiskane na lepem papirju in v lepem tisku. Knjiga je — kljub navedenim pomislekom — lepa in vabljiva ter pomeni zanimivo in pomembno osvežitev našega knjižnega trga.

C. ZLOBEC

Gvido Birolla:
Ubežni kralj. Med mnogimi risbami, ki jih Gvido Birolla objavlja v Novšakovem izboru slovenskih balad in romanc, je tudi ilustracija k baladi Frana Levstika »Ubežni kralj«. Ilustracija sodi med najbolj uspele risbe, objavljene v tej zbirki

Zadnje vesti

Dokumentarni film o življenju predsednika Tita

V podjetju »Zastava-film« so končali dolgometražni dokumentarni film o življenju in delu predsednika republike Josipa Broza Tita. Scenarij je napisal Tihomir Stanojevič, film pa sta režirala Boško Vučinič in Tihomir Stanojevič.

Gostovanje poljske pianistke

Halina Stefanska, ki uživa sloves najboljšje poljske pianistke, bo priredila ta mesec dva solistična koncerta v Jugoslaviji.

Knjige in revije

Francesco Petrarca: Soneti in kancone. Prevodil Alojz Gradnik. Uvod napisal Staniko Škerlj, opremlil Milan Arnez. Izdala Primorska založba v Kopru. Zbirka je dokaj bogat izbor iz Canzoniere, prinaša 135 sonetov in 3 kancone.

Obzornik 1955 št. 2. Iz vsebine Domača proza: Jože Smit; Beletov Lojzek, Jože Drganc; Vasko ne zna. Majda Dolencova: Očka moj...; pesmi so prispevali: Viktor Konjar, H. Malek, Marica Skorjanec, Alojz Gradnik in Fran Zgur (iz zapuščine). Razen omenjenih leposlovnih prispevkov domačih avtorjev prinaša številka še nadaljevanje romana, vrsto člankov, razprav in krajsih znanstvenosti.

KORAK, KI JE ZASTAL...

Ob novi slovenski filmski predstavi

Misel o predstavi, sestavljeni iz kratkih filmov, je bila živa med nami prej, preden smo videli Somerset Maughama »Encore« in »Trio«, francoski »Povratek v življenje«, italijanske »Tri prepovedane zgodbe« in ameriške »Zgodbe iz predmestja«. Narekovalo jo je spoznanje, da utegne biti »kratki igrani umetniški film« v procesu rasti slovenske filmske ustvarjalnosti igranski člen med novinarski zvrstmi in formalno visoko zahtevnim dolgim igranim umetniškim filmom. Ob klasični

leta 1950 s »Trstom« in dosežejo svoj višek s tako imenovanimi koprodukcijami filmi.

Ce ponovno omenjam ta obsežna dejstva iz zadnjih let slovenske filmske zgodovine, jih zahtegadelj, ker so »Tri zgodbe« nastale še v »koprodukcijski atmosferi« našega filma in so si zato le s težavo utirale pot v življenje. Igorja Pretnarja »Na valovih Mure« je na primer nastajal dobri dve leti, ker so bila v tem času tehnična sredstva in ljudje potrebni predvsem za izdelovanje koprodukcijskih filmov. Šele leta 1954 pa so — očitno pod vtisom neuspeha »Dalmatinske svatbe« — dodali Pretnarjevemu samostojni »Slovo Andreja Vitužnika« in »Kopljki pod brezom«, ki sta ju J. Kavčič in F. Kosmač v nasprotju z I. Pretnarjem posnela v najkrajšem mogočem času. Tako improvizirane »Tri zgodbe« naj bi ob desetletnici našega filma »zamašile vrzel« in ob projektirani veliki »Krvavi reki« dokazale, da slovenski film še živi.

Pogojev, v katerih so nastajale »Tri zgodbe«, ne omenjam v morebitno opravičilo njih umetniške kakovosti, temveč kot nov dokaz, da improvizirana repertoarna politika, premajhna skrb za domači film in posebej zanemarjanje estetske vzgoje filmskih ustvarjalcev, niso plodna tla, iz katerih bi lahko zrasel dober slovenski film.

Avtorji »Treh zgodbe« v našem filmu niso novinci.

France Kosmač je znan gledalec doma od prvih početkov slovenskega filma kot redaktor Obzornika in avtor vrste obzorniških prizorov, kot režiser in scenarist desetih kratkih dokumentarnih ter dveh propagandnih filmov, kot scenarist filmov drugih režiserjev in kot filmski publicist.

Jane Kavčič in Igor Pretnar sta se predstavila našim gledalcem s samostojnim delom leta 1949. J. Kavčič je posnel doslej pet prizorov za Obzornik, pet kratkih dokumentarnih, tri propagandne in dva reklamna filma. Sorazmerno najmanj filmske prakse ima I. Pretnar, ki je do »Valov Mure« posnel poleg dveh obzorniških prizorov tudi tri kratke dokumentarne in en reklamni film, znan pa je še kot filmski publicist in posebej kot gledališki režiser.

Mladi režiserji, oboženi z dokaj solidno in na Slovenskem redko filmsko prakso, so si izbrali za svoj prvi korak v specifični, tolikanj zahtevni svet igranega filma, tri kratke literarne tekste: A. Ingoliča »Splavarja«, M. Kranjca »Na valovih Mure« in Prežihoveg. Voranca »Vodnjaku«.

Izbrani teksti so pa že po svoji literarni vrednosti dokaj različni. Ingoličev »Splavar« je šibko grajena črtica, v kateri je z rahlimi potezami orisano življenje postarjega splavarja Vitužnika in je pretresljiv v njej le motiv njegove smrti v Dravi pod mariborskim mostom. »Na valovih Mure« je tipična predvojna Miškova skladna in poetična »majhna stvar« o prvi in poslednji ljubezni otroka Katice do nezakonskega

mlinarja Nacija. In Prežihov »Vodnjak« je med vsemi zgodbami literarno najbolj monolitna, v zgodovinski, socialni, psihološki ter pokrajinski tok ujeta epska mojstrovina o treh Borovničkih — gospodarju, njegovi ženi in materi — ki jim je privid umirajočega očeta v pobudo, da se po sto in sto letih Borovnikovega rodu spopadejo z zemljo za vodo.

Scenaristi in režiserji »Treh zgodbe« so skušali na različne načine prepričati izbrane tekste v svet filmskih podob. J. Kavčič in F. Kosmač sta predelala »Splavarja« in »Vodnjak« docela svobodno, I. Pretnar pa je M. Kranjca domala zvesto opremlil orisa pokrajine, do zadnjega prizora, ko bebasti Vanek spet zapoje pesem o Mariji.

S to ugotovitvijo pa smo pri poglavitnem problemu »Treh zgodbe«. V domačem filmu se namreč srečamo z vprašanjem, ki smo ga pogosto obravnavali ob tujih delih: svobodna predelava literarnih tekstov za film je nedvomno teoretično mogoča in v praksi sploh v rabi.

»Svoboda prepisovanja literarnih tekstov v specifični jezik filmskih podob« ima v svetu današnje filmske ustvarjalnosti določene meje. Upravičena je v primeru, če interpretirajo filmski avtorji književno delo s svojimi izraznimi sredstvi umetniško kongenialno, ali če ga s svojim bolj domiselnim oblikovanjem v filmu obogate. Obubožanje literarnega teksta je slej ko prej zunaj sfere prave filmske ustvarjalnosti, pa naj je beseda o Tolstojevi »Vojni in miru«, o Stendhalovih »Ljubimcih iz Toleda« ali o Prežihovem »Vodnjaku«.

Ni dvoma, da bi lahko ustvaril J. Kavčič po Ingoličevem »Splavarju« dobro filmsko črtico — psihološko studijo o obnemoglem starcu, ki svoji volji nakljub klone pod pezo neumljenih let in dela, nakar mora umreti. Ni pa tudi dvoma, da je imel vso umetniško pravico, Vitužnikovo zgodbo »dramatizirati«, postaviti n. pr. starcu splavarju za protitežje na njegovi zadnji poti mladca, ki prvič odrine v svet, v zrelo moško življenje. Z domiselnim variranjem na temo o »minljivosti in večnosti življenja« v impresivnem, svojevrstnem okolju splava na deroči reki, bi lahko ustvaril psihološko močno in filmsko slikovno svojevrstno, ubrano umetnino.

Toda J. Kavčič ni dojel svojega problema. Predvsem se mu

je zgodilo, kar se pogosto dogaja mladim umetnikom: ni se znal omejiti. Namesto da bi svojo zgodbo osredil na Vitužnika in jo psihološko čim bolj poglobil, se razraste v dalj in šir. Pred nas vodi nove in nove ljudi, zaključuje motive, preden jih izpoje, ter jih brez ritma, pogosto celo zoper osnovno logiko glede na kraj dogajanja in na odnose med ljudmi, neprestano spreminja. V škodo Vitužnikovega problema in razločnosti zgodbe daje vsak hip prdnost nekim naj po razgaljenim mestnim gospodičnam, za katere ne vemo ne kdo so in ne kaj počno v samotni gostilni ob Dravi, in doberšen del filma potraži za neestetsko prikazovanje prepovedanja, popivanja in pripovedovanja tako imenovanih flosarskih dvotipov, ki se jim smejejo igralci na platnu namesto da bi se jim smejali gledalci v dvoranah.

Nezanesljivemu Kavčičevemu občutku za problem in njegovo filmsko lokacijo ustreza tudi astilna J. Marinčkova slika, ki je — fotografsko vselej precizna in čista — toda od prizora do prizora drugačna, zdaj »reportažna«, zdaj »dokumentarna«, pa spet »psihološko poglobljena«. J. Marinček, ki je v »Jaro gospoda« dokazal, da je pod vodstvom dobrega režiserja dober smetalec, se to pot ni zanašel.

V filmu »Slovo Andreja Vitužnika« nas prevzamejo le detajli: sijajno interpretirane epizode Vitužnika — Staneta Severja, nekaj lepih naših pesmi in nekaj pejsažev.

Kako čudovito gradivo, toda to pot v filmu umetniško še neizoblikovano!

(Nadaljevanje jutri)

Prizor iz sinočnje operne premiere Mozartovega »Don Juana«

IZ LIKOVNEGA SVETA

Revija Hansa Arpa in žene

Pred kratkim so v razstavišču Reiter-Gesellschaft v Hannoveru zaprti razstavo plastičnih in slikarskih del nemške kiparja Hansa Arpa in njegove pokojne žene Sophie Taeuber-Arp. Razstava je v dobrem izboru pokazala delo teh dveh znanih umetnikov, spadajočih med navdušene prišavce in propagatorje ekstremne sodobne umetnosti.

Hans Arp, Alzaband po rodu, je bil rojen 1887 v Straßburgu. Zato ni čudno, da ga tudi Francozi štejejo za svojega, sam pa se je zmerom čutil predvsem Evropeca, ki je, sicer nemškega rodu, živel v Parizu in so ozeval z nemško švicarko. Arp je sin dobo, ki je iskala izhod iz navideznega oblikovnega kaosa k urejenosti, pot k novi, zares sodobni obliki. Studiral je najprej v svojem rodnem mestu, nato pa v Weimaru. Komaj 17 let star je bil že dajl časa v Parizu, nato je v Monakovem spoznal Kandinskega in vso preukonsko umetniško skupino »Der blaue Reiter«. Vrnivši se v Pariz se je tam seznanil s Picassom in Braqueom.

Med prvi svetovno vojno je Arp, ki je tudi pesnik, bil med ustanovitelji modernističnega umetniškega gibanja »Dada«, ki se je pričelo v kabaretu Voltaire v Zürichu. Ti »dadaisti« so hoteli z ironijo in absurdno grotesko pokazati nesmisel in popolni propad ne le evropske likovne umetnosti, temveč vse kulture. Po vojni, ko je deloval kot pisatelj, slikar in grafik, se je naselil v Parizu. Kjer je bil kmalu v središču surrealizma. Skoraj pred tremi desetletji pa se je preselil v Mendon, nedaleč od Pariza, in živi tam še danes, samo med okupacijo so se umaknil z ženo v Švice. Na lanski Biennale v Benetkah je razstavil kolektivno in prejel veliko darilo za kiparstvo.

V današnjem evropskem kiparstvu predstavlja plastika Hansa Arpa ali jo lahko smatramo za temelj in podlago mladših umetnikov, kakor sta na primer H. Moore in K. Hartung. Njegove skulpture so sicer or-

ganskega izvora, niso pa odsev realnosti, stvarnosti, temveč so dosledno abstraktne, kakor si jo gibanje, ki mu je bil eden izmed glavnih vodil, nadelo naziv »Abstraction-Création«.

Sophie Taeuber, njegova žena (1889-1943) je bila iz nemškega dela Švice, sprva učiteljica tekstilnega snovanja, učena plesnega pedagoga Labana, sodelovala je pri Dadi in slikala docela abstraktne, geometrično organizirane oljne slike, akvarele, pastele in »collages« (iz nalopjenih pisanih kosov papirja sestavljene slike).

L. A.

Franz Marc na Holandskem

Te dni so v Amsterdamu zaprti veliko razstavo del nemškega slikarja Franza Marca, enega izmed najbolj zanimivih in značilnih naprednih umetnikov, delujočih pred prvo svetovno vojno na Nemškem. Razstavo je pripravil znameniti Stedelijk Museum, ki ima na sporedu razstave modernih sodobnih umetnikov in so vse te prireditve zares na višini.

Franz Marc, ki se je rodil 1888 v Monakovem, je začel se v pozno impresionističnem načinu slikati podobe iz narave in iz življenja domačih in gozdnih živali. Ze kmalu se je pokazala upravičenost njegove trditve, da se čuti sila tesno povezanega z zemljo in z vso naravo, ki jo občuti prav v panteističnem smislu. Ze sploštetil mu je šlo v glavnem za ritem, za skladnost valovanja barvnih ploskev in za izraz linij. Kmalu je pa začel iz realističnega opazovanja narave prehajati v iskanje izraza, poudarjenega in koncentriranega bistva predmetov. Zlasti, ko je leta 1910 prišel s člani »Neue Vereinigung« v domačem mestu, kjer sta bila še posebno delavna Kandinski in Javien-ski.

Po obisku Pariza nekaj let pred vojno, kjer je delal z Avgustom Mackejem in Paulom Kleejem, se je

slovenski črtici in noveli naj bi zoreli naši mladi filmski delavci za poglavitno nalogo vsake filmske proizvodnje, v ustvarjalce vsebinsko pomembnih in estetsko dognanih slovenskih filmov. Hkrati se je zdelo ta misel tudi z ekonomskega stališča najbolj primerna, kajti kratki umetniški film je za polovico in več cenejši od dolgega filma in bi namesto dveh dolgih filmov lahko izdelali štiri kratke, namesto dveh skupin filmskih delavcev pa bi se lahko šolale in uveljavile štiri.

Toda ta neposredna misel se je uresničila šele ob desetletnici našega filma, po vrsti nepotrebnih razočaranj, ki se začinjajo obrnil v smer kubizma. Sledi dolga vrsta kompozicij, izvršenih v duhu tega, tedaj novega sloga, kjer je vsa narava predelana, kakor da je opazovana izključno le v silovitem gibanju, gledana hkrati z raznih točk, skozi vrsto brušenih prizem, ki podoba predmetov lomijo v spektralne barvne oblike, obrisi teles pa postajajo zmerom bolj dosledno geometrijski. S posebnim veseljem je slikal konje, srne, gozdne prizore in docela brezpredmetne kompozicije. Se mlad, star komaj 35 let, je padel v krvavi bitki za Verdun.

Razstavljenih je bilo lepo število njegovih del, med njimi nekatera izmed najboljših, kar jih je obravnavel po muzejih in v zasebnih zbirkah. Oljne slike (človeške figure, konji, govedo, tigri itd.) so bile večinoma zelo obsežne, v formatu 100 x 70 cm in še večje. Razstavljenih je bilo preko 40 olj. Tudi akvareli so predvsem predstavljali živalske motive, enako tempere in gvaši. Posebno odlični so bili pa lesorezi, sušestvino izdelani, močni v izrazu z veliko prepričevalnostjo in s širokimi, krepkimi obrisi. — Razstava bo iz Amsterdama prenesena v Bruselj.

L. A.

Spregovorili bomo o pubertetnikih

Dragi starši, želela bi, da bi dosedanjim sestavki v naši rubriki pripomogli k boljše razumevanju vašega pubertetnika. Zavedam se pa, da v teh sestavkih ni mogoče vsega povedati, zato bo koristno o teh vprašanih se še kdaj drugič pogovoriti.

Iz vsega do sedaj povedanega smo videli, da se pubertetnik telesno naglo razvija, notranje spremembe (spremembe žlez z notranjim izločanjem, rast nekaterih notranjih organov je v sorazmernem zaostanku z nekaterimi deli telesa itd.) pa vplivajo na njegov celoten razvoj. Vse te spremembe so vzrok utrujenosti in nesigurnega počutja.

V tem obdobju se mladoletnik in mladoletnica »pogrezmeta« v se in zapadeta, kot to psihologi imenujejo, dnevnim sanjam. Prav zaradi dnevnih sanj je mladoletnik često odsoten pri pouku, doma, pri igri itd. Starši, če dobro opazujete sina ali hčerko, lahko vidite, kako ure in ure sedi ob odprti knjigi, ne da bi bral.

Vzrok temu nenavadnemu vedenju je spolni nagon, ki povzroča pri mladoletniku neko napetost in kot posledico utrujenosti. Starši ga morajo v tem obdobju tudi o spolnih vprašanih poučiti, usmeriti njegove težnje drugam in mu pomagati premagovati to kritično obdobje. Če v tem obdobju dobi spolni nagon nenaravno obliko spolnega izživeljanja in se pretirano javlja, lahko vodi k hudim živčnim škodbam. Zato naj ne bo mladoletnikova postelja v tem obdobju premeška in ne pretopla, poskrbeti moramo tudi za redno kopa-

PETO NADALJEVANJE

nje, mladostnik naj ne uživa dražje prehrane in tudi obleka naj ne bo pretesna.

Iz vsega tega vidimo, kako važna je pravilna spolna vzgoja. O tej bi bilo tudi potrebno kdaj drugič obširneje spregovoriti. Vem, da je med starši veliko zanimanje za rešitev tega težavnega vprašanja. V mnogih krajih Slovenije priredijo Ljudske univerze predavanja o spolni vzgoji, kjer pa teh ni, bi priporočala staršem, da bi se tesneje sodelovali z učitelji in profesorji.

Razvojne spremembe se pri mladoletniku odražajo tudi v intelektualnem smislu. Pri otroku je mišljenje nazorno, sedaj pa vidimo, kako je njegovo mišljenje

V ilustracijo bom navedla še en primer: Sosedova Tanja, ki ji je 15 let, je prišla pred dnevi vsa objokana k meni. Sele po daljšem poizvedovanju mi je povedala, da je prvokrat, odkar je v gimnaziji, dobila slabo oceno iz matematike. Povedala je materi, ta pa jo je oštelala: »S tabo ne bo nikoli nič, bolje je, da obesi šolo na klin in greš krave pastle!«

Vsi pametni starši bodo »vzgojni ukrepi« Tanjine matere ostro obsodili. Vzgojno pravilno bi bilo, da bi hčerko primerno pokarala in ji dala nekaj lepih nasvetov, ne pa jo z nepremišljenimi besedami grobo ranila. Vzgojni ukrepi naj bodo postopku otroka pri-

duševnih kriz. (Ne smemo prezreti tudi druge vzroke: neugodno domače okolje, lenoba, bolezen itd.) Zato ne smemo z mladoletnikom tako postopati kot Tanjina mati. Neuspehi so rezultati utrujenosti organizma, ki nastopi prav v tej dobi. Potem je vzrok še nepravilno učenje. Otrok se je učil na pamet, medtem ko pubertetnik skuša snov že smiselno dojeti. In tako se zgodi, da snov razume, a jene zna. In prav tu smo poklicani starši, da mu povemo, da ni dovolj, če snov razume, temveč mora snov tudi znati. In prav zaradi tega se mora učiti!

Čprav je puberteta najtežavnejše obdobje mladoletnika, ustvari v njem vse pogoje za poznejše življenje. Prevelik strah staršev v tem obdobju je neupravičen. Prav tako je tudi pretirana skrb za duševno zdravje mladoletnika škodljiva. Starši naj se mladini v tem obdobju približajo, jo skušajo razumeti in jo pravilno usmerjati ter, kar je glavno, jo neopazno voditi in vzgajati.

Ta kratek pregled nekaterih psiholoških vprašanj v puberteti je pokazal, kako svojstveno in komplikirano je doživljanje mladoletnika. Je pa za nadaljnji zdrav razvoj osebnosti nujen.

V teh kratkih sestavkih nisem navedla vsega o vprašanju pubertete, podala pa sem nekaj rešitev na vprašanja, ki vznemirjajo mnoge starše. Vprašanje pubertete zahteva obširne študije psihologov, pedagogov in zdravnikov.

Pogačnik — Toličič Slavica

Predpasniki za naše majhne »gospodinske pomočnice«

Slabokrvnost

Vzroki slabokrvnosti so pomanjkanje zadostne hrane, zraka, svetlobe in sonca. Lahko pa je vzrok tudi kakšna bolezen. Zelo veliko slabokrvnosti zasledijo pri nosečnicah.

Slabokrvnost kot samostojno bolezen zdravimo z dieto. Predvsem naj slabokrvni ljudje jedo veliko zelenjave in presneša sadja. Potrebujemo zlasti tako zelenjavo, ki vsebuje veliko železa, mangana in arzena in le-te nahajamo v špinatih, zeleni solati, karfičih, kumarah, redkvi, kolerabi, listih mangolda. V sadju pa v češnjah, lubentah, grozdju, slivah, figah in marelicah. Za slabokrvne je potrebno tudi meso, jajca in zelo priporočljivo so jetra, uživati pa jih moramo surove ali na pol surove.

Rezine telejih jeter na hitro prepečemo, tako da so v sredini še krvave in jih naložimo na tanke rezine kruha, namazane s surovim maslom. Preden jih jemo, jih malo osolimo. Ali pa jih nastrgamo, jim dodamo soli, popra in še kakšno drugo dišavo, ki nam najbolj prija in jih namazemo na prepečene kruhove rezine.

Surova jetra. Prav drobno sesekljano čebulo, nekoliko drobno zrezanega drobnjaka, malo gorčice, soli in popra zmešamo s sekljanimi ali nastrganimi jetri. Poleg serviramo prepražene kruhove rezine in surovo maslo. Za jed lahko uporabljamo tudi kokošja jetra.

neodvisno od predstav. Pri njem stopa v ospredje logičen spomin, postane kritičen do samega sebe in do okolice, v kateri živi. Prične premišljeno razglabljati o drugih ljudeh, predvsem pa o starših.

Prisluhnimo, kaj pripoveduje 15-letni Milan: »Cemu ne vzdržim doma, me vprašujete. Pri nas je tako hudo, da včasih ne morem vzdržati. Oče in mati se kregata!

Ja te grozne besede!

Ko sem hodil še v osnovno šolo, me je mama zaradi »grdih« besed nabila. Toda iste besede uporablja sama, če se krega z očetom.

Ali je to prav? Vidite, otrok je v tem obdobju zelo kritičen do samega sebe, še bolj pa do drugih. Dejanja in besede staršev razstavi na najmanjše dele. Zato pazimo, da je naše ravnanje premišljeno, kajti otrok pretehta dobro vsako vašo besedo. Dajati mu moramo vzgled, ne pa ravnati tako kot Milanova mati.

merni, ne grobi, temveč vzgojni. Dom naj mu nudi toplino, kajti če le-te ne občuti, se bo navezal na ljudi, ki bodo negativno vplivali na njegov celoten razvoj. Mati in oče naj mu bosta starejši tovariši. Seveda, ne sme ta poučitev delovati kot neko neprestano opominjanje. Ton pogovora naj ne bo nervozen, nestrpen. Neuspehi v šoli so v tem obdobju često samo rezultati prehodnih

Trojno metlo, ki jo vidite na sliki, so razstavili na nedavni gospodinski razstavi v Parizu. Na držalo lahko pritrdite različne krtače: za ribanje, za čiščenje parketa in za pometanje. Najpraktičnejša pa je, če jo uporabljate za ribanje. Hkrati je na držaju pritrjena krpa za pomivanje, ki jo lahko, ne da bi »močili roke, splaknejo in ožmejo.

Krči pri otrocih in kaj mora mati vedeti o tem

Pri nekaterih otrocih v drugem in tretjem letu starosti se često pojavijo krči. Ti napadi navdajajo starše teh otrok s strahom in nemirno.

Napadi krčev imajo več vzrokov. Najpogostejši vzrok je zvišana telesna temperatura, ki je posledica kakšnega obolenja.

Napad pride naglo. Otrokov pogled ostekleni, zatem pa nekaj časa obrača oči, dokler le-te ne ustavijo na levi ali desni strani očesne dupline. Izpod gornje veke je videti samo beločnico. Hkrati se mišice na obrazu krčijo, kotički ustnic pa se kdaj pa kdaj razpotegnejo proti usesom. Zgornja ustnica je povlečena navzgor, spodnja čeljust pa kdaj pa kdaj škripaje ali pa nastane krč v čeljusti, ki privede do skrivanja z zobmi. Glava visi nazaj, prsti so zvitji in skrčeni v pest. Zatem gornji in spodnji udje otrde. Prsti koš je tog. Med napadom je otrok v nezavesti in neobčutljiv za zunanje dražljaje. Sprva prebledi, zatem pa posinjli. Često pride med napadom do ne-

hotne male ali velike potrebe. Če nekaj minut krči uplahnejo, otrok postane zaspan in malo drhti.

Med takšnimi napadi otrok je družina preplašena in zmedena. Običajno prihite sosedje in svetujejo najrazličnejše stvari. Pohitite tudi po zdravniku, ki običajno pride, kadar je napad že minil. Zato je potrebno, da mati ve, kaj mora ukreniti v primeru napada.

Otroka je treba položiti v posteljico, tako, da leži na strani, da ne bi slina in pena zašli v sapnik, marveč da lahko stežeta iz ust. Zatem je treba otroku odpeti obleko in mu položiti mokro krpo na glavo in okoli srca. Če napad traja dlje, je treba nalahno masirati področje srca. Če otrok ni opravi velike potrebe, mu je treba v danko vbrizgati en do dva del mlačne vode. Nadaljnje ravnanje in zdravljenje bo določil zdravnik.

Razen teh napadov pri zvišani telesni temperaturi poznamo še druge napade: krče hlipanja.

MODEL Industrije volnenih izdelkov »VOLNA« LAŠKO

Pomladanski plašč in krilo z životcem iz tweeda »BISERKA«

Naš model iz tweeda »Biserka« je preprostega kroja, krase ga le drobni gumbi. Krilo z životcem, h kateremu nosimo bluže in puloverje, je zelo priljubljeno. V takem kompletu smo za vsako priljubljenost, posebno pa še za na pot dobro oblečene

Margarina v naši prehrani

Margarina je zmes živalskih in rastlinskih maščob, po videzu in okusu pa podobna maslu. Prvo margarino so izdelali v Franciji 1869. Potreba po izdelovanju margarine je nastala v Franciji zato, ker je cena masla čedalje bolj narasčala. Mestno prebivalstvo je kuhalo na maslu ali na olju in zato je nastala potreba, da bi maslo zamenjali s cenejšimi surovinami. Ze v naslednjih letih so margarino izdelovali tudi v Nemčiji in Italiji, potlej pa se je proizvodnja te maščobe razširila na mnoge zahodne evropske dežele, pa tudi na Ameriko in Azijo. Kako je zdaj s proiz-

vodno in potrošno margarino po svetu in pri nas? Pred drugo svetovno vojno, leta 1939 so izdelali na svetu 1.260.000 ton margarine. Od tega največ v Nemčiji — 412.000 ton, v Angliji 230.000 ton in v ZDA 136.000 ton. Leta 1953 se je svetovna proizvodnja malone podvojila: izdelali so je 2.460.000 ton, in sicer največ v ZDA (586.000 ton), v Nemčiji (582.000) in v Angliji (413.000 ton). Proizvajalci so še Nizozemska, Norveška, Švedska in Japonska. Pri nas margarine še ne izdelujemo, delajo pa že poskuse v tej smeri. Naša dežela je začela uvažati margarino leta 1949. Največ smo je uvozili 1951. — 5.443.600 kg. Leta 1953 smo uvozili okrog tri milijone kilogramov margarine. Glavni potrošnik pri nas je mestno prebivalstvo, ki jo uporablja predvsem kot nadomestek za maslo, deloma pa tudi za mast.

Kako izdelujejo margarino? Skraja so jo izdelovali iz oleo Margarine — tekoče frakcije govejega loja — in mleka, dodali pa so majhne količine zdrobljenih kravjih mlečnih žlez. Kasneje so za surovine čedalje bolj uporabljali oleo Margarine, svinjsko mast in mleko. Toda sprito pomanjkanja živalskih maščob med prvo svetovno vojno, so začeli le-te nadomeščati z rastlinskimi, večinoma kokosovim in palmovim oljem. Leta 1934 so živalske maščobe kot surovino popolnoma zamenjala cenejša hidrogenizirana olja. Za izdelavo najcenejših vrst margarine uporabljajo tudi hidrogenizirano ribje in sojno olje.

Zdaj margarino v glavnem izdelujejo tako, da v mleko pri temperaturi 40° C imulzirajo maščobe ali olje. Za tem margarino puste v posebnih prostorih, da nekaj časa leži

pri določeni temperaturi. Potlej ji dodajo še nekatere tvarine, da dobi aromo in pravo barvo.

Kakšna je hranljiva vrednost margarine? Sto gramov margarine vsebuje 13% vode, 0,4 g beljakovin, 81 g masti, 0,4% ogljikovih hidratov. Sto gramov margarine daje 758 kalorij. Po kalorični vrednosti je skoroda enakovredna maslu, za mastjo pa zaostaja za 130 kalorij. Margarina se razlikuje od masla tudi po tem, da ne vsebuje vitaminov A in D. Le-te često naknadno dodajo. Tako je v Angliji med drugo svetovno vojno vitaminizirana margarina vsebovala 2000 enot vitamina A in 200 enot vitamina D. Nizozemska margarina, ki je zdaj pri nas na prodaj, vsebuje na 100 g 3000 enot vitamina A in 300 enot vitamina D. Na ovitku je vedno označeno, ali je margarina vitaminizirana.

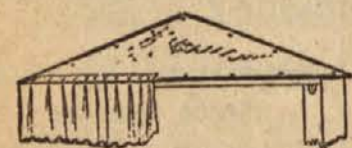
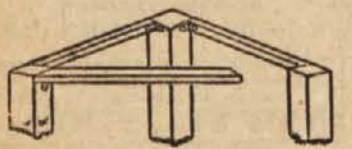
Margarino bomo najbolje očevali, če jo bomo hranili na hladnem in termnejšem kraju, dobro zavito v pergamentni papir. Tako dalj časa ne bo izgubila svojih bistvenih kakovosti.

B. Savič

Udoben kotiček

Dekliško sobo, ali predsobo, morda tudi kakšen drug prostor lahko okrasimo s takim kotom, kot ga kaže naša slika. Tako bo prostor bolj domač in tudi kot za sedenje je zelo ugoden. Če

hočemo kot urediti tako, aot ga vidimo na sliki, niso potrebni veliki stroški. Z nekoliko spretnosti ga naredita zakonca sama ali celo nekoliko večji otroci. Za kot potrebujemo leseno ogrodje, tri močne letve, ki jih bomo postavili kot noge in tri nekoliko tanjše letve za okvir. Velikost letve zavisi od velikosti kota, sedež pa napravimo tako visok, da bo udoben za sedenje. Letve pritrdimo na zid s kavlji, površ pa položimo vezano ploščo, ki jo pritrdimo z vijaki. Spodaj napravimo zaveso, sedež pa obložimo z blazinami. Blazine okrog zidu lahko nadomestimo tako, da steno tapciramo z blagom.

Črtasto blago je letos moderno. Risba kaže obleko za spomlad.

Z OBCNEGA ZBORA OKRAJNE ZVEZE TVD »PARTIZAN« — TRBOVLJE

Z združenimi močmi bodo kos težavam

Društva »Partizan« v trboveljskem okraju se borijo s precejšnjimi težavami. Predvsem so to finančno vprašanje, pomanjkanje lastnih prostorov in vaditeljev ter majhno število članstva. O vseh teh problemih so razpravljali tudi na občnem zboru Okrajne zveze TVD »Partizan« — Trbovlje.

Navzoči so ugotovili, da je najbolj pereče vprašanje finančnih sredstev. Niti eno društvo v okraju ni moglo kupiti v minulemu letu potrebnega telovadnega orodja. Občine vse premalo skrbje za delo telesno-vzgojnih društev in jih ne podpirajo tako, kot bi bilo potrebno za razvoj društev. Vsa društva so letos dobila nekaj nad dva milijona dinarjev od okrajne zveze, potrebovala pa bi najmanj devet milijonov.

Kakor smo že omenili, imajo od sedmih društev, kolikor jih je v okraju, samo štiri lastne domače, ostala tri pa gostujejo bodisi v telovadnicah ali drugih dvoranah. Vprašanje je tudi, kje dobiti sredstva za vzdrževanje teh objektov. Zato so delegati predlagali, da bi stroške za vzdrževanje odsele križi občinski odbori oziroma bodoče komunne.

Velika ovira pri delu društev je pomanjkanje vaditeljev. Društva v glavnem vodijo prostretni delavci, ki pa so prezaposleni. Če bi pa upoštevali, da je v načrtu pa vseh društev pestrost vadbe in ne samo čista telesna vzgoja, potem bi bilo treba, da se stanje te težave zboljša. Okrajna zveza je sicer predvidela, da bo na vse vaditeljske tečajne poslala čim več ljudi, vendar bo treba še nekaj mesecev počakati, da se bo stanje izboljšalo.

Okrajna zveza ima danes 1275 članov, kar pa je za ves okraj vsekakor premalo. Dejstvo je, da

so nekatera društva po številu članstva zelo napredovala, vendar je videti, da se kmečka in delavska mladina še vedno premalo

Salto z droga

zanima za telesno vzgojo. Zato so navzoči sklenili, da bodo priredili več propagandnih nastopov na vasi in v industrijskih centrih.

Okrajna zveza ima danes 1275 članov, kar pa je za ves okraj vsekakor premalo. Dejstvo je, da

člani društev pa bodo začeli gojiti tudi športne igre in lahko atletiko bolj množično kot doslej. Sklenili so tudi, da se bodo dogovorili s športnimi društvi, da bodo tesneje sodelovali.

Če lani so prvič po osvoboditvi vsa društva imela svoje javne nastope in akademije. Tudi letos bodo to ponovila, razen tega pa se bodo povezala tudi z družbenimi organizacijami, da bi z njihovo pomočjo povečali število članstva. Uredili bodo točno statistiko dela in tudi sami priredili tečaje za vodnike.

NOGOMET

Danes Lovčen : Odred

Danes bo na stadionu Odreda prvenstvena nogometna tekma II. zvezne lige med Lovčnom s Cetinja in domačim Odredom. Začetek glavne tekme ob 15.45, predtekma ob 13.45.

Vstopnina: sedeži 100 dinarjev, stojšča 70 in 50 dinarjev. Predprodaja vstopnic pred veleblagovnico »Na-ma« pri Pošti. Sedeži so oštevilčeni. Vhod s prostimi vstopnicami izključno samo z Vodovodne ceste.

KEGLJANJE

Izvrstni rezultati na prvenstvu Ljubljane

V četrtak se je končalo finalno prvenstvo Ljubljane za posameznike v mednarodnem slogu kegljanja. Tekmovanje je bilo na dvosteznem kegljišču Ilirije in se ga je udeležilo 50 tekmovalcev. Vsak tekmovalce je nastopil v dveh nastopih po 200 lučev mešana. Tekmovanje je bilo izredno kvalitetno, saj je bila znanika 610 podrtih kegljev prekoračena petnajstkrat. Prvo mesto je zasluženo osvojil tekmovalce Gradisa Sattler, ki je v enem nastopu podrt 866 kegljev. Proti pričaokanju je zavzel drugo mesto član »Ljubljane« Lotrič, ki je zasopal za prvkom le za 7 kegljev.

Vrstni red: Sattler (Gradis) 1673 kegljev (866, 807), Lotrič (Ljubljana) 1666 (849, 817), Toni (Gradis) 1660 (833, 827), Stanko (Ilirija) 1649 (845, 794), Mlakar 1625 (829, 796), Dominko (oba »Ljubljana«) 1625 (796, 829) itd.

Prvih enajst tekmovalcev s tega tekmovalstva in mojster Likovnik bodo zastopali Ljubljano na republiškem prvenstvu, ki bo 18. in 17. aprila v Mariboru. E. G.

BOKS

Finci tudi drugič neuspešni

Lenjingrad, 9. aprila (TASS). Finska boksaška reprezentanca je v Lenjingradu izgubila še drugi dvoboj s sovjetsko reprezentanco. Ta dvoboj se je končal z rezultatom 7:2 za reprezentanco ZSSR. Dvoboj v bantam kategoriji je odpadel, ker Fini niso imeli svojega predstavnika v tej kategoriji.

VESTI IN DOGODKI

REPUBLIŠKA POLFINALNA TURNIRJA

Vodita Mišura in Kržišnik

V petem kolu republiških polfinalnih šahovskih turnirjev so bili doseženi ti rezultati:

V Mariboru: Roblek — Todorovič remi, Smigovec — Mavrič prek., Krulc — Cuderman remi, Longer — Draksler prek., Kukovec — Kočevj 1:0, Mišura — Ketš 1:0, J. Tomšič — Cisar prek. V prekinjeni partiji iz IV. kola je Smigovec premagal Cudermana.

Po petem kolu vodi Mišura 4, za njim so Krulc 3,5, J. Tomšič 3 (3), Smigovec 2,5 (1), Roblek 2,5 itd. V Ljubljani: Preinfalk — Stribar 1:0, Horvat — Kržišnik remi, Ivačić — Brglez remi, Levčič — Sušnik remi, N. Tomšič — Sitar prek., Šiška — Gabrovšek 1:0, Benedičič — Lešnik 0:1. Vodi še vedno Kržišnik s 3,5 točke pred mojstrom Lešnikom s (2), Preinfalkom s (1) itd.

falkom 3 (1), Horvatom 3, Benedičičem 2,5 (1) itd.

DVOBOJ SMISLOV-GELLER

Tudi tretja partija remi

Moskva, 9. apr. (Tanjug). Tretja partija dvoboja Smislov-Geller se je končala remi po 58. potezah. Po III. kolu imata vsak po 1,5 točke.

KOSARKA

Zmaga ljubljanskih študentov

Zagreb, 9. apr. (Tanjug). Univerzitetna kosarkarska reprezentanca Zagreba je premagala beograjsko študentsko reprezentanco z rezultatom 93:34. Ljubljana pa je premagala Sarajevo z 74:47.

NOGOMET

Dve zmagi mladincev Dinama

Saarbrücken, 9. apr. (AFP). Na mednarodnem mladinskem turnirju so mladinci Dinama dvakrat zmagali z rezultatom 1:0. V prvi tekmi so premagali »Boldklub« iz Kopenhagena, v drugi pa »Ajax« iz Amsterdama.

ODBOJKA

Prvi tekmi reprezentanc Haaga

Zagreb, 9. apr. Danes je odbojarska reprezentanca Haaga imela prvi tekmi na turnirju za Jugoslavijo. Gostje so premagali ekipo zagrebške Lokomotive z rezultatom 3:2, moštvo Lokomotive pa je brez težav premagalo reprezentanco Haaga z rezultatom 3:0.

DNEVNE NOVICE

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za nedeljo, 10. aprila
Poročila: 6.05, 7.00, 12.30, 15.00, 19.00 in 22.00.

6.00—8.00 Dobro jutro, dragi poslušalci (Pester glasbeni spored) - vmes od 6.30—6.35 Pregled tiska — 7.15—7.30 Reklame — 7.30—7.35 Radijski kolektor in prireditelje dneva — 8.00 O športu in športnikih: Drago Ulaša: Olimpijske zgodbe — 8.15 Domače pesmi za prijetno nedeljsko jutro — 9.00 Otroška predstava: Lojze Kračar: Pravičica o lesenem pticu — 9.30 Sprehod po starem Dunaju — melodije Straussa, Lehajra in Ziehrerja — 10.00 Družinski pogovori: Tudi revije pomagajo vzgajati — 10.10 Dopoldanski simfonični koncert — 11.00 Oddaja za Beneške Slovence — 11.20 Opoldanski spored lahke glasbe — 12.00 Pogovor s poslušalci — 12.10 Večtek slovenskih narodnih pesmi — 12.45 Zabavna glasba, vmes reklame — 13.00 Pol ure za našo vas — 13.30 Zeleni ste — poslušajte! — 15.15 Igra češka godba p. v. Boruta Lesjaka — 15.30 »Po naši lepi deželi«: Jože Zorn: Silkarji, zemlja in ljudje — 16.00 Zorn: pesniške z namit (Pisana glasba) — 16.30—17.30 Prensos II. polovisa nogometne tekme Odred : Lovčen — 17.45 Radijska igra: Fred von Horschmann: Kaj naj storimo — 18.50 Glasbena medigra — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame in objave — 20.00 60 minut zabavne glasbe iz Radia Beograd — 21.00 Kulturni razgledi: Prof. Ivan Tominec: Vpliv čarobnega jezika na knjižno in pogovorno slovenščino — 21.15 Večerni operni koncert — 22.15—23.00 Nočni komorni koncert — 23.00—24.00 Oddaja za tujino — na vaju 327,1 m (Prensos iz Zagreba).

GLEDALIŠCA

DRAMA

Nedelja, 10. aprila ob 20: Bruckner: »Elizabeta Angliška«. Izven in za podeželje.

OPERA

Nedelja, 10. aprila ob 19.30: Verdi: »Rigoletto«. Gostovanje Rudolfa Francisa. Izven in za podeželje.

Pri jubilejni predstavi Mire Danilove v Drami izgubljeno zapustnico dobi lastnika pri tov. Rotarju v Drami.

Abonente SNG vljudno prosimo, da poravnajo v tem mesecu zapadli s obrok abonmaja.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE Ljubljana, Mestni dom

Nedelja, 10. aprila ob 16: Budak: »Klobčič, ljudska veseliga, polpoldanska predstava, izven. Ob 20: Dobričani: »Skupno stanovanje«, komedija. Izven. Večerna predstava.

V nedeljo popoldne ob 15. bo predvidoma poslednja uprizoritev zabavne Budakove veseligre »Klobčič«, zvečer pa bo spet uprizorjena komedija »Skupno stanovanje«. Prihodnja premiera bo Schillerjeva tragedija »Marja Stuart«. Prodaja vstopnic v Mestnem domu, rezerviranje tel. 32-860.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaža

Nedelja, 10. aprila ob 20: Mira Mihelič: »Zlati oktober«. Izven.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE

Marionete

Levstikov (Sentjakobski) trg
Nedelja, 10. aprila ob 11: Tauffer-Novy: »Moja in živali«.

Ročne lutke

Ponedeljek, 11. aprila ob 11 in 14.30: Gostovanje v Pestoju; ob 17: Gostovanje na Pivki.

SKUD »TINE ROZANČ« LJUBLJANA

gostuje v kino dvoranii Cručne

Ponedeljek, 11. aprila: Dobričani: »Skupno stanovanje«, veseliga. Prodaja vstopnic v Zadrudni trgovini.

VESTI IZ MARIBORA

Dežurna lekarna v nedeljo, dne 10. aprila 1955: lekarna »Cente« Gosposka ulica 12.

KINO

PARTIZAN: Francoski film: »Državni sovražnik št. 1«.

UDARNIK: Angliški film: »Ulični vokal«.

POBREŽJE: Indijski film: »Dva jutra zemlje«.

STUĐENCI: Ameriški film: »Človek divjega zapada«.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

Nedelja, 10. aprila ob 15: Foerster: »Gorenjski slavček«. Znižane cene. Izven; ob 19.30: Hofman: »Zvilenje zmaguje«. Izven.

VESTI IZ KRANJA

PRESERNO GLEDALIŠČE KRANJ

Nedelja, 10. aprila ob 16: O. Wüchner: »Pastirček Peter in kralj Brilljantins«. Izven in za podeželje. Zadnja nedeljska predstava

SPECIALNI SEJEM TEKSTILA IN TEKSTILNIH STROJEV BO V LESKOVCU OD 17. DO 24. JULIJA

TO JE EDINI SEJEM TE VRSTE V DRŽAVI
PRIJAVNI ROK ZA RAZSTAVLJAVCE JE 15. MAJ

PREDAVANJA

Prirodoslovno društvo vabi na predavanje prof. dr. Miroslava Zeljca: Biološka raziskovanja na severnem Jadranu. Predavanje, ki ga spremlja lepo podmožski barvni diapozitiv, bo v torek, 12. aprila ob 20 v prirodoslovni predavalnici Univerze, vhod iz Gosposke ulice.

Združuje rezervnih oficirjev — podobor Zg. Šiška, vabi vse rezervne oficirje na predavanje, ki bo dne 11. aprila 1955 ob 19 v mali kino dvorani Litostroja. Vabji oboro.

KONCERTI

Baryllijev kvartet z Dunaja (»Wiener Musikvereinsquartett«), eden najboljših svetovnih kvartetov, koncertira v torek, 15. aprila v Filharmoniji. Spored obnega godalne kvartete Mozarta, Beethova (op. 95) in Schuberta (»Smrt in delica«). Vstopnice v Filharmoniji, abonenti vseh abonmajev imajo 50 din popusta.

Umrlj so v Ljubljani

Spetič Marija, gospodinja. Pogreb bo danes ob 14.30 na Zalah. Kračman Terezija, gospodinja. Pogreb bo danes ob 15. uri na Zalah.

Umrl je naš ljubljani mož, ata, stari ata in stric

Franc Drolka

posestnik in krojaški mojster v Dobu pri Domžalah

v 72. letu starosti. Pogreb bo v ponedeljek, dne 11. aprila ob 16. uri na pokopališču v Dobu. Zatujoči.

Nogometni trener

za nogometno sekcijo DPD »Svoboda« — Kočevje - rudnik — dobi takoj službo

Plača po tarifnem pravilniku rudnika, kjer dobi trener ustrezajoče službeno mesto. — Ponudbe je treba poslati na naslov: Rudnik rjavega premoga Kočevje.

1316

»Ali smem tu malo posedeti?« je vprašal enega, in čeprav mož očitno angleščine ni razumel, je z zelo vpludno kretnjo pokazal na polokroglo kamnitno klop, stoječo na vrtičku. Taylor je vzdihnil in sedel nanjo, vzal kamero in stajalo k sebi in poslal možička nazaj k tempeljskim vratom, da bi pogledal, kje je Wang Wen. Svečenika sta odšla z vrtička, ne da bi se še enkrat ozrla nanj.

Sicer tudi tu ni bilo nobene sence, pač pa se je širilo nekaj hladu iz tolmunčka sredi zakotja, iz katerega so rasli lotosi. Frank se je sklonil nad vodo, si umil roke in si jih obrisal z robcem, ki je bil že ves umazan in zmocikan.

V prvem mesecu bivanja v Sangaju je bil dobil od neke korejske plesalke spolno bolezen, nič hudega, saj je bil v štirih tednih spet zdrav. Toda odtlej je bil ostal v njem ta nervozni občutek, ko da ima zmeraj nečiste roke. Ko je z umitimi rokami spet sedel na kamnitno klop, se je znova počutil mnogo bolje in v tem ugodju se mu je povrnila misel na Ruth. Vzel je zmecikano brzojavko iz žepa in jo znova prebral.

»Odpotujem pojutrišnjem s »Kobe Maru« vse druge ladje prenapolnjene stop prispem devetega avgusta stop ljubim te bolj kakor kdajkoli Ruth.«

Skraini čas, je pomislil Frank. V tem mestu lahko človek propade. Izbire je bilo malo. Pijančevanje z drugimi samci v klubu, nočni izleti v Foochow Road z njenimi nizkimi plesiči in vlačugami vseh barv. Ali nezno dolgočasje spoštovane ameriške družbe: bridge s priletnimi poslovnimi ljudmi, ki se trepljajo po ramah in kimajo z glavami.

Ko je Frank mislil na Ruth, je postalo takoj vse hladno in in snažno in celo glavobol je ponehal. Globoko je dihnil. Napel je vse sile, da bi si pričaral pred oči Ruthin obraz in postavbo. Toda vse, kar je videl, ko je zatisnil oči, so bili nešteti prapori po ulicah, kitajski znaki, zastave, mlahave v vročini. Naglo je odprl oči in se ozrl na pagodo, zarisano živo na motnem, soparnem nebu.

Vtem ko je še tako sedel, je opazil nedoločno kretnjo. Zasišal je smeh in pomenkovanje mnogih kitajskih glasov, in videl je otroke in stare ljudi, hiteče ob nizkem zidu, ki je ločil vrtiček od dvorišča. Čedalje več smejočih se in vresčečih ljudi je teklo mimo. Naposled je Frank pobral kamero in odšel za ljudmi, da bi videl, kaj se je zgodilo. Morda je napovedana vojna, je pomislil nedoločno: B. S., glavni poslovodja Eos Filma in Foto Company, podružnica Sangaj, čigar pomočnik je postal nedavno sam, je mrmral mračna prerokovanja in rekel, da se ne bo steklo tako gladko kakor dvaintridesetega.

Ko je dosegel prvo dvorišče, je kmalu spoznal, da še zmeraj nima pojma, kako delujejo kitajski možgani. Hrupa in splošnega razburjenja namreč ni bila povzročila vest o vojni, marveč čedalje večja gruča ljudi z berači v sredini, nagnečenimi okrog bele žene. Frankov starček je bil med njimi, režeč se z brezobzirni usmi, in okrog gruč se je gnetlo čedalje več ljudi. Frank se je ozrl na vse strani. Wang Wena še zmeraj ni bilo videti. Izenada mu je postalo vroče od jeze, ko mu je pritisnil v nos smrad po ljudeh ko nekaj otipljivega. »Tshih!« je kriknil in skušal prodreti v gručo. Toda šele ko je začel udrihati s pestmi po ljudeh, so ga pustili naprej.

Notranje jedro množice, slepci in gobavci, so bili zasanjani v nekakšno ekstazo; opazili niso ne njega, ne njegovih pesti, plesali in kričali so okrog žene, ji molili svoje strice in gnojne rane pod nos, jo vlekli za obleko, roj muh je krožil nad solzečimi se očmi in nad mrtvaškimi glavami sifilitikov brez nosov. Frank Taylor je čutil, da mu je postalo slabo, ko je zagledal prazni očesni duplini nekega slepca tik pred seboj, podprti z dvema bambusovima trščicama, da bi ostali odprti. Vse to se mu je gnusilo tako, da niti s pestmi ni mogel udrihati po ljudeh. Toda stari mož se je bil prerinil za njim v gručo in se delal kot zaupnik in pooblaščenec velikega gospoda zelo važnega. S kričanjem in ploho kletvic je naposled dosegel, da so se berači odmaknili od žene. Smeje so stopili nazaj, neka starica brez nosu je zaklicala šalo, ki so jo zadaj stoječi sprejeli z dobrodušnim smehom, potem pa je stal Frank sam z belo ženo sredi dvorišča.

»Ali se je vam kaj zgodilo?« je vprašal še ves zasopel.

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »KOMUNA«

Slovenski film

»Tri zgodbe«

Tednik: »Plat zvona«. Predstave ob 15, 18.15 in 20.30. V glavni vlogi Stane Sever, Julka Starič in Bert Sotlar. Ob 10. uri je kinoteka. Prodaja vstopnic od 9 do 11 ter od 14 dalje. Za kinoteko pa od 8 dalje.

KINO »SLOGA«

Italijanski film

»Bandit Mussolino«

Tednik: »Filmske novosti št. 14«. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Silvana Mangano in Amadeo Nazari. Ob 10. uri je matineja istega filma. Prodaja vstopnic od 9 do 11 ter od 14 dalje, za matinejo pa od 8 dalje.

KINO »ŠIŠKA«

Italijanski film

»Pot upanja«

Brez tednika. V glavnih vlogah: Raf Vallone in Elena Varzi. Predstave ob 15, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

KINO »TRIGLAV«

Svedski film

»Zaradi moje ljubezni«

V glavni vlogi Maj-Britt Nilsson, Folke Sundquist. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 10 do 11. ure in od 15 dalje. Danes zadnjič. Jutri mehški film »Vedno tvoja«.

KINO »UNION«: amer. film: »Zenske prihajajo«. Tednik: film. nov. 14. Predstave ob 16, 18.15 in 20.30. V glavnih vlogah Robert Taylor in Denise Darcel. Ob 10. uri je matineja istega filma. Predprodaja vstopnic od 9 do 11 ter od 14. ure dalje, za matinejo pa od 8. ure naprej.

JUGOSLOVANSKA KINOTEKA predvaja danes, 10. aprila ob 10 v kinu »Komuna« in ob 15 v kinu »Soča« filmsko pravljico »Zlati ključek«. Prodaja vstopnic za dopoldansko predstavo uro pred predstavo, za popoldansko pa v redni prodaji. Cena vstopnicam: mladina 20 din, odrasli 40 din.

KINO »SOČA«: amer. barvni film: »Rdeče nebo nad Montano«. Tednik: film. nov. 14. Predstave ob 17 in 19. Prodaja vstopnic od 9. do 11. ter od 15. ure dalje.

KINO »LITOSTROJ«: ameriški film: »Cesta tatov«. Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom prve predstave.

JESENICE »RADIO«: ameriški film: »Vrnitev na Broadway«. Predstave ob 16, 18 in 20. Dopoldne ob 10 matineja istega filma po znižanih cenah.

»PLAVŽ«: amer. film »Zopet sva tu«. Predstave ob 16, 18 in 20. Dopoldne ob 10.30 matineja istega filma po znižanih cenah.

CELJE »UNION«: amer. film: »Zaseda«. Predstave ob 16, 18 in 20. »DOM«: francoski film »Trije veseljaki«. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15.

KRANJ »STORŽIČ«: amer. film »Julij Cezar«. Predstave ob 16, 18 in 20. Ob 14. uri predvaja centralna jugoslovanska kinoteka dokumentarni film »Zakaj se borimo III. in IV. del. Ob 10. uri ameriški barvni film »Rdeči gusar«.

»SVOBODA«: ameriški barvni film: »Rdeči gusar«. Predstava ob 18. Ob 20. uri dokumentarni film »Zakaj se borimo III. in IV. del«.

VESTI IZ KOPRA

GLEDALIŠČE SLOV. PRIMORJA

Nedelja, 10. aprila — Konfino: »V soboto se poročim«. Gostovanje v Divači.

Znamka za 10 din

Uprava

»LJUDSKE PRAVICE«

Ljubljana

Kopitarjeva ulica 2

Poštni predal 42

Odrežite in nam pošljite

SPOROČILO

vsem podjetjem strojegradnje in kovinske predelovalne industrije

V zvezi s sporočilom Narodne banke FLRJ, objavljenim v dnevnem tisku 28. marca letos o prodaji deviznih sredstev za II. in III. četrtletje na posebnih sestankih deviznega obračunskega mesta v Ljubljani, obveščamo vsa zainteresirana podjetja panoge 117, da bodo predhodni sestanki zaradi sklenitve sporazuma o izkoriščanju deviznih sredstev dan prej, in sicer:

- za krog proizvajalcev: proizvodnja železniških prometnih sredstev 12. aprila 1955;
- za krog proizvajalcev: industrija poljedelskih strojev 13. aprila 1955;
- za krog proizvajalcev motorjev in motornih vozil dne 15. aprila 1955;
- za krog ostala strojegradnja 17. aprila 1955, in
- za krog kovinska predelovalna industrija 20. apr. 1955.

Sestanki bodo v poslopju Trgovinske zbornice LR Slovenije v Ljubljani, Beethovnova ulica, ob 9 zjutraj. Za predhodni sestanek je treba prinesiti točno dokumentacijo svojih potreb.

Podjetja strojegradnje in kovinske predelovalne industrije

8454

CELJSKE VESTI

RAZPIS DODATNEGA IN FESTIVALNEGA ABONMAJA CELJSKEGA GLEDALIŠČA

Mestno gledališče Celje razpisuje:

A. Dodatni abonma za dve predstavi v letošnji sezoni za vse dosedanje abonmaje pod običajnimi pogoji.

B. Festivalni abonma za šest gostovanih slovenskih, hrvatskih in srbskih gledališč v okviru festivala sodobne slovenske in jugoslovanske drame v praznino desetletnice osvoboditve, in sicer:

1. po en večerni festivalni abonma za vseh šest gostovanih;
2. po en popoldanski festivalni abonma za vseh šest gostovanih.

Pri vpisu Festivalnega abonmaja imajo prednost redni abonenti po vrstnem redu vpisa (predvsem tisti, ki bodo podaljšali letošnji abonma, in sicer od 12. do 15. aprila) — za popoldanski festivalni abonma tudi abonenti rednih šolskih abonmajev. Dosedanjim abonentom se prizna tudi za festivalni abonma običajni abonentski popusti.

Vpisovanje dodatnega in festivalnega abonmaja bo pri blagajni Mestnega gledališča Celje od torika, 12. aprila do petka, 22. aprila, in sicer od torika, 12. aprila do nedelje, 17. aprila samo za dosedanje abonentne, naslednje štiri dni (od 18. do 22. aprila) pa tudi za ostale zainteresente.

Blagajna je odprta od 12. do 22. aprila vsak dan od 16 do 18, v nedeljo pa od 10 do 12.

Abonente prosimo, da prinesejo s seboj abonentske izkaznice.

Mestno gledališče Celje.

VESTI Z JESENIC

Nedelja, 10. aprila ob 19.30: Petrovič: »Ploha«.

Pri večerni predstavi zveze z vlaki ugodne.

ZIDARJE

in gradbene delavce

sprejema v zaposlitev STAVBNO OBRTHNO PODJETJE ŠIŠKA — Ljubljana, Knezova ulica 28

PREDUZEČE ZA IZRADU GALOVIH LANACA

»Filip Kljajič«

KRAGUJEVAC

potrebuje

STROJNEGA INŽENIRJA

s prakso — za tehničnega voditelja podjetja

Plača po sporazumu.

Stanovanje zagotovljeno.

Ponudbe s podatki je treba poslati do 1. maja 1955 na gornji naslov.

DROBNI OGLASI

ODVETNIŠKEGA PRIPRAVNIKA takoj sprejmemo. Rosina Miroslav, odvetnik, Celje. 1322

BOLNICA NA JESENICAH razpisuje naslednja delovna mesta: specialista ali specializanta iz kirurgije, specializanta iz ginekologije in porodništva, šefa lekarne (magister farmacije), babice, več bolničark, šefa kuhinje. Prošnje s kratkim življenjepisom je poslati na naslov: Bolnica Jesenice. Plača po uredbi; dopolnilna plača po pravilniku o plačah. — Uprava bolnice. 1324

MESTO LABORANTA PROSVETNO-ZNANSTVENE STROKE v Biokemnem laboratoriju Interne klinike, razpisuje Dekanat medicinske fakultete v Ljubljani. V pošto priložje kemijski tehniki z diplomom TSS. Pravilno opremljene prošnje je treba vložiti na dekanatu, Vrazov trg 4/I. — Dekanat medicinske fakultete. 1323

MESTO PISARNIŠKEGA REFERENTA v Fizikalnem inštitutu razpisuje Dekanat medicinske fakultete v Ljubljani. Pogoji: znanje stroje-pisja in stenografije. Nastop službe 1. maja. Pravilno opremljene prošnje je treba vložiti na dekanatu, Vrazov trg 4/I. — Dekanat medicinske fakultete. 1329

GATERISTA z večletno prakso sprejmemo. Nistop takoj. Ponudbe poslati pod šifro »Gaterista«. 1328

KVALIFICIRANEGA VRTNARJA stalno zaposli Referat za varstvo kulturnih spomenikov in prirodnih znamenitosti pri Svetu za prosveto in kulturo Okrajnega ljudskega odbora Radovljica, katerega naloga je bila: vzdrževanje grobišč talcev NOB v Begunjah in bližnji Dragi, po potrebi pa tudi urejanje drugih zaščitnih vrto in parkov radovljiskega okraja ter opravljanje nekaterih oskrbnih poslov pri bodočem muzeju talcev v Begunjah. Interesenti naj prošnje, ki jih je treba vložiti do 23. aprila 1955, priložje življenjepis in dokumente o šolski izobrazbi, poklicni kvalifikaciji ter dosedanjih praksi. Prednost pri izbiri imajo aktivni udeleženci NOB ali njih sorodniki, dalje preživeli talci, politični zaporniki, interniranci in konfiranci iz časa NOB, oziroma njih sorodniki, končno pa lažji invalidi in podobni. — Svet za prosveto in kulturo OLO Radovljica. 1313

MATERIALNEGA KNJIGOVODJO ali knjigovodkinjo, evidentirarja-statištarja sprejme »Posavski rudnik« Škofljica s takojšnjim nastopom ali najkasneje s 1. majem 1955. Pogoji: ustrezna šola z večletno prakso v samostojnem delu. Plača po tarifnem pravilniku, samska soba zagotovljena. Ponudbe pošljite na gornji naslov ali se osebno zglasite na sedežu podjetja. 1317

RAZPIS. Državni zavarovalni zavod, Direkcija za LRS v Ljubljani, razpisuje za vse organizacijske edince sledeča delovna mesta: Direkcija Ljubljana: 1 strojni inženir, 1 elektro inženir, oba za cenitev škod, 1 blagajnik, 1 revizor, 1 diplomirani matematik, 2 interna uslužbenca, 1 stenodaktlografinja,

Poznate gostišče »MAJOLIKA« v Mariboru?

Kdo jih ne pozna! Sicer je »MAJOLIKA« mlado podjetje, ki so ga ustanovili komaj pred tremi leti, ko so reorganizirali nekdanjo potrošniško zadrugo. Po uvedbi delavskega upravljanja je delovni kolektiv »Majolika« žel vedno večje uspehe. V treh letih se je delovni kolektiv podvojil od 31 na skoraj 70 članov, čeprav ima le sedem gostišč, kot jih je imel ob ustanovitvi. To je bilo mogoče doseči s porastom prometa. Prvi letni načrt je predvidel samo 31 milij. din prometa, letni zaključek pa je zabeležil za 4 milij. din presežka. Naslednje leto so z večjim optimizmom planirali 50 milijonov din prometa, ker so v gostiščih mnogo izboljšali. Vzlic temu so promet presegli za 16 milijonov din, kar je čez 50 % v primeri z doseženim prometom v prejšnjem letu. Lanski promet pa je porasel že na 83 milijonov dinarjev.

Kje je treba iskati ključ za razlago takega porasta? Nič lažjega, kot to. Kar vstopite v restavracijo »Rotovška klet« ali »Veseli kmet«, če še niste bili tam. Ko boste spoznali dobro potrežbo in zmerne cene, boste pogosto zahajali tja, če ne na kosilo, pa si vsaj gasit žejo.

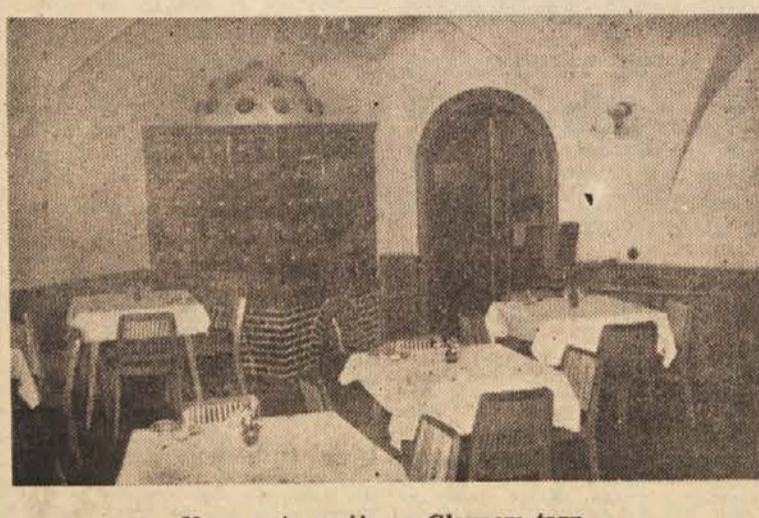
V pisarni podjetja

Tudi v ostalih gostilnah v predmestju ne boste postreženi nič slabše, čeprav so lokali bolj skromni, kot v središču mesta. Da ne pozabimo! Gostišča »Majolika« niso dosegla večjega prometa z višjimi cenami, tem-

več z večjo prodajo pijač in jedil. Lani so prodala 255.000 l vina, 48.000 l sadjevca, 44.000 l mineralne vode, precej piva in žganih pijač ter 5500 l brezalkoholnih pijač. Brezalkoholne pijače prodajajo v vseh obratih.

Gostišča »Majolika« najdene na raznih krajih mesta: na Pobrežju je »Nasip« in »Savica«, v Studencih »Gorjanci«, v Košakih »Predor« in v Novi vasi »Izletnik«. V treh letih so vse lokale prenovili in preuredili. Sedaj urejajo le še »Nasip«, ki bo čez nekaj tednov še bolj priku-pen, kot je bil doslej. Vse to so naredili brez investicijskega kredita.

Vsak obrat gospodari samostojno in ima s podjetjem pogodbeni odnos. To vzpodbuja osebe obrata k dobri postrežbi, od katere je odvisen promet, od tega pa njihovi dohodki.

Nova restavracija na Glavnem trgu

UMETNIŠKI ZAVOD ZA LITOGRAFIJO V LJUBLJANI

razpisuje mesto

obratovodje tiskarne

Plača po tarifnem pravilniku. — Ponudbe s strokovnim opisom je treba poslati na upravo podjetja. 1310

UMETNIŠKI ZAVOD ZA LITOGRAFIJO V LJUBLJANI

RAZPISUJE

mesto knjigoveza-rezača

Plača po tarifnem pravilniku. — Ponudbe s strokovnim opisom je treba poslati na upravo podjetja. 1309

RAZPIS

Na podlagi 83. člena Uredbe o organizaciji, poslovanju in vodstvu jugoslovanskih železnic, 64. člena tč. j) začasnih pravil Direkcije jugoslovanskih železnic Ljubljana in 34. člena pravil Železniškega projektivnega podjetja Ljubljana

razpisuje

upravni odbor Direkcije jugoslovanskih železnic Ljubljana

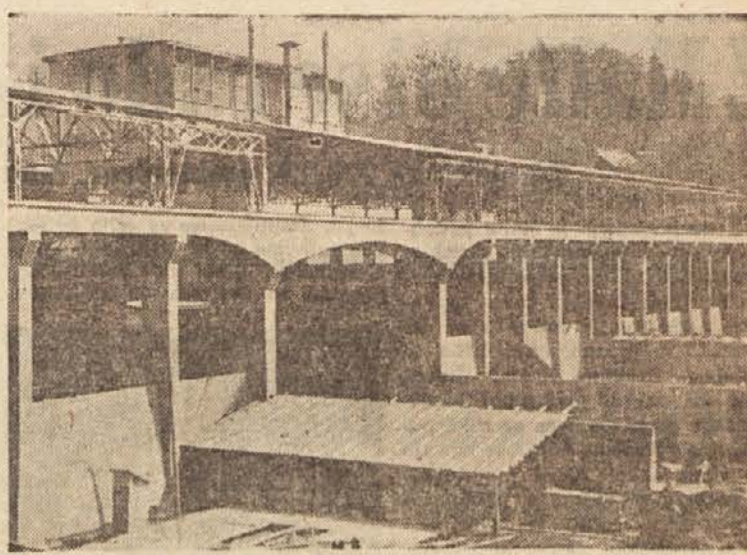
mesto direktorja ŽELEZNIŠKEGA PROJEKTIVNEGA PODJETJA LJUBLJANA

Pogoji: Gradbeni inženir z najmanj 10-letno prakso v železniški gradbeni stroki ali progovzdrževalni stroki ter opravljenimi železniškimi strokovnimi izpiti.

Plača po določilih tarifnega pravilnika podjetja. Nastop službe takoj oziroma po dogovoru.

Prošnje s opisom dosedanjega službovanja je treba poslati na Direkcijo jugoslovanskih železnic — obči oddelek — Ljubljana v sedmih dneh po izidu tega razpisa. 1315

OD KOVAČNICE DO MODERNE ŽELEZARNE

Prostori za rudo, v ozadju elektroplavž

»Pet kilometrov vzhodno od Celja, ob železniški progi Celje-Maribor, ob potoku Voglajni, leži naša železarna. Južno od Štor se je nahajal rudnik Pečovje. Ta je že leta 1922 do 1925 dajal železarni dnevno 1,5 do 2 vagona prav dobrega rjavega premoga. V letu 1925 pa je voda vdrla v rudnik in ga zalila. Po tej katastrofi rudnik ni bil več obnovljen in je železarna začela prejemati premog iz trboveljskih rudnikov, in sicer predvsem zaradi tega, ker je TPD Trbovlje iz konkurenčnih razlogov nudila železarni ugodnejše cene, kakor bi bila cena premoga iz lastnega rudnika. Blizina dobrega premoga je bil takrat prvenstveni vzrok, da je v Štorah nastala železarna, ki je v začetku obratovala pod naslovom: »Rudnik in železarna Štores«.

je bilo potrebno izboljšati tehnično opremo in kvaliteto proizvodov, uvesti neprekinjeno obratovanje in povečati število delavcev.

za izdelovanje vijakov, matic in zakovic. šamotarna; normalke, kanalsko opeko, cevno opeko in razne fazonske komade iz šamota

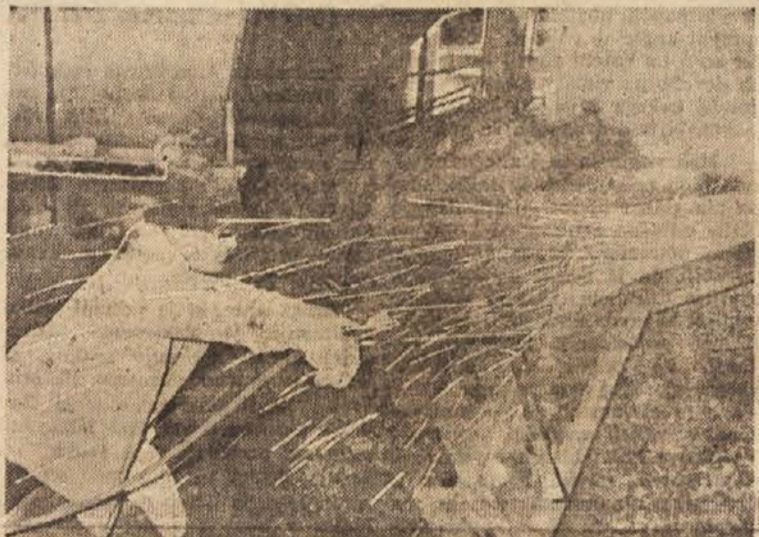
120 m dolgo dvorano. Za taljenje železa so postavili 3 nove klopke, dve plamenici, štiri sušilne peči, livne jame za valje in kokile. Transport je obogatel za sedem žerjavov, ob livarni pa je stekla žerjavna proga z dvema žerjavoma za vskladiščenje surovin in gotovih izdelkov.

s poučevanjem o pravilni uporabi zaščitnih sredstev, velike uspehe pa so dosegli z ustanovitvijo obratnih komisij za higienično zaščito, ki so povezane s centralno komisijo kot organom delavskega sveta in s strokovnim higienično tehničnim vodjem. Obratne komisije zbirajo predloge od delavcev in vse izvedljive tudi takoj uresničujejo.

naj bi dajala delavcem dnevno vsaj en topel obrok. To je razveseljivo prav posebno v tej tovarni, ki ima nad polovico delavcev, kateri se vozijo na delo z vlaki, avtobusi in kolesi. Mnogi so odsotni z doma tudi 12 in še več ur dnevno.

IN KULTURNO-PROSVETNO DELO?

Kljub utrudljivemu delu najdejo štorski železarji čas za izobraževanje. Najmočnejši sekciji sta dramska in šahovska, imajo pa tudi moški pevski zbor, kateremu se je pred kratkim pridružil še ženski, imajo svojo godbo na pihalu — vse to v Svobodi, ki je po zaslugi železarne dobila v Štorah lep dom. V teku je ideološki tečaj,

Prebod plavža

Postopno, leto za letom se je tovarna tehnično izpopolnjevala, sprejemala nove in nove delavce, skrbela za kvalificiran

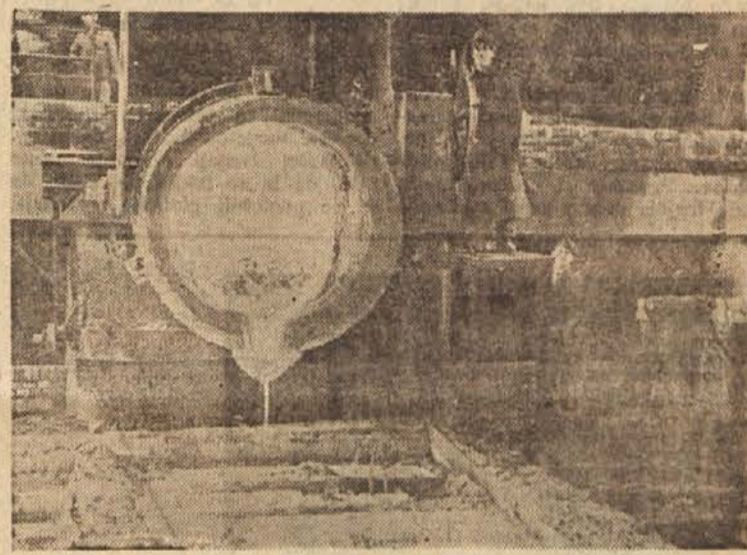
Poleg tega ima železarna še novejši obrat za obdelavo valjev. Z legiranimi valji krije vse potrebe črne metalurgije, papirnice, tovarne gume, tekstilnih tovarin in mlinske industrije

Tako povečana mehanizacija je seveda potrebovala vse več in več elektroenergije. Nekdanja lastna centrala služi danes le še kot skromna rezerva v primerih prekinitve toka. Največji skok v porabi elektroenergije je povzročil elektroplavž, letos pa se bo poraba znatno dvignila še ob priključku aglomeracije.

Ustavljaljati smo se le pri najvažnejših žilah železarne, ki je v desetih letih doživela vzpon, kakršnega v kapitalističnem družbenem sistemu ne bi mogla niti slutiti.

Ves ta ogromni tehnični napredek, povečanje produkcije do 400%, kakovostno izboljšanje izdelkov in vse druge pridobitve pa je ustvaril človek — delavec pod vodstvom strokovnjakov in zato je prav, da se ustavimo pri njem.

Vzporedno z večanjem obratov se je dvigalo število delavcev. To vzporedje sicer ni enakomerno, linearno, kajti mehanizacija je odvzela človeku marsikatero težko delo in ga pospešila, upravljanje strojev pa zahteva vedno več kvalificiranih moči, katere to-

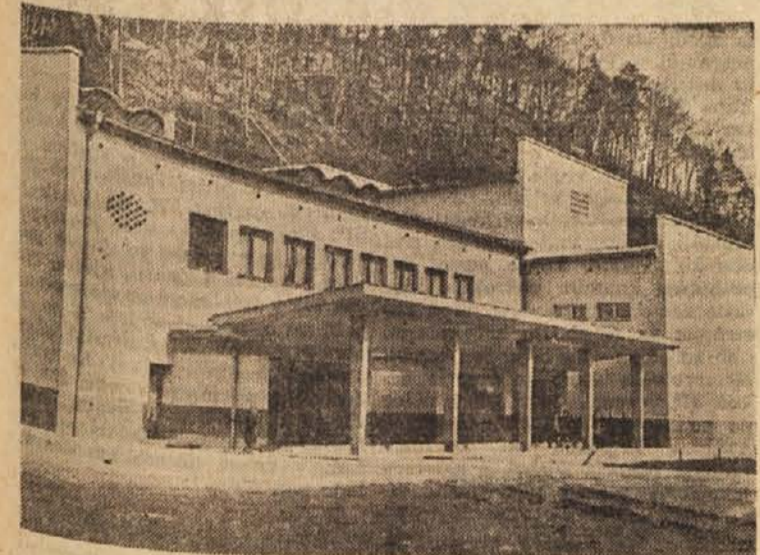

Vlivanje v kalupe

na vsa dela v valjarni, jeklarni in obdelovalnici valjev, pretežno pa tudi v livarni in šamotarni. Nove norme so uvedli pri strojni obdelavi valjev in kokil. Delavski svet je uvedel tudi premijski sistem, in sicer ekonomskih proizvodnih premij, ki temeljijo na:

knjižnica se hitro spopolnjuje in kino predstave v Domu so dobro obiskane. Da bi sliko o življenju štorskih delavcev zaokrožili, bi morali še pisati o uspehih sindikata, o počitniških domovih na Svetini in na Rabu, o novem gasilskem domu in še mnogo

Tako opisuje zametke današnje moderne železarne njen glavni inženir tov. Herič v glasilu delovnega kolektiva, v »Kovinarju«.

Dom kulture

so pričeli. Najprej proizvodnjo profilnega železa in pločevine. Kapital je ob znoju cenene delovne sile naraščal in čez deset let (1861) so dozdali kovačnico in železollivarno. V letu 1878 je prevzelo tovarno združenje, tik pred prvo svetovno vojno pa so izvršili večje preizdave, obrat je dobil prvo martinarno in dve dvorani za valjarno. Livarna je šele pozneje dobila svoje domovanje v 45 metrov dolgi dvorani, ki pa je bila leta 1937 prezidana, delno v cevno livarno (za vlivanje vodovodnih cevi), večidel pa je producirala lite proizvode.

in strokovni kader, višek svojega napredka pa je doživela

ko je bil zgrajen elektroplavž.

S hitro elektrifikacijo države so bile dane možnosti za razvoj elektrometalurgije. Šest let je mislil kolektiv na to graditev, delal zanj, na njem in okrog njega: inženirji, monterji, električarji, delavci, transportna služba in seveda tovarne, ki so izdelovale vse neštete dele tega električnega orjaka. Toda danes ti s ponosom odgovorijo v tovarni, da niso več vezani na dobavo surovin, predvsem kvalitetnega sivga železa iz drugih tovarn, ker jih elektroplavž v dovoljni meri zalaga z belim in sivim grodljem, katerega lahko celo odstopajo ostalim železarnam. S pridobitvijo elektroplavža je postala železarna zaključena celota.

KAJ NAM DANES DAJE ŽELEZARNA?

livarna: valje do 25 ton, kokile valjarna: plamena, sibkasto železo, betonsko železo, kvalitete

To je le nekaj suhih podatkov iz produkcije, a strokovnjaku povedo, da je mogoče take proizvodne uspehe dosegati le s prvovrstno tehnično opremo in strokovno dobro pripravljenim kolektivom.

Martinarna je dobila štiri nove generatorje, mehaniziran je bil dovoz materiala, povečali so skladišča starega železa in jih opremili z žerjavovo progo ter jo povezali z normalno in ozkotirnimi progami.

Od prvotnih štirih vrst jekla se je asortim dvignil na 25 vrst ob rapidnem količinskem dvigu izdelkov.

V valjarno niso mnogo investirali. S pravilno organizacijo dela, ureditvijo transportov ter elektrifikacijo prog pa je obrat visoko dvignil proizvodnjo, predvsem kvalitetnega profilnega železa in raznega materiala, katerega smo prej uvažali iz inozemstva.

Od nekdanj temne, zakajene 42 metrske livarne je ostala le nekoliko preurejena cevna livarna, modelna mizarna in skladišče. Livarna sama se je preselila v moderno, svetlo,

Valjarna

ŽELEZARNA ŠTOR

varna sama vzgaja v Metalurško industrijski soli v Štorah. Vendar je število delavcev že petkrat višje od predvojnega.

Ta porast delovne moči in predvsem mehanizacija sta zahtevala dobro organizirano higienično tehnično zaščito. Začeli so z zdravstvenimi predavanji, z analizo obratnih nesreč,

znižanju proizvodnih stroškov, kvantiteti proizvodov, kvaliteti proizvodov ter delu na področju higienično tehnične zaščite.

Za ocenjevanje posameznih delovnih mest je tarifna komisija uporabila največje znanstvene metode. Za vsako delovno mesto je bil napravljen točen tehnični popis dela. Naj navedemo samo nekaj važnejših elementov pri določanju tarifne postavke: strokovno znanje, spretnost, odgovornost za proizvodna sredstva, odgovornost za zdravje drugih, duševna obremenitev, vročina, prah, slepenje, možnost nezgode itd.

Tak precizen študij vseh delovnih mest je moral dati pravilne in pošteno rezultate, ki so zbrani v novem tarifnem pravilniku.

Naj še omenimo, da išče upravni odbor možnost za oživitve tovarniške kuhinje. ki

mного o uspehih delavskega upravljanja, pa naj bo danes ta sestavek vsaj odlomek iz življenja ene izmed neštetih socialističnih tovarn, ki so rasle v hitrem tempu kapitalne izgradnje — v korist članov kolektiva in naše socialistične skupnosti.

Z Malte bi se rado izselilo 50.000 ljudi

Ta otok ima 300.000 prebivalcev, meri pa pičlih 245 kvadratnih kilometrov

Z morja gledana je Malta podobna neobljudenim mračnim morskim čerem. Celo če se pripelješ v pristaniški lijak glavnega mesta La Valetta, pogled rā nič mikavnejši. Vse je puho in prazno, okna hiš so podobna strelnim linam. Clovek dobi vtis, da vidi pred seboj trdnjavo. Ze v pristanišču pa se slika popolnoma spremeni. Ladje se morajo ustavljati kakih 200 m pred obalo in potnike prevažajo v pristanišče s slikoviti čolni. Ti čolni z nekaj posebnega. Skrivnost njihovega izdelovanja domačini skrbno čuvajo.

Malta pravzaprav nikoli ni bila mimna in nepomembna. Svoje gospodarje je menjavala zelo hitro. Na njej so gospodarili Fenicani, Kartaginci, Rimljani, Vandali, Goti, Arabci in Normani. Zdaj je na njej generalštab NATO za področje Sredozemskega morja in sedež vrhovnega poveljnika angleškega ladjevja na tem področju lorda Mountbattena. Kakor Gibraltar se tudi Malta vda samo močnejšim. Ko je malteški viteški red izgubil svoj pomen, se je Malta uklonila Napoleonu. Ko pa je zatonila tudi njegova zvezda, je pripoznala angleško gospodarstvo. Če pa bi prišel še močnejši gospodar, bi se odrekla tudi Londonu. Prav zato med drugo svetovno vojno ni bila za angleški imperij samo oporišče na Sredozemlju: bila je živ dokaz nezlomljive moči.

Ta dokaz pa je morala Malta drago plačati. Dve leti so skoraj dan za dnem padale nanjo bombe. Od sto poslopj La Valette so ostali samo temelji. Kakor v drugih državah in mestih so tudi v La Valetti leta 1945 praznovali zmago v razvalinah. Velika Britanija je prispevala za obnovo Malte 30 milijonov funtov. Prvotno so računali, da bodo trajala dela v zvezi z obnovo

60 let. Zmotili so se za celih 50 let. Vse ruševine so že odstranili. Zdaj v La Valetti ni več moč dobiti dela. Porabili so že vseh 30 milijonov

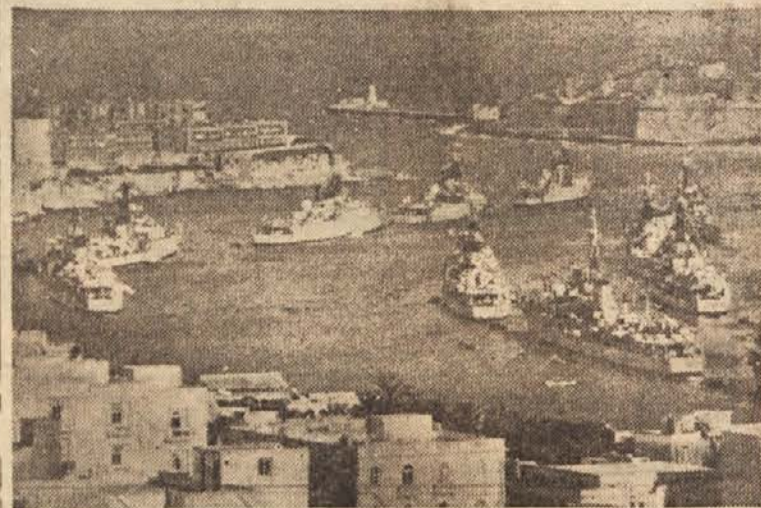
funtov. Angleška admiralteta je odpustila tudi 1200 delavcev v dokih vojne mornarice v La Valetti. Ze tretjega dne v mesecu delavski

družine ne vedo, kaj bodo jedle četrtega. Ker kupujejo prebivalci zelo malo, saj nimajo denarja, je tudi uvoz neznačen. Zato prihaja v pristanišče La Valette le malo tovornih ladij in zato imajo pristaniški delavci zelo malo dela. Tako Malta v gospodarskem oziru čedalje bolj propada.

Izhod iz tega položaja si obeta angleška vlada od zgraditve industrije in od izseljevanja. Malta ima 300.000 prebivalcev, meri pa pičlih 245 km². Prebivalstvo se hitro množi in do let. 1975 bo naraslo že na kakih 400.000. Prvotno Maltežani o izseljevanju niso hoteli ničesar slišati. Počasi pa je začela vplivati nanje propaganda. Zdaj je oblega izseljenjski urad kakih 50.000 fantov in mladih mož, ki bi se radi izselili. Hkrati so prišli ti ljudje do bridkega spoznanja, da je tudi angleškimi državljanom postalo na svetu tesno. Za malteške izseljence se i. t. d. ne poteguje.

Maltežani so mešanica Italijanov, Arabcev, Saracenov in Grkov. Govore svojevrsten jezik z italijanskimi in arabskimi temeljnimi elementi, drugim narodom nerazumljiv. Od dela, pravijo Italijani, pa še noben Maltežan ni dobil žuljev. Zato se ne smemo čuditi, da malteških izseljencev nikjer ne sprejemo radi. V 150 letih pod angleškim gospodarstvom so se Maltežani komaj za silo naučili angleščine, pač pa so sprejeli angleške običaje. Ob 8 zvečer so v La Valetti zaprti vsi lokali, od devetih pa vidiš v mestu kvečjemu še kakega pijanega angleškega mornarja, vse drugo pa že spi.

Med vojno so se Maltežani zavzemali za priključitev k Italiji, zdaj pa teh glasov ni več slišati. Pač pa Malta odločno zahteva od Londona status dominiona. Še zdaj ne morejo pozabiti, da je moral na kronanju kraljice Elizabete takratni malteški ministrski predsednik dr. Borg sedeti med predstavniki angleških kolonij. Po pravici se Maltežani vprašujejo: Kaj nam pomaga lastna vlada in parlament, če pa ima vso moč v rokah angleški guverner? Tragiko o Malti bi lahko izrazili v enem samem stavku: Premajhna je za status dominiona, vojaško pa preveč važna, da bi ji Velika Britanija priznala neodvisnost.

Angleška vojna mornarica — oblast na Malti

Laboratorij na dnu morja

Vzlic napredku tehnike je pot do tega cilja še zelo dolga

Po lanskem novem potapljaškem rekordu prof. Piccarda se je začel svet znova bolj zanimati za preiskovanje morskih globin. Vsi narodi, ki si to lahko dovolijo, se čedalje bolj zanimajo tudi za laboratorij na morskem dnu. Kaj pravzaprav iščejo raziskovalci v morju? Lov za rekordi sam ne bi zadostoval za tolikšne napore in stroške. Verjetno tudi ni, da bi raziskovalci tvegali življenje samo zato, da bi se lahko pohvalili, da so se poglobili globoko v morje.

Gre jim razen za proučevanje magnetizma in radioaktivnosti, tudi za favno globoko v morju. Naravnost se zanimajo, kakšne živali žive v morskih globinah.

Ze 300 m globoko v morju je popolna tema. Ribe imajo v tej globini posebne svetilne organe, s katerimi si svetlijo, hkrati pa jih uporabljajo kot orožje, da oslepe svoje žrtve. Če bi se človeku posrečilo pojasniti skrivnost tega »hladnega zgozevanja« svetilnih organov, bi dobili fiziki nov vir svetlobe in energije. Od tod tolikšno zanimanje za ribe in druge živali, živeče globoko pod morskno gladino.

Če bi se razen tega posrečilo ugotoviti, od kod izvirajo veliki valovi v morskih globinah in najbrž iz njih izvirajoče razlike v temperaturi, bi lahko izkoriščali tudi te izredno bogate vire energije. Znanost še ne ve, kako je v morju urejena izmenjava toplote in vodnih hlapov, koliko plemenitih kovin je na morskem dnu in kakšne so. Za vse to bi bilo potrebno laboratorijsko delo. Na dnu morja bi morali torej delati znanstveniki približno tako, kakor v laboratoriju. Pot do tega cilja pa je vzlic velikemu napredku tehnike še zelo dolga.

Najmanjšo šolo v zahodnonemški pokrajini Hessen, ki šteje samo tri učence, bodo morali zapreti. Jeske, Gizela in Heinz bodo namreč te dni s svojo materjo zapustili občino in tako bo učitelj Hoffmann ostal brez dela.

Ženska odprava na Himalajo

Prva ženska alpinistična odprava na Himalajo, v kateri so tri škotske alpinistke, je prispela iz Londona v Bombay. Raziskati namerava Jugal Himav in Nepal. Odpravo vodi Minoca Jackson, ki se je lanj udeležila neke angleško-švicarske alpinistične odprave na Himalajo. Ta odprava pa ni dosegla svojega cilja.

Kraji najhujše vročine na svetu

Ponekod doseže vročina na soncu blizu 100°C

Če se dvigne pri nas živo srebro v pasjih dneh na 30 stopinj, govorimo o neznosni vročini. Na srečo se to zgodi redko. Na svetu pa so kraji, kjer je vročina še mnogo hujša, kjer doseže blizu 100° na soncu in 57° v senci. Kje je najbolj vroče? Najbolj mrzlo je v Ojmekonu v Sibiriji, kjer pade pozimi temperatura na 78° pod ničlo. Krajev s hudo vročino pa je več. Ze v južni Evropi doseže temperatura ponekod poleti nad 40°. Takšno vro. no imajo na Siciliji, v Grčiji in Južni Španiji. V Alžiru in Tripolisu so imeli večkrat celo 50° nad ničlo. To

se zgodi zlasti, ko zapihajo vroči puščavski vetrovi. Na Rdečem morju doseže poleti temperatura 43° C. Tam je vročina zlasti neznozna, ker vlažni zrak ovira normalno poltenje.

Za najbolj vroče področje na Zemlji je dolgo veljala zloglasna »Dolina smrti« v jugovzhodni Kaliforniji, »Death Valley«, ki leži pod morskno gladino. To je pušča, neobljudena kamnita pokrajina, kjer raste samo nekaj kakteje, med kamnjenjem pa se plazijo kače. Razen njih so edina živa bitja še jastrebi. Meteorološka »peč« je dosegla nekoč 57° v senci. Celih 58° vročine pa so septembra 1922 namerili v Aziji v Tripolisu ob severnem vznožju pogorja Džebel, s katerega nenahoma pihajo topli južni ve-

trovi, ki se v nižinah še bolj segrejejo. Celo v senci se segreje zemlja na 70° C.

Znanstvena odprava pa je leta 1933 ugotovila v najgloblji kotlini Irana nov kraj največje vročine. Ze leta 1915 so v tej »puščavi obpar« namerili v senci 52°, na soncu pa 97°. Puščava Lut leži še južneje in globlje. Raziskovalci so skušali prodreti v to deželo smrti, kjer si človek niti z velblodom ne more pomagati, saj bi poginil od žeje. S posebnim avtomobilom so nemški znanstveniki prodirali naprej. Ko pa je dosegla temperatura v senci 35°, so zboleli in morali se se vrniti. Kakih 500 m pod njimi je ležala puščava Lut, v kateri doseže temperatura baje nad 60°.

★ RDEČA ROZA

PIŠE VOJKO NOVAK
RIŠE FRANCE SLANA

148. Na Gorjanovem hribu je sedel Ivan in razmišljal. »Čez štiri,« si je nekajkrat rekel in se zopet zamislil. Sedel je pod veliko smreko in mesto je ležalo pod njim kakor na dlani. Iz tovarniških dimnikov so je valil dim. Potem so zatulile sirene, ki so naznanile konec dela dopoldanske izmene. Glodal je reko delavcov, ki so je usula po glavni cesti. Iz premišljevanja ga je zbudil oster žvižg. Kmalu nato je zagledal Francija, ki je stopil na plano ne daleč proč od njega. »Misliš sem že, da te ne bo,« je rekel Ivan. »Malo sem zamudil,« je odvrnil Franci. »Tako ti bom povedal vzrok moje zamude.«

149. Franci je sedel k njemu in nadaljeval: »Na cesti sem slučajno srečal Minko, saj veš, katero mislim. Povedala mi je, da se je Berti nastanil na gostopovski postaji. Vidiš, da mu nič ne moremo.« Ivan ga je z zanimanjem poslušal, potem pa je zardel: »Bo že dobil svoje. Ne bo ušel kazni. Toda pustiva Bertija. Municijo moramo spraviti iz mesta na nek način. Kaj misliš, kako?« »V nahrbtnikih ne gre,« je odvrnil Franci. Ni še vsega povedal, ko je zagledal na glavni cesti kolono tankov in avtomobilov. »Jo že imam,« je rekel Franci. »Hitro povej,« je rekel Ivan, ki je nostrpno pričakoval, kaj bo zvedel.

150. »Pojdimo se igrat vojsko,« je rekel Franci. »Kako to misliš?« je vprašal Ivan, ki ni mogel takoj uganiti, kaj misli prijatelj. »Vojsko,« je zatrdil Franci, »naredimo si lesene tanke in morda še avtomobil Rdečega križa, ali kak drug avtomobil, pa se bomo šli igrat vojsko. V tankih in avtomobilu pa lahko odpeljemo iz mesta vso municijo, ne da bi nas kdo odkril.« Ivan se je zamislil in si v mislih že naslikal dva tanka in avtomobil Rdečega križa, ki peljeta municijo. »Prav imaš,« je rekel. »Tako bomo naredili. Prvič bomo peljali prazno. Če se nam nič ne bo zgodilo, bomo šli v drugo s polnimi tanki in avtomobilom.«

Za dobro voljo

»Hvala, z mojo zlomljeno nogo v mavcu je vse v redu, samo za zlomljeno smučko mi je hudo.«

»Nauči naj se nekaž na mol glasnega, pretresljivega, v senci segajočega — to potrebujemo samo proti sosedom.«

»Pa naj bo, torej, Marta, pripravljen sem kupiti električni likalnik.«

»V ponedeljek ti je bilo prijetno, v torek ti je teknil v srce segajočega — to potrebujemo samo proti sosedom.«